

AGENDA PRO ČESKOU ZAHRANIČNÍ POLITIKU 2009

AGENDA FOR CZECH FOREIGN POLICY 2009

ed.

Vít Dostál

Václav Nekvapil

Michal Thim

Luboš Veselý

Asociace
pro mezinárodní
otázky
Association
for International
Affairs

PRAHA 2009

AGENDA PRO ČESKOU ZAHRANIČNÍ POLITIKU 2009

AGENDA FOR CZECH FOREIGN POLICY 2009

ed.

Vít Dostál

Václav Nekvapil

Michal Thim

Luboš Veselý

Asociace
pro mezinárodní
otázky
Association
for International
Affairs

AGENDA PRO ČESKOU ZAHRANIČNÍ POLITIKU 2009

AGENDA FOR CZECH FOREIGN POLICY 2009

Editoři / Edited by Vít Dostál, Václav Nekvapil, Michal Thim, Luboš Veselý

Vedoucí projektu / Publication Coordinators Lenka Ryjáčková, Michal Thim

Autoři analytici a spolupracovníci Výzkumného centra AMO / **Authors** research fellows and collaborators of the Association for International Affairs

Václav Bacovský, Vladimír Beroun, Vít Dostál, Jan Husák, Ivana Jemelková, Martin Ježek, Tomáš Karásek, Tomáš Maule, Filip Moravec, David Müller, Václav Nekvapil, Petr Netuka, Alice Savovová, Jiří Skoupý, Karel Svoboda, Michal Thim, Zdenka Vágnerová, Luboš Veselý, Michal Vít, Karel Ulík, Naďa Závodníková

Překlad / Translation Gwendolyn Albert

Jazyková korektura / Proofreading Lucie Bednářová, Daniela Zrucká

Grafická úprava / Designed by Side2

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO)

Association for International Affairs

Žitná 27

110 00 Praha 1

Tel./fax: +420 224 813 460

info@amo.cz

www.amo.cz

© AMO 2009

ISBN

OBSAH

Předmluva 7

**ČESKÁ ZAHRANIČNÍ POLITIKA A DOMÁCÍ POLITICKÁ SCÉNA
V PŘEDVEČER PŘEDSEDNICTVÍ 2009 9**

OHLÉDNUTÍ ZA ČESKOU ZAHRANIČNÍ POLITIKOU V ROCE 2008

Česká republika v Evropské unii 15
Transatlantické vztahy 25
Středoevropská spolupráce 29
Východní Evropa a Kavkaz 33
Balkán 37
Blízký východ 41
Bezpečnostní a obranná politika 45
Azylová a migrační politika 51
Lidská práva a transformační spolupráce 55
Ekonomická diplomacie 57
Rozvojová spolupráce 59
Další otázky 63

DOPORUČENÍ PRO ČESKOU ZAHRANIČNÍ POLITIKU V ROCE 2009

Česká republika v Evropské unii 65
Transatlantické vztahy 75
Středoevropská spolupráce 77
Východní Evropa a Kavkaz 81
Balkán 85
Blízký východ 89
Bezpečnostní a obranná politika 91
Azylová a migrační politika 95
Lidská práva a transformační spolupráce 97
Ekonomická diplomacie 101
Rozvojová spolupráce 105
Další otázky 109

CONTENTS

Preface 115

**CZECH FOREIGN POLICY AND THE DOMESTIC POLITICAL SCENE
ON THE EVE OF THE 2009 EU PRESIDENCY 117**

CZECH FOREIGN POLICY 2008 REVIEW

The Czech Republic in the European Union 123

Transatlantic Relations 133

Central European Cooperation 137

Eastern Europe and the Caucasus 141

The Balkans 145

The Middle East 149

Security and Defence Policy 153

Asylum and Immigration Policy 161

Human Rights 165

Economic Diplomacy 167

Development Cooperation 169

Other Issues 173

POLICY RECOMMENDATIONS 2009

The Czech Republic in the European Union 175

Transatlantic Relations 185

Central European Cooperation 187

Eastern Europe and the Caucasus 191

The Balkans 195

The Middle East 199

Security and Defence Policy 201

Asylum and Immigration Policy 207

Human Rights 209

Economic Diplomacy 213

Development Cooperation 217

Other Issues 221

PŘEDMLUVA

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO) již čtvrtým rokem předkládá nejen profesionálům a odborníkům, ale i zájemcům o mezinárodní dění publikaci Agenda pro českou zahraniční politiku, která vznikla ve spolupráci analytiků Výzkumného centra Asociace a externích spolupracovníků. Úspěšně tak založila tradici pravidelného analytického výstupu na témata spojená s českou zahraniční politikou.

Asociace je nevládní organizace, think-tank, působící v oblasti mezinárodních vztahů již dvanáct let. Po celou dobu své existence se soustředí zejména na podporu zájmu občanů České republiky o mezinárodní otázky a na poskytování informací nezbytných pro vytváření vlastního názoru na současné mezinárodní problémy. Výzkumné centrum, jeho analytici a výzkumné programy vytváří nezávislé prostředí pro výzkum, ve kterém každý rok vzniká tzv. audit české zahraniční politiky.

Cílem publikace je analyticky zhodnotit výsledky ČR na mezinárodním poli v předchozím roce a navrhnout priority pro rok následující. V první části se autoři věnují kritickému zhodnocení působení České republiky na mezinárodní scéně v roce 2008. Druhá část se skládá z konkrétních doporučení pro jednotlivé body agendy české zahraniční politiky. Jejich úlohou není zcela přesně předpovědět nadcházející události nebo prosazovat jeden pohled na problematiku, ale odhadnout budoucí trendy. Také není možné komplexně obsáhnout všechny aspekty české zahraniční politiky. Agenda se proto zaměřuje zejména na oblasti, které autoři považují za podstatné. Asociace se takto snaží otevřít diskusi nad některými otázkami a přispět do ní svým vlastním pohledem. Právě veřejná debata nad některými zahraničně politickými cíli podložená relevantními informacemi v naší společnosti stále ještě chybí.

V loňském roce Agenda upozorňovala na nevyřešené konflikty na Kavkaze a na možnou eskalaci násilí. Teprve události roku 2008 ukázaly, že tyto predikce měly svou velmi důležitou informační hodnotu, která je vytvářena na základě celoročního sledování politického vývoje v daných regionech.

Pevně věřím, že letošní vydání Agendy pro českou zahraniční politiku přinese svým čtenářům mnoho inspirativních závěrů a podnětů z mezinárodního dění.

Alice Savová
výkonná ředitelka

ČESKÁ ZAHRANIČNÍ POLITIKA A DOMÁCÍ POLITICKÁ SCÉNA V PŘEDVEČER PŘEDSEDNICTVÍ 2009

Ivana Jemelková, Michal Thim

Rok 2008 byl z pohledu české zahraniční politiky zvláště náročný vzhledem k blížícímu se předsednictví ČR v Radě Evropské unie. Na převzetí tohoto významného postu, které je považováno za neopakovatelnou šanci i výzvu, se státní správa připravovala více než dva roky. Z hlediska zahraniční politiky a zejména pak příprav na předsednictví proběhly v roce 2008 na české vnitropolitické scéně tyto podstatné události.

Dne 15. února 2008 byl prezidentem republiky znovu zvolen Václav Klaus. Ve třetím kole druhé volby získal potřebnou nadpoloviční většinu 141 poslanců a senátorů. Jeho protikandidát, Jan Švejnar, obdržel 111 hlasů. Volbu, která se protáhla na několik dní (začala 8. února) doprovázely spory o procedurálních pravidlech, stejně jako zprávy o údajném zastrašování některých volitelů, pokusech o vydírání i veřejně ventilované pnutí ve Straně Zelených (SZ). Znovu byla otevřena diskuze o možné přímé volbě. Prezident Klaus po zvolení prohlásil, že v příštích pěti letech nechystá žádné dramatické změny své politiky. To potvrdil na evropské úrovni např. svým přístupem k Lisabonské smlouvě i evropské integraci obecně, kterému se maximální pozornosti dostalo zejména v posledních měsících roku.

V dubnu byla formálně zahájena česká parlamentní ratifikace Lisabonské smlouvy. Senát 24. dubna 2008 oficiálně požádal Ústavní soud, aby přezkoumal soulad smlouvy s českým ústavním pořádkem. Výrok Ústavního soudu byl několikrát odložen – naposledy kvůli kontroverzní cestě prezidenta Klause do Irsku, při které se mimo jiné setkal s Declanem Ganleyem, jenž stál za irskou kampaní proti Smlouvě. Nález ze dne 26. listopadu 2008 potvrdil, že Lisabonská smlouva není v rozporu s ústavním pořádkem. Soud ale posuzoval ústavnost pouze u Listiny základních práv EU a některých konkrétních článků Lisabonské smlouvy, o jejichž přezkum požádal ve svém návrhu Senát. Proto se objevily spekulace, že Lisabonská smlouva bude podrobena dalšímu přezkumu – podle paragrafu 71a Zákona o Ústavním soudu má právo o něj požádat skupina poslanců, senátorů či prezident. Ačkoliv byla očekávání ohledně dokončení ratifikace Smlouvy do konce roku velmi pozitivní a také od řady evropských politických představitelů byla Česká republika povzbuzována k tomu, aby ratifikaci dokončila jako důležitý symbolický krok, ještě než převezme předsednictví, čtení dokumentu bylo odloženo a do 1. ledna 2009 Smlouva ratifikována nebyla. Vzhledem k tomu, že k ratifikaci nestačí pouze schválení oběma komorami parlamentu, ale je dovršena až podpisem prezidenta, nebude ani v případě, že se vládě podaří najít většinu, pravděpodobně dokončena dříve než po uskutečnění druhého referenda v Irsku, které je plánováno na podzim 2009. Prezident Klaus totiž několikrát zopakoval, že svůj podpis k dokumentu připojí až na základě souhlasu irských občanů.

Dne 21. května 2008 uznala vláda nezávislost Kosova. Samostatný kosovský stát přitom deklaroval svou nezávislost již 17. února toho roku. Proti uznání Kosova se na domácí politické scéně postavila opozice a odmítavá stanoviska ze strany jednotlivců zaznívala i z koaličních politických stran. Srbsko označilo tento krok za protiprávní a vyslovilo obavy, že se bude opakovat násilí, které doprovázelo rozpad Jugoslávie. ČR se zmíněným krokem připojila na stranu zemí jako je Francie, Velká Británie, Německo nebo Nizozemsko. Evropská unie k tématu nezaujala jednotný postoj.

Dne 8. července 2008 podepsali ministryně zahraniční USA Condoleezza Rice a ministr zahraniční ČR Karel Schwarzenberg v Praze dohodu, která na českém území právně umožňuje výstavbu radaru v rámci systému protiraketového deštníku Spojených států amerických. Celá záležitost rozpoutala intenzivní diskuzi v ČR i zahraničí o tom, zda bude radar vystavěn pod záštitou NATO, či se snad stane součástí struktur EU. Americký záměr vyvolal nejen protesty obyvatel v ČR, ale i debaty na diplomatické úrovni. S nástupem nového amerického prezidenta Baracka Obamy v lednu 2009 se však očekává přehodnocení celého projektu.

Z hlediska nadcházejícího českého předsednictví byl jednou z nejdůležitějších zahraničně politických událostí rusko-gruzínský konflikt (7.–12. srpna). Česko se ústy Karla Schwarzenberga a posléze v prohlášení celé vlády postavilo v konfliktu za Gruzii. Premiér Mirek Topolánek ruskou akci přirovnal k invazi vojsk Varšavské smlouvy z roku 1968. ČR podpořila územní celistvost Gruzie a vyčlenila částku 150 mil. Kč na pomoci. Tento postoj s vládou nesdílel prezident Václav Klaus a roli Gruzie v zodpovědnosti za rozpoutání války označil za fatální. Odsoudil použití síly, ale ve své kritice se zaměřil především na akci gruzínské armády proti Jižní Osetii, která se stala impulsem pro celý konflikt. AMO na začátku roku v předchozím vydání Agendy pro českou zahraniční politiku upozorňovalo na skutečnost, že v roce 2008 stoupne riziko propuknutí konfliktu v jedné ze dvou krizových oblastí v Gruzii. Vzhledem k důležitosti vztahů EU-Rusko a prioritám ČR ve východní Evropě a na Jižním Kavkaze je zřejmé, že konflikt a jeho důsledky pro vztah mezi EU a Ruskem budou představovat jednu z velkých výzev českého předsednictví.

Ve dnech 17.–18. října 2008 proběhly v ČR krajské a senátní volby. Krajské volby skončily jednoznačným triumfem opoziční ČSSD. Nejsilnější vládní strana, ODS, neobhájila vítězství ani v jednom ze 13 krajů. To vše při historicky nejvyšší volební účasti 40,3 %. Senátní volby vyhrála s velkou převahou také ČSSD. Ziskem 23 křesel ČSSD dosáhla rekordního výsledku v rámci senátních voleb a celkem si na další 2 roky zajistila 29 senátorů. ODS získala jen 3 senátní křesla a 1 mandát připadl KSČM. K volebním urnám přišlo necelých 30 % oprávněných voličů.

Poslední měsíce roku 2008, které měly být věnovány finalizaci předsednické přípravy, tak přinesly spíše neutěšený obraz domácí politické scény. Koaliční strany byly otřeseny drtivým neúspěchem v podzimních volbách. Nestabilní vláda, která během roku překonala několik pokusů o vyslovení nedůvěry, tak prohrou ve volbách utrpěla další ránu. Volební debakl také značně přizivil probíhající vnitrostranický boj v ODS (premiér Topolánek čelil pražskému primátorovi a místopředsedovi ODS Pavlu Bémovi v boji o předsednický post), KDU-ČSL (údajná korupční aféra předsedy strany, ministra pro místní rozvoj a zároveň místopředsedy vlády Jiřího Čunka) i ve Straně Zelených (boj mezi dvěma křídly strany vedenými předsedou Martinem Bursíkem a Danou Kuchtovou). I když premiér Topolánek nakonec na kongresu ODS konaném 6.–7. prosince 2008 porazil svého oponenta, nedokázal už zabránit oslabení své pozice na mezinárodní scéně.

Permanentní tahanice s opozicí a půtky ve vlastní straně se jednoznačně podepsaly na schopnosti premiéra Topolánka být skutečným lídrem vzhledem k nadcházejícímu předsednictví. V zahraničí tak díky médiím mnohem více zněl hlas prezidenta Klause, což image Česka a jeho nadcházející předsednické role nepomohlo. Lépe byly v zahraničí přijímány osobnosti vicepremiéra pro evropské záležitosti Alexandra Vondry a ministra zahraničí Karla Schwarzenberga. O prvním psal světový tisk jako o „příznivější“ eurooptimistické tváři a výkonném manažerovi předsednictví, o druhém jako o zkušeném diplomatovi a „noblesní opoře v nadcházejících těžkých časech“. Premiér Topolánek nakonec jen stěží ustál krizové momenty a za pět minut dvanáct, na prosincovém summitu v Bruselu, se vrátil zpět na evropskou scénu. Zde však vzhledem k českému předsednictví v té době už panovala nedůvěra a skepse. Spekulace, jakkoliv hypotetické, o kapacitě ČR převzít nejvyšší evropský post v době závažných globálních krizí a možnosti, že by si část agendy dál ponechala Sarkozyho hyperaktivní Francie, byly na denním pořádku. Situace se formálně vyjasnila až 31. října, kdy Sarkozy ubezpečil o své bezvýhradné podpoře českému předsednictví. Nutnost takovým krokem veřejně ukončit spekulace svědčí o skutečně napjaté atmosféře podzimu 2008.

V posledních týdnech roku také zintenzívnila jednání o možném „příměří“ mezi vládou a opozicí pro dobu předsednictví inspirovaná dřívější slovinskou mezistranickou dohodou. Dne 19. prosince 2008 však byla učiněna pomyslná tečka za těmito komplikovanými snahami, do kterých byla vtahována jak zahraniční, tak domácí témata, když Poslaneckou sněmovnou neprošel vládní plán nasazení českých vojáků v zahraničních misích. Předseda ČSSD Jiří Paroubek tuto skutečnost otevřeně označil za důsledek neochoty vlády k ústupkům v otázce zrušení poplatků ve zdravotnictví. Lze se předpokládat, že opozice, vědoma si svého výrazného vedení v předvolebních průzkumech, raději vsadila na pokračující kon-

frontační politiku, namísto toho, aby zaujala v průběhu předsednictví konstruktivní postoj.

Z hlediska domácí debaty o zahraničně politických tématech byl uplynulý rok nabit tématy, přestože zahraniční politika a její tvorba nepatří mezi prioritní oblasti zájmu občanů ČR. Finalizace jednání mezi USA a ČR a následně podepsání smluv upravujících předpokládané rozmístění radarové základny v ČR, zamítnutí vládního plánu zahraničních misí a do jisté míry i debata ohledně ratifikace Lisabonské smlouvy patřily mezi nejvíce významné a zároveň diskutované události vůbec. Bohužel nedostatek racionální debaty na nejvyšší politické úrovni se odrazil i v úrovni veřejné debaty o těchto tématech. Již zmíněné (opoziční ČSSD veřejně deklarované) propojení ochoty ustoupit v otázce misí výměnou za ústupky ve zdravotní reformě patří mezi ty nejnešťastnější kroky. Zahraniční politika každé země je založená na důvěryhodnosti a předvídatelnosti jejích kroků. Pokud je atmosféra v parlamentu taková, že opozice s podporou jednotlivých poslanců vládní koalice může chtít vzít zahraniční politiku jako „rukojmí“ v otázce natolik vnitrostátní, jako jsou například poplatky ve zdravotnictví, pověst ČR jako spolehlivého partnera zcela jistě utrpí.

Pro českou zahraniční politiku již typické neshody mezi vládou a prezidentem pokračovaly i v roce 2009. Dopad rozporů mezi dvěma složkami exekutivní moci navenek je částečně snižen všeobecnou znalostí situace, přesto se jedná o problematický rys, který by neměl být ignorován. Prezident by jistě měl mít právo prezentovat své názory, musí tak ale činit ze své osobní kapacity, tj. musí být zřejmé, že se vyjadřuje jako soukromá osoba. Za výkon zahraniční politiky je zodpovědná vláda a prezident jako představitel ČR by v tomto směru měl být oporou vládní politiky, ačkoli s ní nemusí vždy souhlasit.

Česká republika tedy do předsednictví vstoupila za velmi komplikované situace na domácí, evropské i světové úrovni. Přitom náročná témata, která ji v nadcházejícím půlroce čekají, vyžadují maximální soustředění a politickou podporu. Předsednictví je jedinečnou příležitostí navenek prezentovat ČR a její priority za nebývalé pozornosti médií i politických partnerů, a naopak – směrem dovnitř země – lépe komunikovat problematiku evropské integrace a podpořit vědomí toho, že EU není „cizí“ element, ale její obsah se vytváří dennodenně i v České republice. Z tohoto pohledu bude náš půlrok v čele Evropy náročnou zkouškou. Tento test se navíc odehraje v roce, kdy oslavíme 5. výročí vstupu do „evropského klubu“, a je tedy jakýmsi symbolickým vyvrcholením našeho dosavadního členství. Jak Česká republika uspěje, bude jistě předmětem obsáhlého hodnocení Agendy pro českou zahraniční politiku 2010. Do té doby můžeme doufat, že se naplní slova Karla Schwarzenberga, který v rozhovoru pro *The Financial Times* uvedl, že věří, že české předsednictví bude „věcné, střizlivé a efektivní“.

OHLÉDNUTÍ ZA ČESKOU ZAHRANIČNÍ POLITIKOU
V ROCE 2008

ČESKÁ REPUBLIKA V EVROPSKÉ UNII

Rok 2008 probíhal jednoznačně ve znamení organizačních, obsahových, finančních a personálních příprav na české předsednictví v Radě Evropské unie v první polovině roku 2009. Z evropského hlediska však bylo nejdůležitější událostí odmítnutí Lisabonské smlouvy v irském referendu. I když ratifikační proces nebyl formálně přerušen, v ČR se na dlouho zastavil ve druhém čtení, protože byl Senátem odeslán k ústavnímu přezkumu. Tento krok je legitimní a v případě smlouvy takového významu i vhodný, jeho načasování však v sobě neslo zřetelné taktické prvky. Projednávání Lisabonské smlouvy před Ústavním soudem se zpožděním iniciovalo debatu ve společnosti, uvnitř koalice, i v samotné nejsilnější vládní straně, která se ve vztahu k evropským záležitostem dlouhodobě potýká s koexistencí dvou názorově odlišných křídel. Přes jednomyslný výrok Ústavního soudu, který v Senátem dotázaných oblastech shledal Lisabonskou smlouvu v souladu s českým ústavním pořádkem, ratifikace kvůli nejisté podpoře ODS zatím neproběhla. ČR se tak stala posledním státem, který ke smlouvě do konce roku 2008 nedokončil parlamentní ratifikaci. Přitom jasný postoj k budoucí institucionální podobě EU je nutný pro věrohodné moderování debaty, která se během našeho předsednictví nevyhnutelně odehraje.

V první polovině roku ČR sledovala počínání slovinských kolegů v čele Rady. Pro dobré organizační zvládnutí slovinského předsednictví byly důležité včasné příprava a uzavření vnitropolitického „příměří“ (vzhledem k blížícím se parlamentním volbám). České přípravy nabraly zpoždění kvůli obtížnému zrodu vlády, první nástin programových priorit zaštitěných heslem „*Evropa bez bariér*“ příliš nenavazoval na francouzské programové priority, rozpaky vyvolala informační kampaň „*Tváře českého předsednictví*“, která se do povědomí občanů dostala spíše pod názvem svého ústředního sloganu „*Evropě to osladíme*“. S blížícím se převzetím předsednické funkce se množily kritické články v evropském tisku reagující zejména na kontroverzní výroky prezidenta Klause, např. jeho provokativní chování v rámci státní návštěvy Irska, bagatelizování významu předsednictví, prezentace Lisabonské smlouvy jako ohrožení české suverenity či jeho slovní přestřelku s poslanci Evropského parlamentu.

Konfrontační linie mezi vládou a opozicí se přenesla i do otázek kolem předsednictví. Opozice permanentně navyšovala tlak na nestabilní vládu. ČSSD stupňovala požadavky na uzavření dohody: nejprve podmiňovala smír bezodkladným přijetím Lisabonské smlouvy a oznámením data zavedení jednotné měny eura. Poté přidala požadavek na koordinaci vládního postupu s ČSSD před každým zasedáním Evropské rady a na neslučitelnost schvalování radaru s ratifikací Lisabonské smlouvy, aby nakonec toleranci podmínila konáním předčasných voleb.

- Koncem ledna byla Evropským parlamentem schválena dlouho odkládaná liberalizace poštovního trhu v EU platná od roku 2011. ČR si společně s dalšími deseti členskými zeměmi vyjednala výjimku v podobě prodloužení nejzazšího termínu pro plné otevření trhu konkurenci o další dva roky, tj. do roku 2013. Bývalé státní monopoly od roku 2011 přijdou o výlučné právo doručování poštovních zásilek do 50 gramů.
- V únoru byla schválena policejní mise EULEX v Kosovu (úlohou mise je zlepšit demokratickou infrastrukturu, pomoci soudcům, vyškolit policii), která se však s velkým zpožděním rozběhla až v prosinci. Od 1. října 2008 je činná pozorovatelská mise v Gruzii. Bosenská vojenská mise ALTHEA byla transformována do mise civilní. Proti somálským pirátům byla 9. prosince odstartována první námořní mise v dějinách EU pod názvem ATALANTA. Kvůli odporu opozice a nedostatečné soudržnosti koalice v prosinci neprošel návrh, který upravuje působnost ozbrojených sil v zahraničí pro rok 2009. Pokud se situace nezmění, ČR nebude schopna naplnit nejen závazky v misích NATO (ISAF a KFOR), ale i v rámci EU (tři osoby v rámci velitelských struktur operace EUFOR v Čadské republice a ve Středoafričské republice), čímž výrazně ztrácí kredit spolehlivého spojence.
- Od 30. března začala fungovat pravidla Schengenu i v letecké dopravě. Díky tomu je možné létat do EU ze všech 75 českých letišť a 45 heliportů bez pasových kontrol. Součástí schengenského prostoru se ČR stala již v prosinci 2007. Česká vláda však kritizovala německé a rakouské sousedy za zbytečné zpřísnění policejních kontrol českých turistů, které označila za šikanu. Od prosince 2008 je součástí schengenského prostoru i Švýcarsko.
- V dubnu požádal Výbor pro evropské záležitosti Senátu ČR o přezkoumání Lisabonské smlouvy u Ústavního soudu. Ten ve svém nálezu Pl.ÚS 19/08 z 26. listopadu posoudil smlouvu jako ústavně konformní a umožnil tak pokračování ratifikačního procesu v ČR. Zelení a sociální demokraté následně usilovali o schválení smlouvy ještě do konce roku podle původního plánu. Na jednání Poslanecké sněmovny 9. prosince byla Lisabonská smlouva na základě žádosti Zahraničního výboru vrácena k dojednání do výborů. Senát se bude Lisabonskou smlouvou zabývat v lednu, Sněmovna až 3. února 2009, kdy bude zřejmě již o schválení ratifikace hlasovat. Důvodem zdržení je příprava takzvaného vázaného mandátu pro vládu při naplňování tzv. doložky flexibility, jež si vyžádá novelu zákona o jednacím řádu Sněmovny, Senátu i stykového zákona.
- 29. dubna Rada ministrů formálně přijala reformu společného trhu s vínem zaměřenou na redukci viničních ploch, která začala platit od srpna 2008. ČR se (spolu s Rakouskem a Německem) podařilo přimět Evropskou komisi, aby upustila od úplného zákazu doslazování vína, přijatelný kompromis byl dosažen

i v oblasti označování vín. Dále se ČR na rok 2009 podařilo získat dotace ve výši celých 3 mil. místo původních 1,6 mil. eur.

- V květnu splnilo Slovensko všechny podmínky a od ledna 2009 zavádí euro, od kterého si mimo jiné slibuje ochranu před škodlivou kapitálovou a kurzovou spekulací. Již v lednu 2008 přistoupily do eurozóny Kypr a Malta, na rok 2012 ohlásilo zavedení eura i Polsko. V ČR panují vůči přijetí společné měny v politické i v odborné sféře značně rozdílné názory. Vláda podmiňuje zavedení eura provedením nezbytných reforem v oblasti fiskálních výdajů, zejména důchodové a zdravotní reformy. Konkrétní datum stanovené nebylo, vláda však plánuje jeho oznámení v listopadu 2009, kdy by již ČR mohla splňovat Maastrichtská kritéria.
- Ve dnech 22. a 23. května se v Praze konalo již druhé zasedání Evropského jaderného fóra, které bylo založeno v roce 2007 jako platforma pro diskusi o příležitostech a rizicích jaderné energie. Fórum pořádá Evropská komise ve spolupráci s českými a slovenskými úřady. Česká vláda navzdory odporu Strany zelených podporuje rozvoj jaderné energetiky v Evropě, která má přispět k energetické diverzifikaci a soběstačnosti. Ačkoli dohoda o atomové energii stála na počátku evropské integrace, nemají evropští lídři vzhledem k velmi protichůdným stanoviskům jasno o její budoucnosti v EU.
- 12. června 53,4% hlasujících irských voličů odmítlo v referendu Lisabonskou smlouvu. Vládní informační kampaň se ukázala ve srovnání s negativní kampaní irského milionáře D. Ganleyho jako neúčinná. Snaha udržet ratifikační proces při životě vedla prosincovou Evropskou radu k politickému příslibu zachování komisaře pro každý členský stát. Irsko navíc dostalo záruku v oblasti rodinné politiky a daní, pod podmínkou opakování referenda ještě v tomto funkčním období Evropské komise, tedy do října 2009. ČR pravděpodobně nemine debata o konkrétním právním naplnění politického závazku ponechat současný počet komisařů (zrušení protokolu 10 Smlouvy z Nice).
- 19. a 20. června zasedala Evropská rada, která byla poznamenána neúspěšnou ratifikací Lisabonské smlouvy v Irsku. Francie a Německo se vyslovily proti pokračování procesu rozšiřování EU o další státy (Chorvatsko, Srbsko, Turecko) v případě nedořešené ratifikace Lisabonské smlouvy. Česko má naopak na rychlém přijetí Chorvatska a dalších balkánských zemí zájem, ačkoli se nakonec přistupová jednání nepodaří dotáhnout již během našeho předsednictví (vedle sporů se Slovinskem protahuje jednání i neuspokojivý stav chorvatské justice). Již 29. dubna EU podepsala stabilizační a asociační dohodu se Srbskem, ratifikaci ale Unie opět podmiňuje plnou spoluprací s Mezinárodním trestním tribunálem. 15. prosince formálně o přijetí požádala Černá Hora.

- V červnu a v září proběhla v Radě jednání o tzv. třetím liberalizačním balíčku na trhu elektrické energie a plynu. Jednalo se především o otázce vlastnického oddělení výroby a distribuce („unbundling“). Evropská komise přišla s kompromisním zřízením „nezávislého systémového operátora“ (ISO). ČR již má na trhu elektrické energie oddělené provozovatele sítě od dodavatelů, změny postihnou trh s plynem, neboť společnost RWE Transgas doposud vlastní jak výrobu, tak přenosovou síť.
- 23. června se EU po nástupu Raúla Castra do čela vlády na Kubě rozhodla přehodnotit svoji sankční politiku vůči této zemi, která byla podle názoru Evropské komise dlouhodobě neefektivní. Ačkoli ČR byla proti zmírnění sankcí, nakonec se spolu se Švédskem podvolila vůli většiny členských zemí. Zmírnění sankcí je ovšem podmíněno propuštěním všech politických vězňů, rozšířením přístupu k internetu a možností hovořit při návštěvách evropských delegací i s místní opozicí. 24. října pak Kuba a EU podepsaly rámcovou dohodu o spolupráci. Zmírnění sankcí se po říjnové Radě týká i Běloruska a Uzbekistánu, zde je tento krok motivován pragmatickým zájmem posílit pozici EU na úkor Ruska.
- Navzdory oznámení z 25. června o nově nabytém členství v Evropské kosmické agentuře se vyhlídky na umístění agentury Galileo v Praze příliš nezvýšily. Sídlo řídicí projekt Galileo, jehož uvedení do provozu bylo několikrát odkládáno, by mělo začít fungovat za pět let a bude umístěno pravděpodobně v Bruselu.
- 1. července skončilo organizačně dobře zvládnuté avšak málo programově ambiciózní předsednictví Slovinska. Štafetu přebrala v tomto ohledu o mnoho ambicióznější Francie, která svůj politický kapitál vložila do řešení klimaticko-energetického balíčku, reformy společné zemědělské politiky (SZP), imigrační politiky či založení tzv. Unie pro Středomoří. Spíše než v naplňování svých programových priorit vynikala Francie v krizovém managementu při zažehávání aktuální krize jak v Gruzii, tak na světových finančních trzích či při řešení budoucnosti Lisabonské smlouvy. Sarkozyho vůdčí schopnosti se setkaly s pozitivním hodnocením v médiích. Česká diplomacie však musela s podporou Německa mírnit Sarkozyho ambice vést (nejen země eurozóny) i během českého předsednictví, což dokázala mj. jeho reakce na dění na Blízkém východě na přelomu roku.
- Podle červencové pravidelné hodnotící zprávy o situaci na vnitřním trhu (*Internal Market Scoreboard*) ČR stále zaostává v implementaci legislativy v této oblasti. I přes jistý pokrok je ČR stále zemí s nejvyšším počtem netransponovaných legislativních aktů. Kritiku si ČR opět vysloužila neschválením antidiskriminačního zákona, které bylo způsobeno dosud nepřehlasovaným prezidentským vetem. Evropská komise již oznámila podání žaloby kvůli neimplementované směrnici upravující podmínky pro fungování zajišťoven v Unii a pohrozi-

la Česku soudem i za to, že do svého práva nepřevvedla směrnici o požadavcích na zveřejňování finančních informací.

- V září zahájila vláda oficiální informační kampaň, která si jako hlavní motto zvolila kostku cukru a dvojnásobný slogan „Evropě to osladíme“, který se v počátku setkal s rozporuplnými reakcemi. Kampani se však podařilo upoutat pozornost veřejnosti a zvýšit původně velmi nízké povědomí o českém předsednictví. Po první fázi ovšem nenásledovala slibovaná informační kampaň zaměřená na vysvětlování předsednické role. Vláda se v listopadu pouze prezentovala oficiálním logem a v prosinci spustila internetové stránky předsednictví. Celkově za rok 2008 bylo na přípravu předsednictví uvolněno 700 mil. Kč, v roce 2009 se počítá s částkou až do výše 1 mld. Kč. Server iHNed vyčíslil celkové náklady na 3,3 mld. Kč. Celková částka odpovídá evropskému průměru, náklady přepočtené *per capita* jsou v ČR (13 eur) podobné s náklady předsednictví srovnatelně velkých zemí (Rakousko 10 eur a Finsko 14 eur na osobu). V průběhu roku byly podepisovány smlouvy s dodavateli a partnery českého předsednictví, což pro vybrané české firmy představuje mj. jedinečnou šanci na vlastní propagaci v Evropě.
- Po předchozích problémech byl 1. října slavnostně podepsán jeden z klíčových programů Výzkum a vývoj pro inovace. Po neuspokojivém čerpání peněz z evropských fondů v roce 2007 se konečně situace zlepšila a začaly být realizovány první projekty v rámci celkového počtu 24 operačních programů. Z celkové sumy pro období 2007–2013, která činí přibližně 650 mld. Kč (26,69 mld. eur), bylo v roce 2008 vyčerpáno 45,5 mld. Kč. V roce 2008 díky principu N+2 ještě dobíhaly projekty za minulé programové období 2004–2006, ve kterém bylo do konce roku 2008 vyčerpáno přibližně 90 % alokace.
- Říjnové jednání Evropské rady se neslo v duchu finanční krize. Kritiku ČR vyvolala snaha čtyř velkých zemí řešit problém finanční krize bez účasti ostatních členských zemí či snaha některých států uklidnit veřejné mínění populistickými gesty týkajícími se zejména plné garance bankovních vkladů. Současně se však vláda stavěla skepticky ke snaze Evropské komise o jednotný evropský postup. Česká delegace na jednání Rady vyjádřila obavy, že by záchranný plán mohl způsobit narušení volné konkurence na trhu, a proto prosadila do závěrů zmínku o dodržování pravidel jednotného trhu a férové soutěže. Na prosincové Radě byl odsouhlasen evropský plán hospodářské obnovy. Obsahem plánu je okamžitý rozpočtový impuls ve výši 200 mld. eur, tj. 1,5 % HDP EU (z toho cca 1,2 % HDP EU má tvořit rozpočtová expanze členských států, zbytek bude financován z evropských fondů) a prioritní opatření vycházející z Lisabonské strategie, tedy např. podpora inovací a tzv. zelených investic.

- Na říjnovém summitu přijala Evropská rada Pakt o imigraci a azylu, který deklaruje zásady imigrační politiky členských států EU. Přesto, že jde o obecný dokument, z něhož byla oproti původnímu francouzskému návrhu vyškrtána ustanovení o zákazu masové regularizace a povinných integračních smluv pro imigranty, směřuje Pakt k přísnější imigrační politice. Česká republika se k dokumentu staví v zásadních bodech kladně. Jeho implementace pak bude na bedrech českého, ale zejména švédského předsednictví, jehož úkolem bude také vyjednat nástupce Haagského programu.
- 14. listopadu se na summitu EU-Rusko v Paříži rozhodlo na nátlak zemí v čele s Francií, Německem a Itálií o obnovení jednání o strategickém partnerství, které vypršelo v prosinci 2007. Jednání budou obnovena navzdory neplnění „šestibodového plánu“ příměří mezi Ruskem a Gruzii, zejména pokud jde o závazek Ruska stáhnout všechny své jednotky, které byly rozmístěny v Abcházii a Jižní Osetii po 7. srpnu 2008. Francie obnovení jednání podpořila, přestože to bylo právě francouzské předsednictví, které zmíněnou dohodu vyjednálo. Nejen fakt obnovení rozhovorů, ale i způsob, jakým k tomu došlo, je velmi znepokojující. Mezi odpůrce obnovení rozhovorů původně patřila Velká Británie, Česká republika, Švédsko, Polsko, Litva, Lotyšsko a Estonsko. Mezi odpůrci zůstala jen Litva poté, co se britská pozice na nátlak premiéra Gordona Browna posunula, a to výměnou za spolupráci s Francií na řešení finanční krize. Javier Solana a Benita Ferrero-Waldnerová dále posílili francouzskou postavení, když interpretovali rozhodnutí zvláštního summitu EU z 1. září o pozastavení jednání s Ruskem o nové smlouvě jako pouhé odložení začátku rozhovorů, jejichž opětovné zahájení nevyžaduje nový jednohlasný souhlas všech členů EU. Negativně se tak projevila snaha předsednické země završit své předsednictví dohodou za každou cenu, zároveň byl směrem k Rusku vyslán signál, že závazky není třeba plnit. Je oprávněné domnívat se, že takový postup může být těžko základem ucelenější politiky Unie vůči Rusku. Rozhovory o strategickém partnerství tak budou probíhat během českého předsednictví. Vedle energetiky a vízového styku bude ke sporným bodům patřit i otázka Kosova a v neposlední řadě i protiraketová základna na území ČR a Polska.
- V listopadu byl nalezen politický konsensus ohledně dalšího směřování SZP po roce 2013. Pro ČR, kde převládají velké farmy, byla problematická redukce přímých plateb. ČR může být spokojená s výsledným kompromisem o snížení krácení přímých plateb, které se oproti původnímu návrhu (8 %) budou krátit pouze o 5 %. Nepodařilo se ovšem zjednodušit SZP a snížit administrativní zátěž, nebyla odstraněna přetrvávající příjmová disparita mezi EU-12 a EU-15. Dohoda byla naopak dosažena v otázce liberalizaci trhu s mlékem, kde budou

kvóty mezi roky 2009 a 2013 postupně každým rokem zvyšovány o 1 %, poté budou zrušeny úplně. Další jednání budou vedena i za českého předsednictví, zásadní průlom ovšem nelze čekat.

- 1. prosince dostal na jednání ministrů průmyslu zelenou tzv. Akt o drobném podnikání (Small Business Act), který by měl zlepšit podnikatelské prostředí (vymahatelnost práva – zejména včasného placení pohledávek), usnadnit malým a středním podnikům přístup ke kapitálu, zlepšit dostupnost nových technologií a umožnit zvýšení podílu malých a středních podniků na veřejných zakázkách a celkově snížit jejich administrativní zátěž (o 25 % do roku 2012). Podpora malého a středního podnikání je velmi efektivním nástrojem pro překonání ekonomické recese, do které EU směřuje, a je jednou z priorit českého předsednictví. Na jaře bude balíček obsahující kombinaci legislativních opatření, politických závazků a konkrétních praktických kroků schvalovat Evropský parlament.
- Na prosincové Evropské radě byl po složitých jednáních dosažen kompromis o klimaticko-energetickém balíčku, který následně posvětil Evropský parlament. EU musela částečně pod tíhou finanční krize a pod nátlakem států jako Itálie nebo Polsko, které před summitem hrozily vetem, ustoupit z ambicióznějšího návrhu, který by odpovídal přáním Evropské komise být lídrem v oblasti ekologie a boji proti změnám klimatu. Z původních 100 % se bude v roce 2013 dražit pouze 30 % emisních povolenek, cíl 100 % bude naplněn až v roce 2020, což odpovídalo zájmům české delegace. ČR se tak údajně vyhne skokovému růstu cen energií. Výtěžek z emisních povolenek bude směřován na rozvoj čistých energetických technologií, méně rozvinutým státům EU a také z nich budou částečně financovány technologie čistého uhlí (Carbon Capture and Geological Storage).
- 22. prosince vládní Výbor pro EU schválil programové priority pro předsednictví. Z původně velmi heterogenního a nekoherentního dokumentu *Hlavní priority českého předsednictví EU 2009* postupně vykristalizovaly priority do tří bodů označovaných zkráceně jako 3E: 1) Ekonomika, kde půjde vedle řešení finanční krize a zvyšování konkurenceschopnosti i o naplnění hesla *Evropa bez bariér*; 2) Evropa a svět, kde ČR bude klást důraz zejména na Východní partnerství a oživení transatlantických vztahů s novou americkou administrativou; 3) Energetika, kde půjde vedle energetické bezpečnosti o nastolení ožehavého tématu jaderné energetiky. Do procesu formulace priorit byl v podobě formálního připomínkování zapojen i neziskový sektor, což lze vnímat jako pozitivní snahu otevřít celý proces.

- Během roku 2008 bylo zahájeno sestavování kandidátních listin pro volby do Evropského parlamentu, jež proběhnou na začátku června 2009. KDU-ČSL postavila do čela kandidátky Zuzanu Roithovou a Jana Březinu. Za ČSSD povede kandidátní listinu Jiří Havel. Vůli usilovat o znovuzvolení deklarovala europoslankyně Jana Hybášková, která za tímto účelem založila nový politický subjekt – Evropskou demokratickou stranu. Vzhledem k pragmatizaci evropské politiky ODS lze očekávat kandidaturu nové strany s tvrdě euroskeptickým programem.

OHLÉDNUTÍ ZA ČESKOU ZAHRANIČNÍ POLITIKOU
V ROCE 2008

TRANSATLANTICKÉ VZTAHY

Vztahům České republiky se Spojenými státy v roce 2008 dominovala především dvě témata – problematika protiraketové obrany spojená s plánovanou výstavbou radaru v České republice a otázka zrušení vízového režimu pro Čechy cestující do Spojených států. Tyto otázky byly i předmětem návštěvy premiéra Mirka Topolánka ve Spojených státech na konci února za účasti ministrů dopravy a vnitra a ministryně obrany. Na jednání s americkým prezidentem Georgem W. Bushem se kromě radaru a víz diskutoval také plán založit mezi oběma státy tzv. strategický dialog, jež by zahrnoval širší spolupráci v oblasti bezpečnosti, boje proti terorismu a šíření zbraní hromadného ničení, energetické bezpečnosti či podpory demokratických hodnot ve světě. Ve vztahu k zemím Latinské Ameriky došlo k několika vzájemným státním návštěvám, z nichž nejdůležitější byla účast české delegace pod vedením premiéra Topolánka na summitu EU-Latinská Amerika v Peru.

- Budování systému protiraketové obrany v Evropě poměrně překvapivě podpořil i summit NATO, který se konal v dubnu v Bukurešti. Tento významný posun v přístupu Aliance přivítali přední čeští a američtí politici.
- Dalším základním předpokladem pro vybudování radaru v ČR se stalo vytvoření právních podmínek – v podobě mezinárodních dohod – které by jeho stavbu umožnily. Po náročných jednáních byla v červenci, při příležitosti zvláštní návštěvy americké ministryně zahraničí Condoleezy Riceové v Praze, smlouva o umístění radaru v České republice ministry zahraničních věcí obou zemí podepsána. Smlouva byla v září doplněna tzv. dohodou SOFA, jež upravuje podmínky přítomnosti amerických občanů v souvislosti s radarem na území České republiky, a která byla podepsána na neformálním zasedání ministrů NATO v Londýně ministryní obrany Vlastou Parkanovou a jejím americkým protějškem Robertem Gatesem. Zároveň byla podepsána společná Deklarace o strategické spolupráci, která vytváří předpoklady pro širší spolupráci v politicko-vojenské oblasti, včetně výzkumu a vývoje v obranném průmyslu.
- I přes deklarovanou podporu ze strany vládnoucí koalice musí smlouvy o radaru schválit Parlament ČR, přičemž výsledek hlasování je možné označit za nejistý. Je třeba také upozornit na to, že plán na vybudování radaru sklízí velkou kritiku a odpor ze strany některých zemí, především Ruské federace, a podle většiny průzkumů veřejného mínění si nezískal ani příliš velkou podporu české veřejnosti. Vzhledem k odkladům v jednáních, problematické vnitropolitické situaci v České republice na podzim a americkým prezidentským volbám v listopadu bylo hlasování o radaru odloženo až na rok 2009.
- Druhým hlavním tématem česko-amerických vztahů v roce 2008 se stala problematika zrušení vízové povinnosti, o které Česká republika dlouhodobě neú-

spěšně usilovala. Po delších jednáních, která zahrnovala i podepsání klíčového Memoranda o porozumění mezi ministerstvem vnitra ČR a ministerstvem vnitřní bezpečnosti USA v únoru, oznámil 17. října americký prezident George W. Bush, že Česká republika bude zahrnuta mezi země, jejichž občané budou moci cestovat do Spojených států bez víz. Zavedení bezvízového styku bylo umožněno také schválením dvou dohod, které posilují spolupráci v oblasti boje proti zločinu. Český premiér Mirek Topolánek zrušení víz a jejich nahrazení bezplatným elektronickým systémem schvalování cest označil za zrušení posledního reliktu komunismu a studené války.

- Pokud jde o další oblasti vzájemných vztahů, v červnu 2008 navštívil Prahu americký ministr obchodu Carlos M. Gutierrez. Setkal se s premiérem Mirkem Topolánkem, ministrem zahraničních věcí Karlem Schwarzenbergem a náměstkem ministra obchodu Milanem Hovorkou. Gutierrez jednal především o situaci na Kubě a otázkách ochrany duševního vlastnictví v České republice. Za připomenutí také stojí znovuotevření České národní budovy v New Yorku na konci října.
- Druhého významného partnera České republiky v Severní Americe představuje Kanada, kterou navštívil premiér Mirek Topolánek v únoru. V doprovodu dalších ministrů, včetně ministryně obrany Vlasty Parkanové, se v Ottawě setkal s generální guvernérkou Kanady Micha lle Jean, předsedy obou komor kanadského parlamentu a kanadským premiérem Stevenem Harperem. Na jednáních se oba premiéři shodli na tom, že Českou republiku a Kanadu spojují mnohá témata, jakými jsou společné hodnoty, spolupráce v mezinárodních misích či silný bilaterální vztah.
- I v průběhu roku 2008 byla několikrát zmíněna nejmedializovanější otázka vzájemných vztahů – problematika českých Romů žádajících o azyl v Kanadě. V rámci této debaty došlo v listopadu ke zvláštnímu setkání kanadského ministra pro občanství a imigraci Jasona Kenneyho a ministryně pro lidská práva a menšiny Džamily Stehlíkové. Kanadští představitelé potvrdili, že ani přes zmíněné žádosti o azyl neuvažuje Kanada o znovuzavedení vízové povinnosti pro občany ČR.
- V květnu se delegace České republiky včetně premiéra Mirka Topolánka účastnila v peruánské Limě summitu EU–Latinská Amerika, který se zabýval vzájemnými vztahy obou regionů a hledal možnosti budoucí spolupráce. Předmětem summitu byly otázky chudoby, nerovnosti ve společnosti a udržitelného rozvoje (životní prostředí, klimatické změny a energie), přičemž environmentální témata se diskutovala na této úrovni poprvé.

- Ve světle změny vlády na Kubě ve prospěch Raúla Castra rozhodli v červnu 2008 ministři zahraničí členských států Evropské unie i přes původní odpor některých zemí, včetně České republiky, o zrušení sankcí proti Kubě. ČR s uvolněním sankcí nakonec souhlasila za podmínky, že každý rok dojde k opětovnému vyhodnocení situace a na základě výsledků bude vždy zvážen další unijní postup. Zatímco podle francouzského předsednictví, jež zrušení sankcí iniciovalo, podpoří vstřícný přístup větší demokratizaci ostrova, Česká republika je ve svých očekáváních výrazně více zdrženlivá. Postup Unie vyvolal značnou kritiku Spojených států, jež své sankce ponechaly beze změn.

OHLÉDNUTÍ ZA ČESKOU ZAHRANIČNÍ POLITIKOU
V ROCE 2008

STŘEDOEVROPSKÁ SPOLUPRÁCE

V první polovině roku 2008 pokračovalo české předsednictví ve Visegrádské skupině (V4). Z jeho programu se podařilo naplnit především iniciativy vůči východní Evropě. Země V4 představily v orgánech Evropské unie návrhy týkající se budoucí spolupráce EU-Bělorusko a plošného snížení poplatku za schengenská víza pro běloruské občany ze strany států EU na 35 eur. Země V4 pokračovaly v aktivní spolupráci se státy východní Evropy, k čemuž také vhodně využily formáty setkání V4+. Pozitivně lze také hodnotit závěrečný summit českého předsednictví ve V4, neboť byl spojený se setkáním s francouzským prezidentem Nicolasem Sarkozym, nastupujícím předsedou Evropské rady. Neúspěchem naopak bylo ne navázání užší spolupráce v energetických otázkách v rámci V4. V rámci visegrádského fóra i ve složení V4+ byly v době polského předsednictví V4 konzultovány a podporovány iniciativy týkající se budoucí podoby Východního partnerství EU.

- Kladně lze hodnotit zvýšení počtu aktivit podpořených Visegrádským fondem, které je zapříčiněno značným navýšením poskytovaných prostředků v roce 2007 (z 3,2 mil. na 5 mil. eur). V rámci stipendijních programů Visegrádského fondu je velmi populární studium v České republice (a to i v rámci tzv. in-comingových stipendií a stipendií pro ukrajinské studenty), naopak využití těchto prostředků českými studenty je bohužel velmi malé. Zřízení speciálního in-comingového programu pro běloruské studenty a rozšíření stipendijního možností na Ázerbájdžán, Arménii a Gruzii v červenci a srpnu lze považovat za vhodné rozšíření stipendijních aktivit Fondu. Pozitivní je také udržení studentů z Kosova ve skupině způsobilých k podávání žádosti o stipendium.
- Přes mírně odlišná stanoviska k možnému vybudování americké radarové základny v České republice a zcela odlišný názor na vyhlášení nezávislosti Kosova přetrvávají česko-slovenské vztahy v korektní a velmi přátelské rovině. Pokračovaly také debaty kolem případné kandidatury na společné uspořádání mistrovství Evropy ve fotbale v roce 2020.
- Česko-německé vztahy zůstávají na výjimečně dobré úrovni a v souladu s prohlášeními Česko-německé deklarace. V květnu došlo v Chebu k podepsání dohody o zřízení pohřebiště pro ostatky německých vojáků padlých na českém území, které byly dosud skladovány v provizorních a nedůstojných podmínkách. Za pozitivní událost v česko-německých vztazích lze považovat přednesení projevu pražské německy píšící spisovatelky Lenky Reinerové ve Spolkovém sněmu 27. ledna 2008. V půli července rozhodla německá spolková vláda o usnadnění přístupu na pracovní trh pro vysokoškolsky kvalifikované pracovníky z nových členských zemí. Tyto úpravy budou platné od 1. led-

na 2009. Berlín tím následoval podobné rozhodnutí Francie, jež otevřela svůj pracovní trh od 1. července 2008.

- Pozitivním vývojem prošly i česko-rakouské vztahy. V rakouské Národní radě byl bez zásadních protestů schválen Protokol mezi vládou Rakouské republiky a vládou České republiky ke změně Dohody mezi vládou Rakouské republiky a vládou Československé socialistické republiky k úpravě otázek společného zájmu v souvislosti s jadernou bezpečností a ochranou před ozářením. V červnu proběhlo jednání Česko-rakouské meziparlamentní komise k JE Temelín, během něhož byla vyřešena řada dalších sporných témat. Obě skutečnosti lze vnímat jako dobrý signál na cestě k opuštění emotivních výstupů kolem českých jaderných elektráren na rakouské i české straně a vybudování důsledně právně zakotveného vztahu zasahujícího i do informování ohledně environmentálních otázek spojených s českými jadernými elektrárnami.
- Naopak naprosto nevhodná byla přehnaná reakce českého velvyslance ve Vídni Jana Koukala na uveřejnění fiktivního katastrofického filmu „Den poté“ na rakouské veřejnoprávní televizi, který pojednává o úniku radioaktivity z JE Dukovany. Požadavek na omluvu od spolkového ministerstva zahraničí přednesený v rozhovoru pro Českou televizi zbytečně rozjitřil česko-rakouské vztahy, neboť odvysílání filmu bylo zcela v gesci příslušné televize, jež disponuje neoddiskutovatelnou nezávislostí a ministerstvo zahraničí se za něj nemůže zodpovídat. Stanovisko ministra zahraničí ČR Karla Schwarzenberga, který se věci odmítnul zabývat, lze označit jako nejvhodnější možné.
- Kritiku zaslouží skutečnost, že při krátkodobém znovuzavedení hraničních kontrol v souvislosti s mistrovstvím Evropy ve fotbale, byly rakouské kontroly na hranicích s Českou republikou bez opodstatnění důkladnější, než kontroly na hranicích např. se Spolkovou republikou Německo.
- Výrazného postupu bylo dosaženo u projektů zlepšujících příhraniční spolupráci ČR a Rakouska. Český a rakouský rezort zdravotnictví podepsaly dohodu umožňující zásahy rychlé záchranné služby za hranicí svého státu. Význam této smlouvy tkví také v tom, že evropská směrnice v této oblasti se teprve připravuje a česko-rakouská dohoda je v tomto případě příkladem kvalitní spolupráce obou zemí. Vláda také rozhodla zamrzlý spor o vedení trasy dálnice Brno-Vídeň. Rychlostní komunikace má být dostavěna v roce 2014.
- Česko-polské vztahy se daří udržovat na výjimečně dobré úrovni. Postupně dochází k řešení územního dluhu vůči Polsku. V půli listopadu bylo ministry zahraničí podepsáno memorandum o vzniku Česko-polského fóra, které má umožnit finanční podporu česko-polských vznikajících i existujících nevládních a neziskových projektů. Ustanovený institucionální rámec fóra, kdy

na obou ministerstvech vznikají paralelních finanční zdroje, lze označit jako adekvátní pro zkušební období. Nedořešena zůstává sporná otázka vlastnických práv k budově českého velvyslanectví ve Varšavě.

- V srpnu proběhla řada akcí připomínajících 40. výročí invaze vojsk Varšavské smlouvy do Československa. Ocenění zaslouží setkání prezidentů České republiky a Rakouska 20. srpna v Mikulově i řada vzpomínkových akcí uspořádaných v Rakousku, které zdůraznily solidaritu rakouského obyvatelstva vůči československým uprchlíkům v posrpnovém období. V Polsku bylo na několika místech připomenuto upálení Ryszarda Siwce, který obětoval svůj život na protest proti okupaci Československa. Výročí podpisu Mnichovské dohody proběhlo bez větších vášní a snahy o negativistické využívání této historické události k aktuálním tématům – s výjimkou poznámky prezidenta Václava Klause, který v televizním rozhovoru upozornil na skutečnost, že stejné státy, jež se bez konzultace s ostatními zeměmi EU setkaly na neformální schůzce k finanční krizi, jsou i signatáři Mnichovské dohody.

OHLÉDNUTÍ ZA ČESKOU ZAHRANIČNÍ POLITIKOU
V ROCE 2008

VÝCHODNÍ EVROPA A KAVKAZ

Východní Evropa patří mezi deklarované prioritní oblasti české zahraniční politiky. Uplynulý rok byl poznamenán zejména rusko-gruzínskou válkou (7.–12. srpen). ČR se v konfliktu postavila na stranu Gruzie a uvnitř EU patřila mezi státy, které prosazovaly razantnější postup vůči Rusku. Konflikt poznamenal i tempo ustanovení tzv. Východního partnerství, založeného na společné polsko-švédské iniciativě, ačkoli původně se na přípravách podílela i ČR. Mezi hlavní nedostatky české „východní politiky“ patří nedostatečné zastoupení na Jižním Kavkaze, které je posíleno skutečností, že žadatelé o vízum z Arménie a Ázerbájdžánu nemohou žádat na některém z konzulátů zemí EU v Jerevanu a Baku. Důvodem je neexistence dohody, která by toto umožňovala, a žadatelé tak musí cestovat do Gruzie.

- I přes dlouho připravovaný vstup ČR do schengenského prostoru Ministerstvo zahraničních věcí (MZV) zcela nepochopitelně a nesmyslně nesjednalo smlouvy o zastupování jinými členskými státy při vydávání víz v zemích, kde není český zastupitelský úřad. I přes existenci jednotného schengenského prostoru musí žadatelé o vstup do ČR ze zemí, kde český úřad chybí, cestovat několikrát stovky kilometrů do země s nejbližším českým konzulátem. Obdobné smlouvy využívají zcela standardně ostatní země schengenského prostoru a nezájem českého Ministerstva zahraničních věcí o jejich sjednání je nejen zcela neomluvitelný, ale i v rozporu s deklarovanými principy české zahraniční politiky.
- I přes jednoznačné deklarace premiéra, ministra zahraničí i ministra vnitra a deklaraci Visegrádské skupiny nedokázala česká diplomacie v rámci EU ani zahájit seriózní diskusi o možnosti jednostranného snížení vízových poplatků pro občany Běloruska.
- Nešťastný a pro budoucí iniciativy ČR varující byl případ přípravy konceptu Východního partnerství, který ČR bez dohody s partnery, s nimiž iniciativu připravovala, prezentovala samostatně v Bruselu, navíc zcela nevhodně. Za autory myšlenky Východního partnerství jsou z tohoto důvodu považovány pouze Polsko a Švédsko, jež dokázaly tuto iniciativu později připravit a prezentovat společně a efektivněji.
- Počátkem července se uskutečnila historicky první návštěva českého ministra zahraničních věcí na Jižním Kavkaze. Pozitivně je třeba ocenit skutečnost, že kromě oficiálních představitelů se ministr Schwarzenberg sešel i s představiteli opozice v Arménii a Gruzii.
- Česká republika poskytla po srpnové válce v Gruzii humanitární pomoc v hodnotě 2 mil. Kč a 3 mil. Kč prostřednictvím Úřadu Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR) na potřeby vnitřních uprchlíků. Vláda poté rozhodla poskytnout dalších 150 mil. Kč na období následných dvou let. ČR se stala šestým

největším dárce ze zemí EU. Problematická byla však reakce Václava Klause, který v rozporu se stanoviskem vlády de facto podpořil v konfliktu Rusko.

- V červenci předal pověřovací listiny nový český velvyslanec v Ázerbájdžánu, jímž se stal zkušený diplomat Radek Matula. Prozatím však nesídlí v Baku, ale v Praze, což je limitující faktor ve vztazích se zemí důležitou z hlediska energetických surovin, která navíc v Praze své stálé zastoupení má.
- Ministr zahraničních věcí ČR jmenoval na období do konce srpna 2009 velvyslancem se zvláštním posláním pro Východní partnerství EU Miloše Lexu.
- Počátkem října se ministerský předseda Topolánek i ministr zahraničí Schwarzenberg sešli s vůdčím představitelem běloruské demokratické opozice Aliaksandrem Milinkievičem. Setkání byla významná zejména s ohledem na české předsednictví v Radě EU, ale i jako signál české podpory demokratizaci Běloruska.

OHLÉDNUTÍ ZA ČESKOU ZAHRANIČNÍ POLITIKOU
V ROCE 2008

BALKÁN

Západní Balkán má v končícím roce za sebou několik bouřlivých událostí, které byly velkou výzvou pro diplomacii západních států. Poté, co vyjednávací Trojka na sklonku roku 2007 nedokázala přimět zneprátené strany kosovského konfliktu k dohodě na řešení, začala finální fáze příprav vyhlášení nezávislého Kosova. Česká diplomacie podporovala plán, který vypracoval Martti Ahtisaari. Plán zvolil pro Kosovo model republiky, jejíž vláda se o část suverenity bude dělit s mezinárodní organizací, jíž se stal EULEX, nová civilní mise EU v Kosovu. Kosovští Albánci plán vyjednávače Ahtisaariho přijali, zatímco tehdejší srbský premiér Vojslav Koštunica jej razantně smetl ze stolu.

- Česká diplomacie ve vztahu ke kosovské nezávislosti nevyužila potenciálu, který v rámci své pozice má. Česko žádná z národností na Balkáně neodmítá, naopak všichni jej vnímají pozitivně jako úspěšnou transformační zemi. Čeští představitelé se však omezili na zdůvodnění, že rozhodnutí bylo těžké, a že k uznání nakonec dojde. Vláda pak s uznáním čekala relativně dlouho. Nebyla mezi prvními, tak aby zaujala jasnou pozici členské země EU. Uznání se navíc objevilo na programu teplického zasedání kabinetu na poslední chvíli bez předchozího avíza. Mimoto mělo Česko relativně velký potenciál pro určitou zprostředkovatelskou roli mezi zneprátenými stranami, které téměř vůbec nebylo využito. Český styčný úřad při UNMIK (United Nations Interim Administration Mission in Kosovo) změnil v Prištině své sídlo i status. Do Prištiny však stále nebyl jmenován velvyslanec.
- Česká republika po relativně dlouhém váhání otevřela ve Skopje velvyslanectví, což Makedonie oplatila recipročním krokem. Spor Makedonie s Řeckem o název Republika Makedonie se stále nedaří vyřešit ani po několika zprostředkovatelských misích. Vyjednávači se snaží přinášet názvy alternativní, pro řeckou stranu akceptovatelné: Horní Makedonie, Makedonie Skopje a další. Vláda ve Skopje však není ochotna na žádný z nich přistoupit. Skutečným problémem je obrovská zatvrzelost obou stran, která se projevuje i tím, že řecká strana nedovolí přistát makedonskému vládnímu speciálu s inkriminovaným nápisem na trupu.
- Česká republika se v OSN zdržela hlasování o rezoluci navržené Srbskem, kterou podpořilo 77 členů OSN, 6 bylo proti a 74 se zdrželo. Srbská diplomacie se pokusila po protestních stahováních diplomatů ze zemí, které uznaly nezávislost Kosova, dostat otázku legality kosovské nezávislosti na program schůze Valného shromáždění OSN. Bělehrad si chce vyžádat stanovisko od Mezinárodního soudního dvora v Haagu, jestli bylo jednostranné vyhlášení nezávislosti Kosova v souladu s mezinárodním právem. Bělehradu rozsudek zřejmě nic nepřinese.

Země, které kosovskou nezávislost již uznaly, mezi nimiž Česko je, však budou muset na eventuální rozsudek reagovat. V případě, že soud případ k projednání přijme, lze jen těžko očekávat, že kosovskou nezávislost prohlásí jako naprosto v souladu s mezinárodním právem.

- První pololetí roku 2009 se ponese ve jménu českého předsednictví EU, které si za jednu ze svých priorit stanovuje region západního Balkánu. Lze však těžko očekávat, že si v agendě předsednictví získají postjugoslávské země výraznější místo, neboť je zastihují problémy, které vyvstaly až posléze a svým významem je zdaleka překonávají. Od francouzského předsednictví Praha převezme řešení důsledků světové finanční krize, která však má na mnohé země západního Balkánu bezprostřední dopad.

OHLÉDNUTÍ ZA ČESKOU ZAHRANIČNÍ POLITIKOU
V ROCE 2008

BLÍZKÝ VÝCHOD

Oblast Blízkého východu patří tradičně mezi regiony, které nejsou ve středu zájmu české zahraniční politiky. Rok 2008 nebyl v tomto smyslu výrazně výjimečný. Blízký východ až do prosince nezasáhnul žádný vážný konflikt a vyjádření vztahu České republiky k některým problémům v oblasti tak hlasitěji nezaznělo. Hlavním rysem české zahraniční politiky tedy bylo spíše potvrzení nejednoznačnosti, kterou tradičně ve vztahu k oblasti trpí. Přesto lze sledovat jistou akcentaci Blízkého východu ve vládní agendě, zejména v souvislosti s izraelsko-palestinským konfliktem. Příležitost k vyjasnění českých pozic může přinést předsednictví Evropské unie. Mezi jednu z priorit předsednictví již nyní patří například uzavření nového smluvního vztahu s Izraelem. Ten by měl nahradit Akční plán EU-Izrael, jehož platnost vyprší v roce 2009. Jednou z neoficiálních snah české vlády je spojit schvalování smlouvy s historicky prvním summitem EU-Izrael v České republice.

Konec roku na Blízkém východě ovšem znamenal horký vstup ČR do role předsednické země EU. Izraelská vláda pod vedením Ehuda Olmerta se 27. prosince rozhodla reagovat na opětovné ostřelování území Izraele ze strany Hamasu z území Gazy vojenskou akcí. První fází kampaně tvoří nálety izraelského letectva, která mají za cíl oslabit vojenské kapacity Hamasu a otevřít tak prostor pro pozemní jednotky. Hamas odpověděl mimo jiné novými raketovými útoky. Ministr zahraničních věcí ČR Karel Schwarzenberg vyzval v rozhovoru pro MF Dnes 30. prosince obě strany sporu k uzavření příměří, vinu za rozpoutání konfliktu však dává hnutí Hamas. Je zřejmé, že svou roli v motivaci Hamasu i Izraele hrají i nadcházející volby jak v Izraeli, tak na územích Palestinské samosprávy. Zásahy poblíž města Beer-Sheva, vzdaleného 25 kilometrů od Gazy, znamenají, že Hamas disponuje novými střelami s delším doletem, které získal pravděpodobně od libanonského hnutí Hizballáh. V této souvislosti se nedá vyloučit otevření druhé fronty na libanonské hranici, ať už jako preventivní krok Izraele, nebo jako snahu Hizballáhu rozptýlit pozornost izraelské armády.

■ V diplomatické rovině patří mezi nejvýznamnější události roku zejména návštěva českého premiéra Mirka Topolánka na Blízkém východě v březnu 2008. Topolánek v jejím rámci navštívil Izrael, území Palestinské samosprávy a Jordánsko. Cesta předcházela izraelským oslavám 60. výročí samostatnosti a byla symbolickým stvrzením vzájemných vztahů. Symbolickým vyjádřením podpory Izraeli se stala premiérova návštěva jihoizraelského města Sderot, na které dopadají palestinské rakety z pásma Gazy. Výrazným poselstvím ve vztahu k Izraeli byl i Topolánkův projev v den vyhlášení nezávislosti Státu Izrael. Zdůraznil v něm společné hodnoty a tradice Izraele a evropského prostoru, stejně jako československou pomoc vznikajícímu státu na konci 40. let 20. století.

Ve srovnání s předchozími kabinetu ČSSD lze u současné vlády pozorovat výraznější vyjádření podpory židovskému státu. Je zřejmé, že jde pravděpodobně o nejnápadnější rys vládní politiky ve vztahu k Blízkému východu.

- V následnosti na Topolánkovu návštěvu Blízkého východu přijel do České republiky palestinský premiér Salám Fayád. Setkání se uskutečnilo ve stejné době, kdy vláda ČR schválila finanční pomoc ve výši 60 mil. dolarů pro Palestinskou samosprávu. Rozhodnutí jednoznačně souvisí s umístěním blízkovýchodního izraelsko-palestinského konfliktu, respektive mírového procesu, do zahraničních priorit českého předsednictví v Evropské unii. Finanční prostředky by měly směřovat do zavražďovacíh projektů a školení pro policisty a soudce samosprávy. Příspěvek by měl rovněž pokrýt pokračování projektu elektrifikace v Tubásu na západním břehu Jordánu. Jednání s Fayádem byla zajímavá i díky skutečnosti, že z úst premiéra zazněl oficiální postoj ČR k blízkovýchodnímu mírovému procesu. Česká veřejnost tak měla výjimečnou možnost se s postoji vlády k tomuto tématu seznámit. Přestože základem českého postoje je podpora výstupů mírové konference v americkém Annapolisu, výroky ve prospěch Státu Izrael by mohly poškodit případné snahy ČR o příspěvi k řešení konfliktu. Topolánkově kritice nepodlehla například pokračující výstavba izraelských osad na západním břehu Jordánu, která je i ze strany USA tradiční součástí diplomatických jednání.
- Jednou z příčin silné podpory Izraele ze strany premiéra Topolánka mohla být i předchozí únorová návštěva předsedy ČSSD Jiřího Paroubka v Sýrii. Tedy v zemi, jejíž režim podle Spojených států podporuje vzbouřenecké skupiny v Iráku a teroristická hnutí Hamás a Hizballáh (obě jsou na americkém seznamu teroristických organizací, Hamás uznává jako teroristické hnutí i Evropská unie). Přesto jednání se Sýrií nejsou v rámci EU výjimkou – zemi navštívili v minulosti i čeští politici Cyril Svoboda, Tomáš Pojar. Spory a diskuze vyvolal zejména fakt, že cesta předsedy sociálních demokratů byla z poloviny hrazena syrskou vládnoucí stranou Baas. Její vedení je přitom zodpovědné za totalitní praktiky syrských bezpečnostních služeb, které podle respektovaných organizací porušují základní lidská práva. Paroubkova cesta, i přestože nebyla oficiální státní návštěvou, byla pro spojence České republiky náznakem vývoje zahraniční politiky v případě vítězství ČSSD v parlamentních volbách.
- V otázce íránského jaderného programu se český postoj nezměnil. Česká republika se již v roce 2007 ztotožnila se stanoviskem Rady bezpečnosti OSN z prosince 2006 a tudíž i se stanoviskem Rady Evropské unie. Toto nařízení omezuje vývoz a dovoz zboží a technologií, které by mohly přispět k vývoji nosičů jaderných zbraní či k vývoji technologií souvisejících s obohacováním uranu.

- Nejednotnost české politické scény jako celku, ale i různost názorových proudů uvnitř vládní ODS potvrdila návštěva zástupců Národní rady iránského odporu (NCRI) v Praze. Součástí tohoto opozičního hnutí je i organizace Lidové mudžahedíny (známá rovněž pod názvem Mudžahedín e-Khalq), která figuruje na seznamu teroristických hnutí v USA i Evropské unii. Delegace, včetně Jeden Husajna Abedíního, který vystoupil na veřejné diskusi v parlamentu, přijela do ČR na pozvání europoslance Jana Zahradila a místopředsedy zahraničního výboru sněmovny Tomáše Duba (oba ODS). Zahradil řekl v době návštěvy médiím, že chce usilovat o vyškrtnutí NCRI ze zmíněných seznamů, protože jde o opoziční stranu, která může v budoucnu přispět ke svržení radikálního teokratického režimu.
- Oblastí, v níž Česká republika naopak udržuje kontinuální postoje, je rozvojová spolupráce. Přestože Blízký východ jako celek nepatří mezi české prioritní regiony, zejména v Iráku se i v roce 2008 Ministerstvu zahraničí dařilo pokračovat v podpoře transformačních projektů na posílení demokracie a občanské společnosti. Česká diplomacie rovněž pokračovala v úsilí o prosazení domácích společností na iráckém trhu, zejména v oblasti hydrologie.

OHLÉDNUTÍ ZA ČESKOU ZAHRANIČNÍ POLITIKOU
V ROCE 2008

BEZPEČNOSTNÍ A OBRANNÁ POLITIKA

Rok 2008 lze z hlediska české bezpečnostní a obranné politiky v nadsázce shrnout do dvou slov: radar a Afghánistán. Jednání o umístění radaru amerického systému protiraketové obrany na území ČR bylo patrně nejvýznamnější bezpečnostní otázkou, o níž během roku diskutovala česká politická scéna (která se v přístupu k ní rozdělila po stranických liniích), ale také tématem, díky němuž se Česká republika několikrát dostala na přední pozici zpravodajství ve světových médiích. Pro Armádu České republiky však bylo z praktického hlediska důležitější zahájení mise českého provinčního rekonstrukčního týmu v afghánské provincii Lógar. Šlo o převratnou událost minimálně ve dvou ohledech: poprvé v misích NATO dostali Češi sami do „své“ správy část území cizího státu, navíc v unikátní operaci, která kombinuje nasazení vojenských sil v úzké kooperaci s civilními experty. Konec roku 2008 v oblasti bezpečnostní a obranné politiky poznamenaly spory mezi vládou a opozicí nad návrhem zahraničních misí pro rok 2009, který byl nakonec 19. prosince zamítnut. Ze strany opozice došlo k bezprecedentnímu spojení zahraničně politických a bezpečnostních otázek se spory z domácí scény, zejména s otázkou vládních reforem. Kromě sociálních demokratů a komunistů hlasovali rovněž proti někteří poslanci stran vládní koalice. Právní postavení českých vojáků v zahraničí se tím dostalo do potenciálně značně problematické situace, kterou prozatím vyřešila vláda, která svým usnesením prodloužila činnost českých zahraničních operací o šedesát dnů. Definitivní řešení však spočívá v rukou parlamentu.

- V roce 2008 byla přijata nová Vojenská strategie ČR, která rozpracovává principy obranné politiky v podobě, v jaké jsou uvedeny v Bezpečnostní strategii ČR (BS ČR) z prosince 2003. Přestože BS ČR uvádí, že na jejím základě bude s dvouletým cyklem vypracována Zpráva o zajištění bezpečnosti ČR, zveřejněna byla zatím jen Zpráva z července 2006. Smyslem Zprávy je mj. určit potřebnost aktualizace BS ČR.
- Ministerstvo obrany (MO) v průběhu roku přerušilo probíhající komplexní audit resortu prováděný společností Centire. Dokončeny tak byly jen první dvě fáze auditu a rozpracována byla třetí. Podle zadání měl audit mj. ukázat cesty k zefektivnění práce úřadu, zjednodušení rozhodovacích procesů a v neposlední řadě zprůhlednění plánování a zadávání zbrojních zakázek. V otázce zakázek se uvažuje o obnovení Národního úřadu pro vyzbrojování, který existoval ve struktuře MO v letech 2000–2003 (od 1. 1. 2004 nahrazen Sekcí vyzbrojování MO). Nedokončený audit stál 6,6 mil. Kč, cena za komplexní audit byla původně dohodnuta na 14 mil. Kč.

- Na počátku roku obdržely české vzdušné síly dodávku střel vzduch-vzduch středního doletu AMRAAM, určených pro letouny Jas-39 Gripen. Tyto rakety významně zvyšují bojovou účinnost armádních stíhacích letounů.
- Pokračovaly přípravy na možné nasazení až 229 vojáků v první polovině roku 2009 jako součásti NATO Response Force. Budována byla také česko-slovenská battlegroup Evropské unie, v jejímž rámci by ve druhé polovině roku 2009 mohlo být nasazeno až 1800 vojáků.
- Po nákupu osmi kusů lehkých obrněných vozidel Dingo a Iveco pro afghánskou misi (čtyři vozy Dingo 2 byly pořízeny pro provinční rekonstrukční tým v afghánském Lógaru, automobily Iveco používají vojenští policisté nasazení do speciálních operací v provincii Hílmand) oznámila Armáda ČR koncem července, že hodlá bez výběrového řízení pořídit dalších třicet vozidel tohoto typu. Následně byly zveřejněny informace o výběrovém řízení na dodávku až 110 kusů této techniky. Celková hodnota tendru by měla činit přibližně čtyři miliardy korun. Kromě vozidel Dingo a Iveco používají čeští vojáci v Afghánistánu i automobily Humvee, zapůjčené americkou armádou.
- Evropská unie koncem ledna na základě francouzské iniciativy rozhodla o vyslání vojenské mise do Čadu a Středoafričké republiky. Jde o misi peacekeepingového charakteru, jejímž cílem je mimo jiné usnadnění dodávek humanitární pomoci, ochrana civilistů (včetně uprchlíků) a personálu OSN, který v oblasti působí. Česká republika se do mise zpočátku nezapojila, později poskytla dva své důstojníky.
- 19. března zahájil na americké vojenské základně Shank v afghánském Lógaru svou činnost český provinční rekonstrukční tým (PRT) složený z přibližně dvou set vojáků a desítky civilních expertů (první část týmu odletěla do Afghánistánu již v únoru). Jeho cílem je stabilizace a podpora rozvoje svěřené oblasti ve spolupráci s afghánskými úřady. Předpokládá se, že český PRT bude na místě působit po dobu několika let.
- Během operací v Afghánistánu bylo během března a dubna zabito a zraněno několik českých vojáků. Nejprve byl při sebevražedném útoku zabit příslušník jednotky pro speciální operace (SOG) vojenské policie. Na konci dubna byl usmrčen český voják a čtyři další byli zraněni v provincii Lógar po výbuchu nástražného systému. 22. září byli během raketového ostřelování základny Shank zraněni tři čeští vojáci (z toho dva těžce) působící v lógarském provinčním rekonstrukčním týmu.
- V neděli 17. února vyhlásila srbská provincie Kosovo nezávislost. Reakce mezinárodního společenství byly rozporuplné: některé státy nově nezávislý stát relativně rychle uznaly – USA, většina členských států EU s výjimkou Španělska,

Slovenska, Rumunská, Řecko a Kypru. Jiné, jako například Rusko, tento krok zcela odmítají. Česká republika uznala kosovskou nezávislost 22. května. Vyhlášením nezávislosti se formálně ocitly v nové právní situaci i mezinárodní mise, které v zemi působí, včetně vojenské operace NATO KFOR, do níž je intenzivně zapojena Česká republika. Česká armáda zde v únoru a znovu v květnu posílala svůj kontingent na žádost velitele KFOR ve střední oblasti země v reakci na lokální nepokoje.

- Počátkem března se konal summit NATO v rumunské Bukurešti, na jehož agendě byla řada otázek přímo spojená s aktivitou ČR v NATO. V čl. 37 přijatého prohlášení nejvyšší představitelé Aliance zopakovali, že šíření technologie balistických střel představuje pro členské státy rostoucí hrozbu, proti níž představuje americký systém účinnou obranu. Stálí zástupci v Severoatlantické radě byli pověřeni, aby vypracovali alternativní plány, jak tento systém propojit s jinými složkami protiraketové obrany, které jsou vyvíjeny v rámci NATO. Dalším z velkých témat summitu byly probíhající operace, zejména mise ISAF v Afghánistánu, kde NATO čelí zvýšené aktivitě tálibánských guerill i neochotě některých členských států vysílat své jednotky do bojových operací. Aliance na summitu rovněž formálně pozvala Albánii a Chorvatsko, aby se staly jejími členy. Aliance naopak nevyjádřila souhlas s tím, aby se Gruzie a Ukrajina zapojily do tzv. akčních plánů členství, nicméně deklarovala, že se obě země v budoucnu stanou jejími členy. Výsledek je kompromisem mezi pozicí USA na jedné straně a Německa na straně druhé. ČR dlouhodobě podporuje členství obou států.
- Od dubna do srpna působil v Afghánistánu výcvikový tým českých vrtulníkových pilotů a mechaniků, kteří školili své afghánské protějšky, včetně prezidentovy vrtulníkové letky.
- V dubnu začala Armáda ČR přebírat nové nákladní vozy Tatra T-810. Dodávka byla o několik měsíců opožděna, původně měly první nové vozy začít sloužit již od listopadu 2007. Jejich přebírání v roce 2008 bylo navíc přerušeno poté, co armádní technici objevili funkční závady, včetně zatékání do kabiny. Po odstranění zjištěných nedostatků byl proces předávání nových automobilů na začátku června obnoven.
- 21. dubna schválila vláda na návrh ministryně obrany memorandum o porozumění s konsorciem EADS, které by mělo umožnit směnu pěti nepotřebných podzvukových strojů L-159 z armádních skladů za dopravní letoun CASA C-295M. Později byla celá transakce upřesněna na 6 L-159 výměnou za stroj C-295M a opci na nákup dalších tří. Nepotřebné L-159 by měly být prodány Bolívii. Transakce vyvolává pochybnosti nad ne příliš transparentním způsobem a otázkou vhodnosti prodeje bojových letadel politicky nestabilní Bolívii. Výrazně

slovo v celé transakci budou mít USA, protože L-159 je vybaven řadou technologií americké výroby.

- V květnu byl do operace Trvalá svoboda znovu nasazen kontingent 601. skupiny speciálních sil z Prostějova, který zde působil až do konce roku. České zvláštní jednotky byly nasazeny v Afghánistánu již v letech 2004 a 2006 a počítá se i s jejich působením během roku 2009.
- 5. května navštívil Prahu generální tajemník NATO Jaap de Hoop Scheffer, aby vysvětlil postoj Aliance k americkému systému protiraketové obrany. Sešel se mimo jiné s politiky, kteří se k radaru stavějí odmítavě.
- 4. brigáda rychlého nasazení uspořádala počátkem června rozsáhlé cvičení, jehož cílem bylo připravit vojáky na možné nasazení v průběhu roku 2009. Příslušníci brigády budou ve druhé polovině roku 2009 tvořit základ česko-slovenské battlegroup, tedy bojového uskupení EU, jež má být připraveno zasáhnout kdekoliv na světě během několika dnů od případného politického rozhodnutí Unie. Předpokládá se, že nejpravděpodobnějším místem nasazení by byla oblast střední Afriky.
- 8. července podepsali v Praze ministři zahraničí Karel Schwarzenberg a Condoleezza Rice smlouvu o umístění radaru amerického systému protiraketové obrany na území České republiky. Související smlouvu o podmínkách působení amerického vojenského personálu radarové stanice (SOFA – Status of Forces Agreement) podepsali ministři obrany Vlasta Parkanová a Robert Gates dne 19. září v Londýně. Aby se obě smlouvy staly závaznými, je zapotřebí jejich ratifikace oběma komorami Parlamentu České republiky. V polovině července absolvovala česká ministryně obrany Vlasta Parkanová cestu po amerických zařízeních protiraketové obrany. Během ní byla mimo jiné přítomna testu radarových a senzorových součástí tohoto systému na základně Schriever poblíž Colorado Springs.
- V polovině září proběhlo úspěšně druhé kolo zkoušek obrněných transportérů Pandur II rakouské firmy Steyr. Po neúspěchu prvního kola testování vláda v prosinci 2007 vypověděla smlouvu o nákupu těchto vozidel, nakonec však po sérii jednání umožnila rakouské společnosti odstranit závady, kvůli nimž stroje testy neprošly. Počet objednaných transportérů podle obnovené smlouvy byl nicméně snížen na 107 (původně jich mělo být 199).
- V sobotu 20. září se stal obětí teroristického útoku na hotel Marriott v Islámábádu nově jmenovaný český velvyslanec Ivo Žďárek. Atentát si celkem vyžádal přes šedesát obětí na životech.
- Koncem září bylo ukončeno stěhování „tygří letky“ vrtulníků z přerovské základny do Náměšti nad Oslavou. Uzavřela se tak další fáze reorganizace českého vrtulníkového letectva.

- Vláda usnesením z 1. října navrhla výrazné posílení českých vojenských kontingentů v zahraničních operacích pro rok 2009. Podle později zamítnutého návrhu mělo být v roce 2009 nasazeno až 550 vojáků v operaci KFOR v Kosovu, 645 osob v operaci ISAF a 100 příslušníků speciálních sil v operaci Trvalá svoboda v Afghánistánu pro období od 1. ledna do 31. prosince 2009. Měla by být rovněž vyslána letka Gripenů na ochranu vzdušného prostoru pobaltských států. Návrh dále počítal s vysláním pozorovatelů na Sinajský poloostrov a podílem českých důstojníků na práci velitelství operace EUFOR TCHAD/RCA, působící v Čadu a Středoafričské republice. Do výcvikové mise NATO v Iráku mělo být vysláno 5 instruktorů. Zamítnutím návrhu došlo k ohrožení pozice ČR jako spolehlivého partnera.
- 13. listopadu podepsala ministryně obrany Parkanová se svým ukrajinským resortním kolegou memorandum o porozumění, které do budoucna předpokládá využití přepravních letounů ukrajinských vzdušných sil pro přepravu materiálu do českých zahraničních misí. ČR tak fakticky rezignovala na možnost podílet se s partnery z NATO na nákupu a provozu amerických letounů C-17 Globemaster; Česko přitom stálo u zrodu této iniciativy.
- Senát Parlamentu ČR schválil 17. listopadu obě smlouvy, které umožňují umístění radaru amerického systému protiraketové obrany a působení amerických vojáků v Česku. Pro hlasovalo 49 senátorů (všichni členové ODS, KDU-ČSL a Klubu otevřené demokracie), proti 32 (všichni sociální demokraté a komunisté).
- Schůzka ministrů zahraničí NATO 5. prosince potvrdila, že součástí jakéhokoli systému protiraketové obrany Aliance budou v každém případě evropské komponenty systému amerického, tedy mimo jiné plánovaný radar v České republice a základna antiraket v Polsku.
- Počátkem prosince ukončila v Iráku činnost mise českých vojenských instruktorů, kteří školili příslušníky irácké armády v ovládnutí tanků T-72 a bojových vozidel pěchoty BVP-1. Prakticky se tím uzavřelo výraznější angažmá české armády v této zemi, které začalo po svržení Husajnova režimu v roce 2003. Byl tím podniknut další krok směrem ke koncentraci českých vojenských misí v zahraničí.
- Počátkem prosince bylo zahájeno předávání zbytku vrtulníků z českých armádních přebytků afghánským ozbrojeným silám. Šlo o bitevní vrtulníky Mi-24 a v červnu 2008 (a ještě předtím v prosinci 2007) bylo předáno celkem šest dopravních vrtulníků Mi-17.
- V prosinci bylo na zasedání Severoatlantické rady rozhodnuto, že se český zastupitelský úřad v Bělehradě stane na dva roky kontaktní ambasádou NATO v Srbsku. Úkolem kontaktních ambasád je reprezentovat NATO v zemích, které nejsou členy, ale patří mezi partnery Aliance.

OHLÉDNUTÍ ZA ČESKOU ZAHRANIČNÍ POLITIKOU
V ROCE 2008

AZYLOVÁ A MIGRAČNÍ POLITIKA

Nejdůležitější událostí v oblasti azylové a migrační politiky bylo schválení návrhu zákona, kterým se mění zákon o zaměstnanosti, o pobytu cizinců na území ČR a další související zákony. Od 1. ledna 2009 bude zaveden nový druh povolení k dlouhodobému pobytu cizinců za účelem zaměstnání ve zvláštních případech – tzv. zelená karta. Zelená karta má duální charakter – je jednak povolením k dlouhodobému pobytu na území ČR a současně osvědčením o oprávnění vykonávat na území ČR zaměstnání. Nadále bude tedy vedeno pouze jedno řízení a zkrátí se doba trvání tohoto procesu na max. jeden měsíc od doručení žádosti cizince příslušnému českému zastupitelskému úřadu, popřípadě Ministerstvu vnitra ČR.

- Zelené karty se budou vydávat s platností na dobu výkonu zaměstnání, nejdéle na 3 roky pro typ A, a na 2 roky pro typy B a C. Novela zákona o zaměstnanosti tedy rozlišuje 3 typy zelených karet:
  - typ A pro kvalifikované pracovníky s vysokoškolským vzděláním a klíčový personál (pracovní místo vhodné pro klíčový personál je takové pracovní místo, na které zaměstnavatel požaduje zaměstnance s vysokoškolským vzděláním a u kterého je obsazení cizincem žádoucí);
  - typ B pro pracovníky na pozici s požadavkem vyučení;
  - typ C pro ostatní pracovníky.
- Přes dvě desítky předních českých neziskových organizací zabývajících se migrací podpořily iniciativu tzv. beztrestného výjezdu v souvislosti se zavedením zelených karet. Cílem je snaha pomoci cizincům bez povolení k pobytu získat možnost s minimálními sankcemi vyjet z ČR a ze zahraničí získat legálně tzv. zelenou kartu. V současné době každý cizinec bez povolení, který by chtěl legálně vycestovat z ČR a je zachycen cizineckou policií nebo se jí sám dobrovolně nahlásí, je správně vyhoštěn a obdrží zákaz pobytu v ČR na několik let. Zákon o tzv. zelených kartách tento problém pomínul a nevyužívá tak zcela svého potenciálu.
- Koncem roku 2008 se stalo velkým překvapením nezařazení některých zemí do projektu zelených karet. Jedná se zejména o Vietnam a Mongolsko, které mají početné komunity v ČR a jsou zároveň i prioritními zeměmi ČR v rámci rozvojové pomoci. Argument ministerstva práce a sociálních věcí, že volných pracovních míst v ČR ubývá, je pádný, nicméně celkové závěry by měly být v souladu s celkovou zahraniční politikou a neměly by se soustředit jen na krátkodobé trendy. V souvislosti se snahami ČR o rozvojovou pomoc těmto státům, stejně jako jejich početných komunit, je výsledek poněkud rozporuplný. Stejně tak jako další argumenty v oblasti bezpečnosti, neboť současný stav může podporovat nárůst negativních jevů a organizovaného zločinu v souvislosti s pašováním

nelegálních pracovních migrantů právě z těchto zemí, mezi kterými již řada vazez existuje.

- Zkouška z češtiny se stane od 1. 9. 2009 povinnou součástí procesu udělení povolení k trvalému pobytu v ČR. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy s Výzkumným ústavem pedagogickým spustily pro tyto účely nové informační portály www.cestina-pro-cizince.cz a www.check-your-czech.com.

OHLÉDNUTÍ ZA ČESKOU ZAHRANIČNÍ POLITIKOU
V ROCE 2008

LIDSKÁ PRÁVA A TRANSFORMAČNÍ SPOLUPRÁCE

- V červenci 2008 Senát, a poté koncem října i Poslanecká sněmovna, schválily smlouvu o Mezinárodním trestním soudu, čímž byl učiněn důležitý krok pro posílení pozice a legitimacy ČR v jejím úsilí o prosazování respektu k lidským právům. Prezident Klaus však smlouvu neratifikoval a Česká republika se tak ani v roce 2008 nestala smluvní stranou této zásadní mezinárodní dohody.
- Po ustavení nezávislého Kosova se počet zemí, kde mohou být realizovány projekty české transformační spolupráce, zvýšil na 10. Rozpočet tohoto programu byl zvýšen o 5 mil. Kč na 45 mil. Kč.
- MZV získalo pravomoc rozhodovat autonomně o dobrovolných příspěvcích mezinárodním organizacím, čímž se využití takto určených prostředků výrazně zefektivnilo a je možné je flexibilně alokovat podle aktuálního vývoje, a to i významným organizacím, jimž v minulosti ministerstvo nevěnovalo pozornost.
- Česká republika i nadále podporovala práci Evropského partnerství pro demokracii (dříve Evropské nadace pro demokracii prostřednictvím partnerství), jíž věnovala 5 mil. Kč i meritorní podporu. Slavnostního zahájení činnosti nadace se v dubnu zúčastnil v Bruselu i bývalý český prezident Václav Havel, který je také jejím hlavním patronem.
- Odboru lidských práv a transformační politiky se na rozdíl od předchozích let podařilo vyhlásit výběrové řízení pro podporu projektů transformační spolupráce tak, aby jeho výsledky mohly být vyhlášeny ještě před koncem roku, což výrazně zjednodušuje a zkvalitňuje plánování a realizaci projektů.
- Nově zavedené logo programu transformační spolupráce neodpovídá schválené koncepci jednotné prezentace ČR v zahraničí a není z něj dokonce ani patrné, že se jedná o prostředky poskytované Českou republikou.

OHLÉDNUTÍ ZA ČESKOU ZAHRANIČNÍ POLITIKOU
V ROCE 2008

EKONOMICKÁ DIPLOMACIE

- V roce 2008 byla založena Česká rada pro obchod a investice, která by měla optimalizovat poskytování služeb v oblasti exportu a investic. Jejím úkolem budou primárně následující cíle:
  - koordinace obchodních a politických zájmů v zahraničí
  - efektivní využití financí, které jsou určeny na činnost obchodně-ekonomických úseků zastupitelských úřadů a zahraničních kanceláří CzechTrade.
  - jednotná prezentace ČR v zahraničí
  - Založení Rady lze považovat za velmi důležitý krok, který umožní lepší komunikaci mezi institucemi, které prezentují Českou republikou v zahraničí, a zástupci byznysu.
- Síť poboček CzechTrade se do roku 2008 rozšířila do 33 zemí, především do oblastí s vysokým potenciálem pro české exportéry. V agentuře CzechInvest stále ještě doznívá vliv personálních obměn z roku 2007. Jejím vedením byla pověřena Alexandra Rudyšárová. Tato přechodná personální nestabilita negativně ovlivnila schopnost přijímat zakázky klientů a plně naplňovat potenciál agentury, která tak ztratila některé z klientů, kteří začali poptávat služby CzechInvestu u jiných společností.
- Globální finanční krize a ekonomický propad snížily dle statistik důvěru soukromého kapitálu o polovinu z 85 na 44 bodů ve srovnání s dubnem 2008. Ze statistiky CzechInvestu však vyplývá, že v roce 2008 například poprvé investice do výzkumu a vývoje a do strategických služeb činily 63 % z celkových projektů realizovaných v České republice. Mezi největší investice zahraničních firem u nás patřil přesun regionálního sídla společnosti IBM z Vídně do Prahy, otevření marketingového a analytického centra společnosti eBay nebo investice farmaceutické společnosti Teva do výroby léčiv v Opavě. Zahraniční investice celkově oslabily až v druhé polovině roku s celosvětovým hospodářským zpomalením.
- V roce 2008 byl dokončen projekt sloučení zahraničních poboček Czechtrade a Czechinvest. Tento krok umožní ušetřit zejména na administrativních a marketingových nákladech.
- Dosud nebyl stanoven termín pro přijetí eura v České republice, což bude dále komplikovat situaci exportním podnikům. Za současné celosvětové ekonomické situace je právě vstup České republiky do měnové unie důležitým mezníkem.
- V roce 2008 byly podepsány dohody o obchodní spolupráci například v Chile, Kolumbii, Kyrgyzstánu a Brazílii.

OHLÉDNUTÍ ZA ČESKOU ZAHRANIČNÍ POLITIKOU
V ROCE 2008

ROZVOJOVÁ SPOLUPRÁCE

Transformace systému zahraniční rozvojové spolupráce (ZRS) prošla se značným zpóźděním svou další fází: vznikem České rozvojové agentury (dále jen Agentura) pod patronátem Ministerstva zahraničních věcí. Ředitelem Agentury byl po zdlouhavém, ale transparentním, výběrovém řízení jmenován PhDr. Petr Jelínek. Nově vzniklé rozvojové projekty tedy byly poprvé v historii koordinovány jedním subjektem, nikoli jednotlivými ministerstvy. Projekty započaté před vznikem agentury budou i nadále administrovány jednotlivými ministerstvy. Tato přechodná fáze by měla být dokončena v roce 2010. Agentura se hned po svém vzniku chopila předsednictví tzv. „Practitioners’ Network“, čímž se oficiálně přihlásila k principům Pařížské deklarace a Evropskému konsensu. Začlenění do struktur Practitioners’ Network je důležitým krokem k ustanovení agentury jako mezinárodně uznávaného subjektu a zvýšení prestiže české ZRS obecně.

Dalším znakem úspěšné transformace ZRS je zadání prvních veřejných zakázek Českou rozvojovou agenturou. Jde o precedens mezi novými dárci ze střední a východní Evropy, který poukazuje na náskok ČR v oblasti transformace ZRS v porovnání se stejně velkými a zkušenými donory. V tomto modelu dárcovská země připravuje ve spolupráci s partnerskou institucí v partnerské rozvojové zemi projekt, pro jehož realizaci nakupuje přesně specifikované služby a zboží. Tato forma pomoci je v mnoha případech vhodnější pro budování domácích institucionálních kapacit než přímé doručení projektu za pomoci nestátní neziskové organizace (NNO) či vyslání expertů.

- V souvislosti s reformou ZRS zahájila svou činnost Rada pro zahraniční rozvojovou spolupráci (dále jen Rada). Předsedou Rady se stal náměstek ministra zahraničních věcí Jan Kohout. Členy této Rady jsou zástupci ministerstev, kteří jsou odpovědní za správu dobíhajících projektů. Většinou se jedná o odbory vnějších vztahů. Rada tak umožňuje další využití expertízy jednotlivých ministerstev na koncepční úrovni. Zároveň však předchází pokračování nejednotnosti a nekoordinovanosti na implementační úrovni. Členy rady jsou také zástupci Českého fóra pro rozvojovou spolupráci a Platformy podnikatelů pro zahraniční rozvojovou spolupráci. Tito členové mají však pouze poradní hlas. Rada se stala nekonfliktním fórem pro konzultace koncepcí ZRS a jednotlivých projektů, přesto však posun v jejich jasném stanovení bohužel nepřinesla.
- Přes reformní snahy postrádá ZRS jasnou koncepci a vizi. Česká republika nemá ucelenou strategii přístupu k rozvojovým zemím. Nejsou stanoveny jasné cíle ZRS. Transformační snahy v této oblasti nabraly další zdržení. Příprava zákona o rozvojové spolupráci a humanitární pomoci se protahuje. Je velmi nepravděpodobné, že by došlo k jejich přijetí před koncem českého předsednictví (CZ

PRES). ZRS je stále regulována pouze usnesením vlády a jeho koncepčními přílohami. Toto je politováníhodné především v souvislosti s příchodem CZ PRES, které mohlo posloužit k představení ČR jako moderního uvědomělého donora a zároveň přispět do evropské debaty o koncesích a strategiích ZRS.

- Vzhledem k množství prioritních zemí a sektorů, ve kterých je ČR aktivní, byla ZRS i v roce 2008 značně roztráštěna. Za toto byla ČR opakovaně kritizována Světovou bankou a OECD. Koncepce připravovaného výběru nových prioritních zemí se nemění a lze očekávat pokračující tříštění pomoci.
- Příkladně ve dvou případech došlo k politickému ovlivňování rozdělování ZRS tlakem na Agenturu, a to v případě Gruzie a Palestiny. Takovéto ovlivňování směřující k uvolnění větších prostředků v krátkém čase na úkor dlouhodobé dohodnuté spolupráce s programovými zeměmi snižuje důvěryhodnost a předvídatelnost ČR jako dárce a partnera. MZV popřípadě vláda by měly mít možnost flexibilního použití finančních prostředků pro výjimečné příležitosti. Mělo by se tak však dít navýšením celkového objemu peněz určeného na projekty, ne škrty pro v rozpočtu pro dlouhodobou spolupráci.
- ZRS opět narážela na úskalí nevyjasněnosti vztahu mezi ekonomickou diplomacií a ZRS. Nevyjasněné zájmy neumožňují koordinaci těchto prvků v zahraniční politice a brání i samotné formulaci jejich vzájemného vztahu. ČR se tak ochuzuje o možnost jejich plného využití při prosazování národních zájmů a v zahraniční politice obecně.
- V roce 2008 se v rámci dohody z Cotonou otevřela českým subjektům možnost podílet se na tendrech EU pro země Afriky, Karibiku a Tichomoří, a to přes to, že ČR začne do tohoto rozvojového fondu přispívat až v roce 2011. České subjekty se bohužel většinou z důvodu nedostatku zkušeností a schopností na těchto tendrech nepodílely.
- MZV rozhodlo o uspořádání jednorázového dotačního programu pro rok 2008 v rámci struktur MZV pro NNO do rozvojových zemí. Další řešení systému dotací bylo odloženo do konce CZ PRES. Agentura nemůže bez změny zákona dotace udělovat. V důsledku tohoto nemají NNO bez trilaterální spolupráce s dalšími dárči možnost získat spolufinancování Vlády ČR na své aktivity v partnerských zemích.
- V oblasti globálního vzdělávání byla publikována studie tzv. Peer Review globální výchovy v ČR. Studie identifikuje řadu silných a slabých stránek současného systému. Hlavním problémem se zdá být nekonceptnost globální výchovy v ČR a neexistence státní strategie pro výuku globální výchovy. Je také nutno jasně vymezit vztah MŠMT a MZV, a to především v otázce financování.

OHLÉDNUTÍ ZA ČESKOU ZAHRANIČNÍ POLITIKOU
V ROCE 2008

DALŠÍ OTÁZKY

- Reakce velvyslance Jana Koukala na fiktivní snímek rakouské veřejnoprávní televize „Den poté“ lze považovat za fatální pochybení představitele zastupitelského úřadu (ZÚ), neboť de facto v rozhovoru pro Českou televizi úkoloval Ministerstvo zahraničních věcí. Při takovém nepochopení role velvyslance neměl ministr MZV zaujímat shovívavý postoj. Naopak mělo být postupováno natolik rázně, aby byly podobné excesy do budoucna vyloučeny.
- V souladu se záměrem opoziční ČSSD vést alternativní zahraniční politiku podnikl předseda strany J. Paroubek během roku 2008 dvě kontroverzní cesty do zahraničí. Jak jeho návštěva Sýrie (v únoru), tak Ruska (v březnu), byla vnímána negativně ze strany vlády. Cestu do Sýrie např. financovala tamní vládní strana Baas, v Rusku delegace ČSSD diskutovala i zřízení radarové základny v ČR. Pokusy ČSSD vést alternativní politiku „mnoha azimutů“ jsou velmi nešťastné, neboť zahraniční politika má být širším konsensem. Zároveň by realizace takové politiky (rozuměj větší orientace na Čínu a Rusko) znamenala zásadní obrát od dosavadní orientace na transatlantické a evropské partnery.
- Od ledna 2009 funguje ve struktuře MZV Kancelář strategií, analýz a projektového řízení (KSAP) jakožto nový analytický útvar. KSAP od počátku své existence čelí několika výzvám, z nichž nejdůležitější je stabilizace po stránce personální a boj s pověstí nástupce neúspěšného Odboru analýz a plánování, který byl po dobu své existence vnímán jinými odbory jako odkladiště pro přebytečnou práci. Pokud se podaří těmto výzvám úspěšně čelit, bude mít ministerstvo konečně funkční analytický útvar.

DOPORUČENÍ PRO ČESKOU ZAHRANIČNÍ POLITIKU
V ROCE 2009

ČESKÁ REPUBLIKA V EVROPSKÉ UNII

Necelých pět let po našem přistoupení do EU ČR od 1. ledna do 30. června 2009 převezme po Francii funkci předsedající země. Vzhledem ke složitým okolnostem (nejistota kolem budoucnosti Lisabonské smlouvy, končící období Evropské komise a Evropského parlamentu, volby do Evropského parlamentu) bude fakticky naše předsednictví časově zkráceno (legislativní proces bude v EU fungovat do konce dubna). Zároveň se však díky globálnímu dění v bezpečnostní a finanční oblasti bude jednat o největší výzvu pro českou exekutivu, administrativu, diplomacii a vrcholnou politickou scénu po listopadu 1989. Předsednictví otestuje naši schopnost zvládnout logistické a organizační rozměry předsednictví, významně prověří vertikální a horizontální komunikační kanály mezi nejrůznějšími domácími a zahraničními institucemi, stejně jako prověří schopnost a ochotu hledat a vytvářet kompromis mezi členskou sedmadvacítkou.

České předsednictví nebude ve svém výkonu limitováno pouze časem nebo institucionálními omezeními, ale také zděděnou francouzskou agendou a potřebou soustředit se na aktuální témata jako je finanční krize nebo bezpečnostní nestabilita v některých světových regionech, kde se EU angažuje. Období finanční krize zdánlivě nenahrává realizaci některých českých priorit, které směřují k deregulaci a liberalizaci. Zde je však především na argumentačních a komunikačních schopnostech vlády, zda dokáže přesvědčit ostatní evropské partnery, že např. liberalizace obchodu s třetími zeměmi či snahy o naplnění čtyř svobod v rámci vnitřního trhu jsou potenciálně velmi vhodnými nástroji v boji proti ekonomické recesi.

Pro ČR jako předsednickou zemi bude klíčové:

- Navázat kontakt a dialog s klíčovými zahraničními aktéry v jednotlivých politických arénách (tak aby byly udržitelné a přínosné i po skončení předsednictví) a zintenzivnit „networking“ na formální i neformální bázi, což značně usnadní přístup k informacím a vedení jednání s evropskými partnery.
- Stát se navenek čitelnější, mluvit jedním hlasem a prezentovat jednotné srozumitelné stanovisko. Jako klíčový se v tomto směru jeví vztah prezidenta a vlády. Vzájemnou konzultací a informováním je třeba předejít tenzím, které vznikly v případě konfliktu v Gruzii nebo v souvislosti s Lisabonskou smlouvou. Česká republika si musí udržet vysokou míru důvěryhodnosti a vyhnout se kontroverzím, které by ohrožovaly naši roli „čestného makléře“. Nejen z komunikačního hlediska je nutné ujasnit, kdo je českým „Panem předsednictví“. České předsednictví má v tuto chvíli tvář několik – formální „hlavu“ premiéra Topolánka, „manažera“ vicepremiéra Vondru, ministra zahraničních věcí Schwarzenberga a (zejména v médiích) prezidenta Klause (jakkoliv jeho reálná

úloha v rámci předsednictví je pouze okrajová a tedy médii většinou nesprávně interpretovaná). Je třeba jasně definovat jejich role a pravomoci ve vztahu k předsednictví.

- Zajistit maximální možné podmínky pro výkon předsednictví udržení klidu na domácí scéně ve vztahu vláda – opozice. Po vítězství v senátních i krajských volbách je opozice v ČR velmi posílena. Vyslovení nedůvěry vládě a předčasné volby by ale vedly k destabilizaci, přitom předsednictví nemůže úspěšně vést země s nestabilním politickým prostředím. Role opozice během předsednictví by měla být státotvorná, nikoli vyhoceně kritická – neměla by tak během předsednictví účelově kritizovat vládu v evropských záležitostech a zpochybňovat její kredit navenek. Nehájila by tím zájmy státu, ale pouze své stranické preference. To bude obtížné nejen kvůli blížící se kampani před volbami do Evropského parlamentu, ale i kvůli možnosti vyhlášení předčasných voleb domácích. Je důležité, aby vláda s opozicí více kooperovala a učinila ji spoluodpovědnou za zdárný průběh předsednictví.
- Zvládnout praktické aspekty předsednictví. V době předsednictví se v Bruselu, v předsedající zemi i jinde ve světě koná na tři tisíce jednání na různých úrovních. V průměru je tedy třeba organizovat zhruba 25 jednání denně. Je tedy nutné zajistit bezvadnou koordinaci mezi jednotlivými složkami organizace předsednictví z hlediska technického i věcné přípravy témat a stanovisek – vládou a její sekci pro evropské záležitosti, Ministerstvem zahraničních věcí (v rámci odborů evropských i ve vztahu k třetím zemím) a Stálým zastoupením ČR při EU v Bruselu. Předsednictví ČR nemůže být záležitostí pouze státní správy – z důvodu organizační i expertní kapacity. Maximálně by proto měly být zapojeny i další subjekty z veřejného, soukromého a občanského sektoru.
- Jasněji prezentovat své priority. Z jednotlivých představených obecných i sektorových priorit racionálně zvolit klíčová témata a soustředit své zdroje tímto směrem. Náš přístup k předsednictví musí být s ohledem na omezené kapacity realistický a pragmatický. Je třeba vést věcné, střizlivé a proto efektivní předsednictví. Není třeba se stydět za to, že naše zkušenosti jsou zatím menší než u „starých“ členských států, kapacity jako u každého menšího státu omezené a pozice na mezinárodní scéně nesrovnatelná např. s Francií nebo Německem. Ze spektra stanovených priorit by se „vlajkovou lodí“ českého předsednictví mohla stát tzv. východní iniciativa. Jedná se o logickou volbu z hlediska dlouhodobých specifických zájmů české zahraniční politiky, historických i praktických zkušeností i kontaktů ČR v oblasti a tedy vhodnou investici kapacit.
- Česká republika by měla jasně a jednoznačně definovat svůj postoj k ratifikaci Lisabonské smlouvy. To platí zejména o Občanské demokratické straně, jejíž

postoj lze označit za nečitelný. Vláda by měla dodržet svůj závazek a energicky podpořit ratifikační proces v parlamentu. Zpochybňování dokumentu, který sama vyjednala, vede ke zbytečně negativnímu obrazu České republiky jako problematického člena EU a mohlo by se odrazit i na důvěryhodnosti naší předsednické pozice. ČR by se měla snažit o dokončení ratifikačního procesu během svého předsednictví a získat tak i jedinečnou příležitost k ovlivnění implementace smlouvy. Nepříjemnou komplikací by mohl být postoj prezidenta republiky v případě, že by svůj podpis pod Lisabonskou smlouvu odmítl připojit. Podle posledních prohlášení podmiňuje prezident podpis textu úspěšným završením ratifikace v Irsku. Prezident sice nemá zákonem stanovenou lhůtu pro podpis, nicméně by neměl tento úkon oddalovat, obzvláště z důvodů, které jsou z perspektivy procesu české ratifikace zcela irrelevantní. Vláda by měla tento krok odsoudit. V kontextu předsednictví by pak měla Václava Klause upozornit na prostor jemu svěřený Ústavou a vést s ním dialog o evropských otázkách, zejména úloze prezidenta během českého předsednictví.

- ČR bude zastupovat EU na vrcholných summitech týkající se řešení finanční krize a rekonstrukce světového finančního řádu. ČR by měla vytrvale monitorovat a dbát na racionálnost různých záchranných balíčků a varovat před jednoduchými a dramatickými řešeními, které z dlouhodobého hlediska mohou vést k velkým rozpočtovým schodkům a deformaci trhů nejen v zemích původu, ale vzhledem k provázanosti všech ekonomik i v ostatních zemích. Debata by se měla vést o flexibilitě Paktu stability a růstu, kde by ČR měla zdůrazňovat dodržování dohodnutých pravidel všemi zeměmi nehlédě na jejich velikost. Během našeho předsednictví by měly být doladěny konkrétní návrhy k regulaci fondů soukromého kapitálu a hedgeových fondů, k posilování dohledu nad bankami a pojišťovnami, k pravidlům pro ratingové agentury a k reformě účetních standardů. ČR by měla varovat před podporou neperspektivních odvětví a firem a namísto toho zdůraznit hospodářskou krizi jako příležitost k provedení strukturálních reforem v rámci Lisabonské strategie zaměřených na infrastrukturu, malé a střední podniky, konkurenceschopnost, zaměstnanost, výzkum, vývoj, inovace a vzdělávání.
- Energetická bezpečnost EU (tj. zajištění dodávek energií a jejich diverzifikace do EU, členění mimoevropským energetickým gigantům, zabránění blackoutům, solidarita při výpadcích aj.) není pouze předsednickou prioritou ČR, ale závazek celé Unie. Je proto nezbytné v rámci strategického energetického přezkumu rozšiřovat vnitrouniní spolupráci a koordinaci, prohloubit energetickou konkurenceschopnost, transparentnost, udržitelnost či účinnost a dále podporovat předvídatelné a stabilní prostředí pro investice, bezpečnost sítí a odpovídající

přeshraniční spolupráci. Rovněž je nutné výrazněji pojmut jaderné a alternativní zdroje energie do evropského energetického mixu. Téma energetické bezpečnosti musí dále zahrnovat odpovídající profilaci společné vnější energetické politiky EU, střednědobou analýzu energetické poptávky a nabídky, dále analýzu stavu infrastruktury a přenosových soustav producentských a tranzitních zemí, revizi pravidel vytváření zásob ropy a zemního plynu, budování stabilních vztahů s dodavateli a spotřebiteli energií včetně prohloubení strategického dialogu s tranzitními zeměmi a klíčovými výrobci energie. V neposlední řadě bude klíčové při jednání o nové Smlouvě o partnerství a spolupráci s Ruskem, aby Moskva přijala Evropskou energetickou chartu.

- V rámci Společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU (SZBP) by měla ČR v době svého předsednictví jasně deklarovat, že snaha o upevnění bilaterálních vztahů s USA nejde na úkor vztahů s EU a snažit se aktivně podporovat účinnou spolupráci mezi EU a NATO, zejména v oblasti budování, rozvoje a financování vojenských kapacit. ČR se vedle dokončení projektů rozpracovaných francouzským předsednictvím musí soustředit převážně na již probíhající mise a zvláště ní důraz by měla klást na angažovanost na západním Balkánu, na Blízkém východě a v postsovětském prostoru (mise EUFOR, EULEX a pozorovatelská mise v Gruzii). V tomto ohledu je nezbytné nalezení společné pozice v parlamentu, aby mohly být plněny spojenecké závazky i po uplynutí šedesátidenního vládního prodloužení všech vojenských misí. V opačném případě riskuje výrazné oslabení české pozice v rámci SZBP.
- ČR povede náročná jednání EU-Rusko a bude zastupovat celou EU na dalším summitu v Moskvě. ČR musí domyslet do všech důsledků, zda je schopna udržet pod tlakem Německa, Itálie či Francie nastavenou tvrdou linii vůči Rusku. Při vyjednávání o Smlouvě o partnerství a spolupráci bude muset postoupit v definování vztahů EU-Rusko a budoucí energetické vize a hledat diverzifikační východisko z vývoje v oblasti přenosové infrastruktury. Evropská unie musí vůči Rusku prosazovat svoje zájmy jako jednotný blok a být připravena na řešení případných politicky motivovaných výpadků dodávek plynu na Ukrajinu a do Běloruska. Lepší vyjednávací pozici vůči Rusku by mohlo zajistit úspěšné zorganizování summitu se zeměmi tzv. jižního koridoru.
- Během summitu EU-USA za účasti nové Obamovy administrativy by ČR měla využít svých nadstandardních bilaterálních vztahů se Spojenými státy k odstartování nové éry transatlantických vztahů, jejichž naplňování doznalo za Bushovy administrativy citelného zhoršení. Vzhledem k mimořádnosti takového summitu je dobrým nápadem přizvání všech 27 členských zemí. Nový impuls bude zapotřebí zejména v otázkách režimu ochrany klimatu po roce 2012 či v otázce

bezpečnostní spolupráce ve strukturách NATO. ČR by se měla pokusit o svolání Transatlantické ekonomické rady a pokusit se zde vyjasnit mimo jiné i pozici ke světové finanční krizi.

- Ani případné nedořešení institucionální reformy nesmí vést ke zpomalení dynamiky rozšiřování. ČR by měla výrazně podporovat proces rozšiřování EU směrem na východ a prezentovat jej vůči starým členským státům jako nejúčinnější nástroj své zahraniční politiky. Zatímco s Chorvatskem budou uzavírány poslední kapitoly přístupových jednání, čeká Unii s ČR v čele složité zvažování situace v Černé Hoře, Srbsku a Kosovu, Bosně a Hercegovině, v Makedonii či v Turecku. Vůči Srbsku by měla přijít nabídka jasné evropské perspektivy v podobě kandidátského statusu pod podmínkou plnění přesně stanovených kritérií. ČR v čele EU musí během březnového zasedání Rady pro implementaci míru hledat řešení pro složitou situaci v Bosně a Hercegovině. Evropská integrace je jednou z mála šancí jak překonat vnitřní rozpolcení mezi Srby, Bosňáky a Chorvaty. Tradiční prioritou ČR by měla být podpora budování občanské společnosti ve východních zemích, zejména v Bělorusku.
- ČR by měla taktéž zdůraznit význam Evropské politiky sousedství (ENP), která je velmi efektivním nástrojem vůči zemím bez přístupových ambicí. ČR se musí zasadit o úspěšné ukončení jednání s Ukrajinou o nové posílené smlouvě. Intenzivní pozornost musí směřovat vedle Gruzie rovněž k Moldavsku, Ázerbajdžánu a Arménii. Jedinečnou příležitostí pro českou diplomacii by mohl být summit k Východnímu partnerství. Pro jeho úspěch však musí být předjednány otázky týkající se zjednodušení vízové povinnosti, hospodářské spolupráce či prohlubování dohod o volném obchodu. Další neopakovatelnou příležitostí pro českou diplomacii bude uspořádání speciálního summitu EU-Izrael. ČR musí být připravena na eskalaci palestinsko-izraelského konfliktu a měla by přimět EU k větší diplomatické angažovanosti v této oblasti.
- České předsednictví EU by mohlo oživit skomírající přístupové rozhovory s Tureckem. Příležitostí by mohl být pokrok v otázce rozděleného Kypru. Po loňských prezidentských volbách na Kypru, kdy zvítězil kandidát podporující obnovení rozhovorů, se otevřel nový prostor pro oboustranný kompromis vedoucí ke sjednocení obou kyperských komunit. Rozdělený Kypr je jednou z hlavních překážek vztahů mezi EU a Tureckem. Z tohoto důvodu je třeba v nejbližší době vyvinout úsilí, které podpoří perspektivu budoucího sjednocení. V opačném případě hrozí, že se odpůrci tureckého členství na summitu EU v prosinci 2009 pokusí prosadit úplné zrušení přístupového procesu na základě neplnění celní unie mezi Tureckem a EU (Turecko odmítá zpřístupnit Kypru svá letiště a přístavy). ČR by měla být během jara připravena aktiv-

ně podpořit rozhovory mezi oběma stranami. Pokud by se již během českého předsednictví podařilo dosáhnout viditelných pokroků, mohlo by to oslabit odpor Francie a dalších zemí k otevírání dalších kapitol přístupových jednání s Tureckem. Vstřícný signál ze strany EU by mohl obnovit důvěru v přístupový proces v Turecku a oslabit nebezpečný trend aktivizace krajně nacionalistických sil v zemi. Tento trend je bohužel i reakcí na negativní výroky směrem k perspektivě tureckého členství zejména ze strany francouzského prezidenta Sarkozyho. Podpora přístupových rozhovorů je v naprostém souladu s dlouhodobou pozicí ČR v této otázce.

- ČR musí v průběhu svého předsednictví apelovat na prosazování co největší liberalizace pohybu pracovníků v rámci EU a usilovat o zrušení či alespoň výraznou liberalizaci aktuálně uplatňovaných přechodných období. Pokud dojde ze strany Rakouska, Německa a Belgie k jejich prodloužení, musí zaujmout ČR tvrdou pozici a vytvářet tlak na Evropskou komisi, aby důsledně žádala po těchto státech odůvodnění takového postupu. Dosud zveřejněné studie a analýzy k takovému postupu nedávají žádný důvod. Nový impuls by měla ČR dát také pro vznik skutečně jednotného evropského pracovního trhu v oblasti lidských zdrojů ve výzkumu a vývoji a uspíšit odstraňování překážek jejich mobility. To je jedním z pilířů budovaného Evropského výzkumného prostoru a Lisabonské strategie obecně, o jejíž budoucnosti v kontextu světové finanční a hospodářské krize musí být ČR připravena vést diskuzi na jarní Evropské radě.
- Velmi nevděčným úkolem je otázka sestavování nové Evropské komise. ČR by měla zvážit, zda do složité zákulisní hry kolem personálního obsazení předsedy Evropské komise bude po červnových volbách do Evropského parlamentu (EP) investovat svůj kapitál. Vedle snahy o získání významnějšího portfolia v Evropské komisi (energetika a doprava, vnější vztahy nebo rozšiřování) by měla napřít energii k přidělení pozice Vysokého zmocněnce pro Společnou zahraniční a bezpečnostní politiku jednomu ze států EU-12. V rámci moderování debaty musí ČR dbát na to, aby nedošlo k výraznějšímu posunu nové Evropské komise k protekcionismu.
- V závislosti na datu vydání Bílé knihy k revizi rozpočtu, kterou předloží Evropské komise v průběhu roku 2009, musí být ČR připravena vést složitou debatu o struktuře evropského rozpočtu. Během švédského předsednictví, kdy bude probíhat detailní debata, by ČR měla tlačit na obsáhlejší revizi, která by snížila mandatorní výdaje zejména na zemědělskou politiku ve prospěch financování vzdělávání, výzkumu, vývoje a inovací. Při posuzování výdajové stránky rozpočtu by ČR měla usilovat o zachování role politiky hospodářské a sociální soudržnosti a posilování jejího územního rozměru.

- V oblasti vnitřního trhu musí ČR pokročit v tempu transponování směrnice do právního řádu, neboť během předsednictví proběhne klíčová fáze implementace směrnic týkajících se volného pohybu služeb. ČR nebude mít prostor pro vyvolání diskuze o dalším směřování liberalizace trhu služeb, ale měla by usilovat alespoň o revizi stávajících pravidel, které jsou příčinou fragmentace vnitřního trhu v oblasti maloobchodu. ČR by měla napomoci k bezproblémovému schválení legislativního balíčku pro malé a střední podniky (Small Business Act) Evropským parlamentem.
- V oblasti vědy a výzkumu by měla být ČR schopna aktivně pokračovat v tzv. Lublaňském procesu odstartovaném za slovinského předsednictví a dále v rámci Boloňského procesu podporovat reformy vysokoškolských systémů, které v mnoha státech procházejí klíčovou fází a setkávají se s odporem a nepochopením. Problémem většiny členských států EU je slabé propojení mezi různými institucionálními sektory inovačního procesu, zejména mezi akademickou a podnikovou sférou. Inovace jako priorita navíc úzce navazuje na tzv. „Evropský rok kreativity a inovací“, který pro rok 2009 vyhlásila Evropská komise. Konkrétní prioritou v této oblasti by mělo být zdokonalení ochrany duševního vlastnictví, včetně integrovaného a dostupného patentového systému.
- Uspořádání vrcholných summitů se zeměmi jako jsou USA, Rusko, Kanada, Japonsko, Jižní Korea, Pákistán, Mexiko, případně i Čína, musí předsednická země využít i k posílení vzájemných bilaterálních vztahů.
- V rámci vyjednávání o nastavení závazků po ukončení prvního kontrolního období Kjótského protokolu se ČR stane klíčovým aktérem politického jednání jak v rámci EU, tak také jménem EU na nejvyšší světové úrovni a měla by tudíž na toto jednání a jeho odbornou podporu soustředit maximum sil. ČR tak sehraje klíčovou roli v klimaticko-energetických otázkách, neboť se bude podílet na přípravách celosvětového klimatického summitu v Kodani (prosinec 2009), který by měl vést ke schválení nového post-kjótského protokolu (od 2012). Proto je vhodné posílit aktivity v oblasti tzv. evropské zelené diplomacie a hledat jednotný postoj napříč zeměmi EU.
- V době předsednictví proběhne řada výročí, která jsou zároveň zajímavými tématy ke komunikaci – 10 let od zavedení společné evropské měny, 5 let od vstupu ČR do EU (největšího východního rozšíření), 30 let od prvních přímých voleb do Evropského parlamentu. ČR by se měla pokusit zprostředkovat širší reflexi tohoto tématu a připomenout, že bezprecedentní rozšíření z roku 2004 bylo jednoznačným úspěchem – plánovaná konference v rámci předsednictví může být dobrým začátkem.

- Regiony by měly během českého předsednictví využít jednání Rady ve vybraných městech ČR jako velkou příležitost, která bude motivovat a mobilizovat jak místní politiky, tak obyvatelstvo. Intenzivní přípravy nesmějí být prezentovány jako povinnost, nýbrž jako příležitost představit se jako atraktivní region.
- České předsednictví by se v oblasti migrace mělo soustředit na implementaci Paktu o imigraci a azylu a dokončení Haagského programu. Během předsednictví se bude rozhodovat o tzv. modrých kartách pro kvalifikované pracovníky z třetích zemí, ČR by se měla pokusit spojit jejich zavedení s uvolněním přechodných omezení vůči všem novým členským státům (s výjimkou Malty a Kypru).
- Hodnocení obnoveného finančního nástroje pro lidská práva a demokracii (EIDHR), které proběhne v první polovině roku 2009, se může stát odrazovým můstkem pro vyvolání diskuze nad efektivitou podpory lidských práv a demokracie v třetích zemích. Ačkoli ČR zřejmě nepřijde s novými iniciativami, měla by alespoň vést debatu o větší provázanosti a koherenci politik pro rozvoj a užší spolupráci unijních institucí s lidskoprávním neziskovým sektorem. Nevládní sdružení by se měla zapojit do přípravy evropských politik, a to ve všech krocích.
- 4.–7. června 2009, tedy ještě během českého předsednictví, proběhnou volby do EP. Ať už při kombinaci voleb do EP s možnými předčasnými volbami, tak v případě setrvání současné vládní koalice lze předpokládat, že volby do EP budou mít klasické rysy voleb druhého řádu. Lze očekávat dominanci domácích témat, která mají málo co dočinění se samotnými možnostmi a pravomocemi poslanců EP. Politické strany by měly během českého předsednictví a relativního mediálního a společenského zájmu o evropskou tematiku precizovat své vize na budoucnost EU. Svoji vizi Evropy by mělo zveřejnit především euroskeptické křídlo ODS.

DOPORUČENÍ PRO ČESKOU ZAHRANIČNÍ POLITIKU
V ROCE 2009

TRANSATLANTICKÉ VZTAHY

- V otázce protiraketové obrany bude Česká republika očekávat, jak se vyvine postoj nové americké administrativy. Dá se předpokládat, že rozmístění komponentů protiraketové obrany ve střední Evropě nebude vysoko na agendě administrativy Baracka Obamy. Nový americký prezident rovněž nezačne své působení konfrontační politikou směrem k Moskvě. To jsou faktory, které nahrávají pozastavení (a v krajním případě zrušení) plánů na rozmístění interceptorů v Polsku a radaru v ČR. Česká vláda tak bude stát před rozhodnutím, které nemůže sama ovlivnit. V tomto směru bude nutné vyslat nový signál směrem k USA založený na dohodě uvnitř vládní koalice. Systém má v každém případě opodstatnění nejen vůči předpokládaným hrozbám, ale rovněž vůči hrozbám hypotetickým, které se mohou jako reálné objevit v horizontu 10–15 let.
- Především v prvním pololetí roku 2009 by Česká republika měla, jako země předsedající Evropské unii, podporovat spolupráci se Spojenými státy v boji proti hospodářské krizi, a to především prostřednictvím snah o zamezení protekcionismu v mezinárodním obchodě. Vedle toho je třeba společně na multilaterální úrovni hledat nástroje, jak podobným krizím v budoucnu předejít, mimo jiné skrze jednání o vytváření nových globálních pravidel.
- Pokud jde o vztahy s Kanadou, na bilaterální úrovni by se česká strana měla aktivně zasazovat o řešení problematiky zvýšeného zájmu o azyl ze strany českých Romů, neboť současná situace poškozuje obraz České republiky v Kanadě. Na evropské úrovni by ČR měla, v rámci předsednictví v EU, podpořit rozvoj dalších vztahů s Kanadou, především v rámci uvažované hospodářské dohody mezi Kanadou a Evropskou unií.
- Zajímavou příležitostí k posílení vztahů se zeměmi Latinské Ameriky se může stát předsednictví ČR v Radě EU, neboť v květnu 2009 bude Česká republika pořádat summit států Evropské unie a tzv. Skupiny Rio, která sdružuje země Latinské Ameriky.
- Česká republika by měla také být schopná reagovat na aktuální vývoj v Latinské Americe, především v „problematických regionech“, jako je například Venezuela či Kuba. Především ve vztahu ke Kubě by se měla ČR soustředit na pokračování politického dialogu a zejména na dodržování podmínek pro uvolnění sankcí vůči Kubě, odsouhlasené v roce 2008.

DOPORUČENÍ PRO ČESKOU ZAHRANIČNÍ POLITIKU
V ROCE 2009

STŘEDOEVROPSKÁ SPOLUPRÁCE

- Během svého předsednictví v EU by měla Česká republika usilovat o prosazení společných cílů Visegrádské skupiny (V4), kterými jsou především integrace východní Evropy do euroatlantických struktur, demokratizace post-sovětského regionu, uvolňování bariér v rámci EU, posilování vztahů EU-USA a snížení vízových poplatků pro občany Běloruska na maximálně 35 eur a tím dát dobrý příklad dalším státům V4, které budou EU předsedat. Vhodným příkladem oblasti, ve které může být naplněna spolupráce zemí V4, je Východní partnerství, jehož obsah má být představen na jarním summitu Evropské rady. Důraz by měl být kladen také na spolupráci s polským předsednictvím ve V4, pro kterou by bylo dobré nalézt vhodné administrativní nástroje.
- Česká republika by měla usilovat o prosazení konkrétní spolupráce zemí V4 v oblasti energetiky. I v případě, že Maďarsko a Slovensko budou trvat na odlišné energetické koncepci než ostatní státy V4 a země Pobaltí, je vhodné udržet energetiku v rámci agendy V4 a V4+ v konzultativním rámci.
- Slovenský návrh na ustanovení Visegrádské rozvojové banky, jež by financovala strategické projekty, by měl být Českou republikou rámcově podporován. Příslušná ministerstva by se měla aktivně podílet na diskuzi ke vzniku této instituce.
- Česká republika by měla opatrně vnímat návrhy polského předsednictví ve V4 směřující k pragmatickému ekonomickému otevření EU vůči Bělorusku bez důsledných požadavků na zlepšení situace lidských práv v zemi.
- Popularizace stipendií Visegrádského fondu mezi českými studenty by měla být intenzivnější, aby mohli plnohodnotně využít nabízené možnosti tohoto finančního mechanismu. Visegrádský fond by měl vyhodnotit úspěšnost speciálních stipendií pro ukrajinské a běloruské studenty a sledovat další kariérní vývoj absolventů těchto programů. Mělo by být také uvažováno o zřízení dalších in-comingových stipendií pro konkrétní státy, např. pro Moldavsko.
- České předsednictví v Radě EU by mělo být využito pro prezentaci nových témat pro česko-německé a české-rakouské vztahy, které by poskytly alternativu německou a rakouskou veřejností dosud stále omílaným otázkám minulosti, popř. jaderné energetiky. Česká diplomacie by měla nadále sledovat snahy o vybudování Centra proti vyhánění v Berlíně a čeští představitelé by měli udržet kurs citlivého vyjadřování a důsledného oddělování oficiální vládní politiky od záměrů nestátních organizací a spolků. Český velvyslanec ve Vídni by měl lépe zvažovat svá vyjádření k akcím s protijadernou tematikou a oddělovat iniciativy státních institucí od projektů soukromého a nevládního sektoru.

- Česká republika by se měla snažit udržet kvalitní vztahy se Slovenskou republikou. Vláda by měla také zaujmout stanovisko k případnému společnému uspořádání mistrovství Evropy ve fotbale v České a Slovenské republice v roce 2020.
- Při řešení česko-polského územního dluhu by měly být vládou citlivě vnímány připomínky starostů obcí, kterých se vyrovnávání dotýká. Důsledně by měla být sledována činnost vzniklého Česko-polského fóra a před koncem roku 2009 by mělo být na základě zájmu rozhodnuto o navýšení finančních prostředků dedikovaných této iniciativě a o jeho možné institucionalizaci.
- Česká republika by měla využít pozitivních zkušeností z připomínkových akcí konaných k historickým „osmičkám“ a podobně postupovat i při připomínání neméně významných událostí z let 1939 a 1989.

DOPORUČENÍ PRO ČESKOU ZAHRANIČNÍ POLITIKU
V ROCE 2009

VÝCHODNÍ EVROPA A KAVKAZ

- Česká republika by jak během předsednictví v Radě EU, tak i po jeho skončení měla usilovat o ustavení Východního partnerství EU s Běloruskem, Ukrajinou, Moldavskem, Arménií, Ázerbájdžánem a Gruzii. Důraz musí být kladen na naplnění této iniciativy konkrétním obsahem a také na otázku dodržování lidských a občanských práv v těchto zemích.
- V programech podpory zemím Východního partnerství by měly mít prioritu projekty směřující k výstavbě infrastruktury (železnice, silnice, elektrické rozvody, produktovody) a jejich propojování se sítěmi členských zemí EU. Vzhledem k přetrvávajícím problémům v oblasti demokratických standardů a dodržování lidských a občanských práv by měly mít mimořádně důležité místo v programu Východních partnerství nevládní organizace a nezávislé iniciativy z předmětných zemí a jejich efektivní podpora.
- Konkrétní kroky by měly být učiněny ve zjednodušování získávání víz pro cesty do zemí Schengenského prostoru občany východoevropských států. Jedná se především o nevyžadování zbytečných dokumentů a potvrzení a vydávání dlouhodobých a víceetapových víz. Prozkoumáno by také mělo být snížení ceny Schengenských víz pro země Východního partnerství. Se zeměmi, které projeví zájem, by měly také být dojednány konkrétní podmínky a časový rámec možného zavedení bezvízového režimu. Ve vztahu k Bělorusku by se česká diplomacie měla soustředit na jednostranné snížení ceny víz nepodmíněné jednáním s běloruským režimem, který na co nejjednodušším cestování svých občanů do Evropy nemá zájem.
- Ministerstvo by mělo zvážit otázku další existence funkce velvyslance se zvláštním posláním pro Východní partnerství, která je nyní omezena koncem srpna 2009. Pokud by byla tato funkce obsazena kvalitní a výraznou osobností, měla by její existence smysl i nadále, když by umožňovala efektivní spojení mezi vedením ministerstva, orgány EU a zeměmi Východního partnerství a prosazování a prezentaci českých priorit v této iniciativě.
- Ve vztahu EU se zeměmi východní Evropy by měl být přezkoumán instrument tzv. přímé rozpočtové podpory (Direct Budget Support), jehož používání cílovými zeměmi je vysoce netransparentní a neefektivní.
- Česká republika by měla být připravena na možnost opětovné eskalace konfliktu v Gruzii, a to zejména v otázce Jižní Osetie. V souvislosti se stažením mise OBSE (Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě) by se ČR také měla zasadit o výraznější a efektivnější angažovanost EU v oblasti. EU by měla trvat na stažení ruských jednotek z Achalgori a Perevi, které před srpnovou válkou nebyly součástí Jižní Osetie, a pro Gruzii je jejich okupace z hlediska strategického i vnitropolitického neudržitelná.

- V Gruzii by ČR měla také důsledně dbát na kontrolu finančních prostředků poskytnutých naší vládou i z prostředků EU pro obnovu země po válce s Ruskem v srpnu 2008. Za tímto účelem by měl být posílen náš zastupitelský úřad o jednoho diplomata.
- ČR by měla jak bilaterálně, tak i v rámci EU věnovat zvýšenou pozornost vývoji na Krymu. Zřízeno by zde mělo být zastoupení EU obsazené vyslanými úředníky Komise a členskými státy. Ve větší míře by měly být podporovány projekty směřované k rozvoji občanské společnosti, rozvoji místí infrastruktury a také kontakty s místními vládními orgány.
- Pozorně je třeba sledovat vývoj na Ukrajině, která se ocitá v nebezpečí akutní politické i ekonomické krize, jež mohou vyústit až do násilností. Země také stojí před prezidentskými volbami, které by měly proběhnout na přelomu let 2009 a 2010.
- Znepokojivou se na Ukrajině stává i otázka dodržování lidských práv především v oblasti svobody slova a zacházení s cizinci. Rostoucím problémem je zejména rasismus a mnozí se příjímají případy vydávání žadatelů o azyl do Ruské federace a zemí střední Asie a Dálného východu.
- V otázce Běloruska by Česká republika měla i nadále podporovat tamní disidenty a nezávislé iniciativy. Oteplení vztahů EU s Běloruskem by mělo být podmíněno konkrétními kroky ze strany tamního režimu, především pak neexistencí politických vězňů ani jinak pronásledovaných z politických důvodů.
- ČR by měla navrhnout omezení čerpání prostředků EU v Rusku pouze na ty subjekty, které nejsou kontrolovány vládou.
- Je nutné i nadále dbát na dodržování demokratických standardů v Moldavsku, kde v dubnu 2009 proběhnou parlamentní volby, a poté by měl nový parlament zvolit nového prezidenta, kterým podle stávající ústavy nemůže být dosavadní hlava státu Vladimir Voronin. Znepokojivé jsou informace svědčící o možném plánu zachování moci stávajícího prezidenta formou jeho instalování do premiérského křesla.
- Česká republika by měla co nejdříve zřídit svoje stálé diplomatické zastoupení v Ázerbájdžánu.

DOPORUČENÍ PRO ČESKOU ZAHRANIČNÍ POLITIKU
V ROCE 2009

BALKÁN

- Hlavním úkolem české diplomacie bude snaha o legitimizaci evropské civilní mise EULEX, která by postupně měla převzít mandát mise OSN – UNMIK. EULEX se potýká především s nízkým respektem u srbské menšiny na severu Kosova, která neváhala sáhnout k násilí a vypálit dva check-pointy mezi Srbskem a srbským územím na severu Kosova. Po vyhlášení nezávislosti se v Kosovské Mitrovici opakovaně demonstrovalo a Srbové napadli i soudní budovu UNMIK. Úředníci nově ustavené mise EULEX nakonec museli severní oblast opustit.
- Hlavní překážkou dalšího postupu Makedonie vůči NATO a Evropské unii se zdá být spor o název země s Řeckem. Jakkoli se větší podíl nekonstruktivnosti v tomto sporu dnes už přičítá spíše Makedonii než Řecku, bylo by vhodné, aby diplomacie členských zemí EU, především předsedajícího Česka, učinila jakýsi „reality check“. Přírozeným názvem je Republika Makedonie – pod tímto názvem jí uznaly i Spojené státy. Řecko v minulých letech mělo strach především z využití slovanské makedonské menšiny na svém území, od níž mu ale žádné nebezpečí dnes nehrozí. Spor o některé historické symboly je již vyřešen a ze strany Atén se jedná především o účelovou blokádu svého severního souseda. Proto by české předsednictví nemělo váhat vyvinout za podpory svých spojenců uvnitř Evropské unie soustředěný nátlak na Řecko k ústupkům a k uznání názvu svého severního souseda. Názvy typu Makedonie sever či Makedonie Skopje by spor neposunuly dále od současného názvu FYROM. České předsednictví by v krajním případě mohlo iniciovat porušení solidarity se členem EU – Řeckem a vyhlásit iniciativu uznání Makedonie pod názvem Republika Makedonie. Přimknutí Makedonie k euroatlantickým strukturám je zájmem i západních zemí, a to především kvůli strategické poloze této země. Proto vyřešení oboustranného sporu nelze nechávat jen na těchto státech. Stabilita Makedonie je navíc klíčová pro zdárný rozvoj sousedního nezávislého Kosova a jihozápadního Balkánu jako celku.
- Na sklonku roku 2008 se objevily četné komentáře, že Bosně a Hercegovině (BiH) hrozí rozpad. Realita je především taková, že tento malý hornatý stát nikdy (přínejmenším od Daytonského míru v roce 1995) nebyl celistvý. Srbové, v drtivé většině žijící v Republice srbské, se nijak netají tím, že život na území BiH je pro ně nutností a že se s tímto státem neidentifikují. Chorvaté, jejichž centrum je Mostar, se především snaží uchovat si občanství severozápadního souseda a identifikovat se spíše se Záhřebem. Skutečnou vlastní je Bosna pouze pro bosenské Muslimy. Za takové situace je třeba Bosnu a Hercegovinu vnímat jako zvláštní případ a nenutit jí za každou cenu veškeré standardy připisované západoevropským státům. České a švédské předsednictví EU v tomto smyslu

budou stát před důležitým rozhodnutím. Je možné, že sousední Srbsko během roku 2009 bude schopno splnit podmínky zápisu na tzv. bílý schengenský seznam. Mezi Chorvatskem a Srbskem by pak zůstala vízová Bosna a Hercegovina, uvnitř níž by dále rostl zájem o občanství v sousedních zemích. Úkolem českého předsednictví by pak bylo, aby Srbsko a Bosna a Hercegovina byly součástí jediného balíčku pro zápis na bílou schengenskou listinu, přitom by však v regionu nesměl vzniknout dojem, že Srbsko na Sarajevo musí počkat. Zrovna vízové formality jsou pro vztah běžných občanů těchto zemí k EU a k eurointegračnímu procesu naprosto klíčové.

- Evropská unie vedená českým předsednictvím by Bosnu a Hercegovinu neměla považovat za standardní stát v kontextu jejího národnostního složení a oddělení jednotlivých národností po válečné vřavě počátku 90. let. Bylo by ztrátou energie a času, kdyby EU trvala na striktním sjednocení policejních sil či unifikaci státních symbolů. Úspěchem bude už jen prosazení prvků regionální samosprávy na území dnes striktně centralistické Republiky srbské. Jedině kooperace jednotlivých regionů BiH s jejich přirozenými protějšky v sousedních státech přinese podporu přirozených vazeb mezi lidmi. Především s ohledem na končící mandát Mezinárodního trestného tribunálu pro bývalou Jugoslávii (ICTY) je v BiH potřeba masivní podpora elitní justice a prokuratury pro souzení válečných zločinů.
- Česká diplomacie by neměla váhat se vstřícnými gesty vůči Srbsku, které si zvolilo proevropskou vládu. Srbská radikální strana čelí momentálně rozpadu, což hraje ve prospěch proevropských sil, přesto parlament zůstává zablokován a další intervence jsou potřebné. Po vydání Radovana Karadžiče se nabízejí dvě opatření na podporu evropských sil v Bělehradě: Prvním je co největší přiblížení ke zrušení vízového styku se schengenskými zeměmi EU, což je krok povzbuzující především běžné občany. České předsednictví by nemělo váhat se maximálně zasadit o přidělení kandidátského statusu na vstup do EU Republice Srbsko.

DOPORUČENÍ PRO ČESKOU ZAHRANIČNÍ POLITIKU
V ROCE 2009

BLÍZKÝ VÝCHOD

- Izraelsko-palestinský konflikt by měl být hlavním předmětem zájmu České republiky v oblasti Blízkého východu v době předsednictví v Evropské unii. ČR by měla v tomto období využít nadstandardního postavení ve vztahu k Izraeli i arabským zemím a snažit se o výrazné vystupování v čele Unie jako člena Blízkovýchodního kvartetu. Nedílnou součástí této snahy musí být nestranný přístup k izraelské či palestinské straně. Vzhledem k neoddělitelnosti mírového procesu od soužití Izraele s ostatními státy by měla ČR podporovat mírová jednání mezi Sýrií a Izraelem.
- Česká zahraniční politika ve vztahu k blízkovýchodním zemím by měla být v souladu s postoji hlavních mezinárodních partnerů, zejména Evropské unie a NATO. Zároveň by však měla ČR důrazně dbát na zachování vlastní pověsti kritika nedemokratických režimů a porušování lidských práv. Měla by proto výrazněji akcentovat nedodržování svobodných principů v Egyptě, Sýrii, Saúdské Arábii a Íránu. Ve vztahu k Sýrii by přitom ČR měla využít tradice ve vzájemných vztazích a při každé příležitosti poukazovat na nutnost demokratizačních i hospodářských reforem a vyvíjet nátlak na vystoupení Sýrie z mezinárodní izolace.
- Ve vztahu k Íráku by Česká republika měla pokračovat v rekonstrukčním a stabilizačním úsilí. V roce 2009 by měla využít zvyšující se bezpečnostní stability a podpořit výraznější zapojení českých nevládních organizací v realizaci transformačních projektů v Íráku a dalších zemí, s nimiž má ČR tradičně silné obchodní a kulturní vztahy.
- Íránský jaderný program by měl podléhat kontrole mezinárodního společenství, zejména Mezinárodní agentury pro atomovou energii (IAEA). Česká republika by měla v této oblasti nadále vystupovat jako zodpovědný člen Evropské unie a Organizace spojených národů (OSN) a podporovat společná rozhodnutí. V návaznosti na návštěvu zástupců íránské opozice (napojené na organizaci, která je v Evropské unii i USA na seznamu teroristických hnutí) v Praze by ČR měla podporovat svobodné politické prostředí v Íránu. Zároveň by však česká diplomacie měla veškeré kroky konzultovat s mezinárodními partnery.

DOPORUČENÍ PRO ČESKOU ZAHRANIČNÍ POLITIKU
V ROCE 2009

BEZPEČNOSTNÍ A OBRANNÁ POLITIKA

Pro českou vládu se na rok 2009 rýsují v oblasti bezpečnostní a obranné politiky čtyři priority: zajištění ratifikace smluv s USA o umístění radaru protiraketové obrany; úspěšné zvládnutí předsednictví EU; zajištění plynulého pokračování operací v zahraničních misích, zejména v Afghánistánu; a zabezpečení připravenosti a případného nasazení česko-slovenské battlegroup. Kromě toho by po zkušenostech z předchozích let bylo vhodné pokusit se komplexně zhodnotit a zlepšit fungování systému akvizice vojenské výzbroje a výstroje.

- Pro budoucí osud radaru budou klíčové dva aspekty: schopnost (a možnost) dohody mezi vládou a opozicí a postoj nové americké administrativy prezidenta Obamy. Vzhledem k důležitosti otázky by vláda měla za každou cenu usilovat o získání podpory opozice, nebo alespoň její části. Nejde jen o schválení příslušných smluv, ale také o zajištění kontinuity české zahraničně-bezpečnostní politiky v budoucnu. Je zjevné, že ČSSD postavila svůj odpor k radaru do takové roviny, že ústupky z její strany budou velice obtížné. Pokud se však naskytne sebemenší příležitost, jež by ČSSD umožnila ratifikaci smluv alespoň tolerovat a neztratit přitom před voliči tvář, měla by vláda této šance využít. V opačném případě hrozí, že jedna z konstant české zahraniční politiky po roce 1989, totiž silná transatlantická vazba na USA, může být zpochybněna.
- Pokud jde o nastupující americkou administrativu, je třeba využít všech možností k vyjádření důležitosti protiraketové obrany nejen pro Českou republiku, ale pro východní Evropu a transatlantické partnerství jako takové. Česko vystupovalo v uplynulých letech jako spolehlivý americký spojenec a je důležité dát najevo, že si americká vláda nemůže dovolit nechat své české kolegy v této věci na holičkách. V této souvislosti může česká reprezentace poukazovat mimo jiné na zvyšující se české angažmá v Afghánistánu, které nastupující administrativa chápe jako jednu ze svých bezpečnostních priorit.
- Kromě toho je zřejmé, že v oblasti bezpečnostní a obranné politiky EU nemůže Česká republika dost dobře hrát jakkoliv dominantní roli. Mezi úkoly, které by české předsednictví mělo v této sféře splnit, patří: zvládnutí koordinace existujících aktivit Evropské bezpečnostní a obranné politiky (EBOP) – zejména probíhajících vojenských misí v Čadu a Středoafričké republice a nově i námořní mise u pobřeží Somálska; akcentování českých priorit, mezi které by měl rozhodně patřit společný postup při zajištění energetické bezpečnosti a snaha o sjednocení postoje členských států vůči Rusku; zabezpečení výhodné výchozí pozice pro působení česko-slovenské battlegroup ve druhé polovině roku.
- Nelze samozřejmě vyloučit, že během českého předsednictví bude EU nucena reagovat na nově vzniklou nebo obnovenou krizovou situaci. V takovém přípa-

dě bude důležité obstát ve funkci koordinátora unijního postupu a nepřipustit, aby politiku Unie „unesl“ některý ze států (např. Francie).

- Realizace návrhu na posílení české vojenské přítomnosti v Afghánistánu je významným úkolem české vlády. Převzetí PRT v Lógaru lze hodnotit jako prozíravý krok (byť okolnosti rozhodnutí o něm vykazují svým způsobem typické rysy improvizace), který může zajistit splnění několika cílů: účinnou pomoc afghánské vládě při stabilizaci země; zviditelnění a v případě úspěšnosti PRT zvýšení prestiže ČR v rámci NATO; efektivnější využití prostředků na zahraniční vojenské mise; a v neposlední řadě praktické testování modelu vojensko-civilní spolupráce, který bude s největší pravděpodobností v budoucích operacích NATO i EU spíše standardem než výjimkou.
- Úkolem vlády je v první řadě zajistit schválení svého záměru v Poslanecké sněmovně. Na rozdíl od radaru je odpor opozice výrazně „měkčí“, navíc se vzhledem ke struktuře celkového plánu zahraničních misí nabízí více možností kompromisu. Cílem by v každém případě mělo být zachování plánu na zvýšení počtu vojáků v rekonstrukčním týmu. Tento krok totiž podporuje klíčový význam, který PRT pro českou zahraničně-bezpečnostní politiku má, a to nejen v kontextu operací NATO v Afghánistánu, ale také z hlediska politiky USA, pro kterou bude po nástupu Baracka Obamy Afghánistán jednou z priorit. Ukázat, že Česko své úsilí o stabilizaci země stupňuje, je v tomto roce možná výhodnější a potřebnější než kdykoliv předtím. Vzhledem k nespolehlivosti vlastních poslanců vládě nezbyvá, než hledat nějakou možnost kompromisu s opozicí. Snad lze doufat, že ČSSD svému boji s vládou neobětuje základní zájmy státu a vlastní bývalou politiku, která spočívala v obecné podpoře našeho zapojení do NATO i do jejích konkrétních operací.
- Po předsednictví v Unii se ČR dostane do další dosud nevyzkoušené role, a to v podobě česko-slovenské battlegroup. České zapojení do operací EBOP bylo dosud minimální; případné nasazení battlegroup do akce by proto mohlo pomoci zvrátit dojem, že Česku je osud této politiky spíše lhostejný.
- K tomu je ovšem nutné, aby česká diplomacie zajistila, že v případě nasazení jednotek budou zajištěny potřebné podmínky pro úspěch mise (pravděpodobně v Africe), zejména aby nebyli čeští vojáci konfrontováni s úkoly, k jejichž plnění nebyli vycvičeni nebo vyzbrojeni. Účast na vojenských operacích patřila dosud k jednoznačně úspěšným složkám české zahraniční politiky a je třeba zabezpečit, aby byl tento trend v případě aktivace česko-slovenské battlegroup naplněn.
- Pokud by nastala situace, ve které by přicházelo v úvahu nasazení česko-slovenské battlegroup, měla by vláda, vzhledem ke křehké většině v Poslanecké

sněmovně, aktivně komunikovat o případné podpoře vyslání vojáků s opozicí a nezařazenými poslanci. Podobně by česká diplomacie měla při jakémkoliv náznaku nutnosti nasazení battlegroup aktivně jednat se slovenskou stranou, neboť podpora slovenské vlády a parlamentu jsou pro vyslání společné mise nezbytné.

- S českým angažmá v Afghánistánu i v dalších misích, ale i s účastí v battlegroups souvisí problém, který se dosud nepodařilo žádné vládě vyřešit, a sice ustavení transparentních a funkčních kritérií pro pořizování vojenské výzbroje a výstroje. Až příliš často dosahovali naši vojáci v zahraničí úspěchu nikoliv díky, ale spíše navzdory materiálním podmínkám, které jim Ministerstvo obrany vytvořilo.
- Jedním z testů kompetencí resortu obrany by se v roce 2009 mělo stát nasazení bitevních vrtulníků Mi-24/35 a dopravní strojů Mi-17 v Afghánistánu. Podobně by tomu bylo v případě nasazení battlegroup v dosud nevyzkoušených podmínkách, např. v subsaharské Africe.
- Zda se situace lepší, bude možné sledovat na plánovaném nákupu lehkých obrněných vozidel Dingo a Iveco (které již byly podrobeny kritice za údajnou omezenou funkčnost v obtížných afghánských podmínkách). Fakt, že čeští vojáci používají jen v Afghánistánu tři typy této kategorie vozidel (kromě zmíněných ještě americká Humvee), ilustruje nekonceptnost dosavadního postupu.
- Cílem, na němž by Ministerstvo obrany mělo v roce 2009 začít pracovat, je úzké provázání strategického plánování a programu akvizic vojenské techniky a výstroje. V opačném případě hrozí nejen plýtvání finančními zdroji, ale v důsledku i ohrožení životů vojáků v zahraničních misích.
- Bezpečnostní strategie ČR (BS ČR) přijatá v prosinci 2003 je výchozím bezpečnostním dokumentem ČR. Ačkoli v zatím dosud jediné zveřejněné Zprávě o zajištění bezpečnosti ČR z července 2006 (podle BS ČR má být takový dokument vypracován s dvouletým cyklem) je konstatováno, že v hodnoceném období nastaly žádné změny, které by vyžadovaly aktualizaci BS ČR ani Vojenské strategie ČR, je nutné na toto téma zahájit debatu s účastí bezpečnostní komunity, akademické sféry a široké veřejnosti. Kultivovaná debata nad aktualizací BS ČR se jeví nezbytnou ve světle značně neuspokojivé a silně zpolitizované debaty, která se v průběhu roku 2008 rozvinula nad otázkou radaru a zahraničních misí.

DOPORUČENÍ PRO ČESKOU ZAHRANIČNÍ POLITIKU
V ROCE 2009

AZYLOVÁ A MIGRAČNÍ POLITIKA

- Systém zelených karet neusnadňuje podmínky pro získávání specialistů a top manažerů ze zahraničí, a to zejména kvůli podmínce zveřejnění pracovní pozice v databázi úřadů práce. Top místa nikdy nebyvají uveřejňována, neboť takováto informace může vést k poškození jména firmy, propadu akcií atd. Zelené karty typu A by měly procházet zvláštním řízením.
- Jedním z nejběžnějších důvodů, jak cizinci ztrácí legální status a dostávají se tak mimo zákon, je nezaměstnanost. Dle současné legislativy nemá cizinec, který přišel o pracovní poměr, de facto možnost ani v krátké době zajistit si poměr nový, aniž by nepozbyl právo na legální pobyt. I krátkodobé mezery mezi starým a případným novým zaměstnáním, pokud nejsou kryty pracovní smlouvou, jsou důvodem k ukončení legálního statutu. V této oblasti by měly být hledány nové instrumenty – např. by mohla být zákonně definována krátká lhůta, která by cizincům umožňovala navázat nový pracovní poměr bez ztráty legálního pobytu. Stejně tak by měl být dostatečně zavazující příslib nového zaměstnavatele, že daná osoba bude v dohledné době opět legálně zaměstnána. Diskuze by měla obsáhnout i výše zmiňovanou možnost beztrestného výjezdu pro nelegální imigranty.
- Problém nezaměstnanosti se může v následujícím roce stát ještě více aktuálním v souvislosti s celosvětovou finanční krizí. Dá se očekávat výrazné zpomalení hospodářského růstu ČR a tím i zánik pracovních míst zejména ve stavebnictví a automobilovém průmyslu. Nejohroženější jsou málo kvalifikovaná pracovní místa, tedy oblasti, kde je zaměstnáno mnoho cizinců (Ukrajina, Moldávie, Mongolsko, Vietnam). Stát by měl více dohlížet na vývoj situace a pomáhat řešit jednotlivé případy migrantů tak, aby dbal na jejich osobní možnosti.
- Nesnadno uchopitelná jsou opatření pro neregulární pracovní migraci občanů třetích zemí (mimo EU). Existuje jen málo efektivních nástrojů řešících integraci této prakticky neomezené pracovní síly, která je navíc charakteristikou pracovní činnosti zaměstnavatelů neustále žádána. Praktické řešení této diskrepance je začlenění do šedé ekonomiky. ČR by se měla více zaměřit na nástroje zapojení migrantů ze třetích zemí do pracovního procesu.
- Česká republika by se měla zaměřit v rámci zahraniční rozvojové spolupráce na podporu migrantů do pracovního procesu v domovské (třetí) zemi. Současný nový systém České rozvojové agentury je dobře nastavený, nicméně stát by měl více naslouchat konkrétním návrhům neziskových organizací, které rozvojovou pomoc realizují ve třetích zemích.

DOPORUČENÍ PRO ČESKOU ZAHRANIČNÍ POLITIKU
V ROCE 2009

LIDSKÁ PRÁVA A TRANSFORMAČNÍ SPOLUPRÁCE

- Pro rok 2009 byl na české transformační projekty zvýšen rozpočet jen o 5 mil. Kč na 50 mil. Kč a pro rok 2010 je plánován nárůst také pouze o dalších 5 mil. Kč. MZV a vláda by měla i přes zpomalení výkonu hospodářství přehodnotit plánované výdaje v této oblasti na rok 2010 a podstatně je zvýšit, jelikož při vzniku programu transformační spolupráce bylo počítáno s částkou 100 mil. Kč, čemuž odpovídá i současná kapacita českých organizací pracujících v této oblasti. Dostatečné navýšení prostředků by také českým subjektům umožnilo realizovat náročnější, dlouhodobější projekty a zapojení do projektů mezinárodních.
- Projekty realizované v rámci české transformační pomoci by měly být skutečně-ny prioritně v adresných zemích za maximálního přispění místních partnerů.
- Spíše než o rozšiřování adresných zemí české transformační pomoci by MZV mělo uvažovat o zvýšení prostředků určených pro aktivity na Ukrajině (zejména Krymu) a Gruzii a v případě rozšiřování okruhu zemí vybrat Arménii, Ázerbájdžán a Palestinská autonomní území.
- ČR by měla na půdě EU důsledně prosazovat, aby Unie a její představitelé ve svých kontaktech se zeměmi porušujícími lidská a občanská práva na toto důrazně upozorňovali a zasazovali se o propuštění konkrétních politických vězňů. V daleko větší míře by EU také měla podporovat obránce lidských práv a nezávislé aktivity v těchto zemích.
- Česká republika by se měla aktivně zapojit do diskusí o tzv. Evropském konsensu o demokracii, jenž by měl definovat základní rámec a principy, podle kterých by EU měla na úrovni členských států i společenství podporovat demokratické hodnoty v jiných zemích.
- Česká republika by se měla zasadit o větší a efektivnější podporu ze strany EU při dodržování lidských a občanských práv a rozvoje občanské společnosti v zemích tzv. Východního partnerství EU (Arménie, Ázerbájdžán, Bělorusko, Gruzie, Moldavsko, Ukrajina). Zlepšení situace v oblasti dodržování lidských práv by mělo být také jednou z podmínek pro uzavření dohod o bezvízovém styku s těmito zeměmi (a Ruskem) v budoucnu.
- Česká republika by i nadále měla podporovat aktivity Evropského partnerství pro demokracii, a to jak finančně, tak i politicky.
- Posílena by měla být veřejná kontrola vývozu zbraní například projednáváním a schvalováním každoroční zprávy o vývozu v Parlamentu ČR.
- Pro využití potenciálu českých nevládních organizací působících v zahraničí v oblasti podpory lidských práv a transformace by MZV také mělo:
  - založit radu nevládních organizací (NNO) působících v zahraničí při MZV /ministroví/, kde by byly zastoupeny hlavní/všechny NNO působící v zahraničí, která by se s ministrem scházela dvakrát ročně;

- čtvrtletně pořádat porady na MZV se zástupci NNO působících v zahraničí na úrovni náměstka/politického ředitele za účasti ředitelů příslušných odborů (podobně společně se prezentovat i vůči Parlamentu);
- zapojit NNO do zpracovávání vybraných koncepčních materiálů, aktivněji se podílet na jimi pořádaných seminářích a konferencích;
- zahrnout setkání se zástupci NNO působících v zahraničí do curricula Diplomatické akademie včetně krátkodobé stáže v jedné/dvou z těchto NNO;
- během každoroční porady velvyslanců pořádat diskuze se zástupci NNO působících v zahraničí podle regionálního/tematického klíče;
- posílit zájem a vzájemnou spolupráci zastupitelských úřadů a NNO z ČR a jejich místních partnerů v zemích působení (účast na akcích, výměna informací, vztahy s úřady a zastoupeními mezinárodních organizací, setkání na zastupitelském úřadě (ZÚ) apod.) – jakkoliv samozřejmě to vypadá, tak to v praxi samozřejmě není;
- zahrnovat do programu oficiálních návštěv českých představitelů (výkonná i zákonodárná moc) v zemích, kde jsou realizovány projekty transformační spolupráce, setkání s jejich příjemci i realizátory;
- zlepšit výměnu informací mezi MZV a nevládními organizacemi, např. zasílat NNO působícím v zahraničí vybrané zprávy – TIC – zastupitelských úřadů ze zemí působnosti;
- vydávat každoročně materiál shrnující činnost českých NNO a MZV působících v zahraničí v oblasti podpory lidských práv (LP) a demokracie (tiskem nebo elektronicky, je možno vyjít z přehledu na stránkách Odboru lidských práv a transformační politiky (LPTP) MZV);
- posílit propagaci a informovanost české odborné i širší veřejnosti, zastupitelských úřadů v ČR a dalších cílových skupin o české transformační pomoci a jejich projektech a stejně tak posílit informovanost o českých aktivitách na mezinárodní úrovni (včetně využití parlamentní diplomacie).

DOPORUČENÍ PRO ČESKOU ZAHRANIČNÍ POLITIKU
V ROCE 2009

EKONOMICKÁ DIPLOMACIE

- Efektivnější spolupráce MPO ČR s MZV ČR je klíčovým faktorem pro fungování ekonomické diplomacie. V roce 2008 byla založena Česká rada pro obchod a investice, která optimalizuje poskytování služeb v oblasti exportu a investic. V roce 2009 by Rada měla začít fungovat na pravidelné bázi, naplňovat své základní cíle a pružně reagovat na konkrétní situace. Za předpokladu poskytnutí knowhow a vhodného personálního pokrytí mohou zastupitelské úřady v některých zemích zastoupit funkci CzechTrade.
- V roce 2009 bude nutné vyřešit diskuzi o pozastavení/zrušení/změně systému investičních pobídek. Současný systém vyčerpal svůj potenciál a je nutné navrhnout jinou strukturu. Česká exportní banka a EGAP vykazují stabilně dobré výsledky, ale potýkají se s nedostatkem finančních prostředků. V ostatních státech EU (např. Německo) je tato forma podpory mnohem více rozvinutá.
- Mezi hlavní cíle českého předsednictví v Radě EU (CZ PRES) by měla patřit zejména politika vůči malým a středním podnikům v EU, což pro ČR představuje důležitý sektor. Přijetí Evropského aktu pro malé a střední podniky by vedl ke snížení regulace, administrativní zátěže a lepšímu přístupu malých a středních podniků k programům EU. Mezi další priority by mělo patřit odstraňování bariér vnitřního trhu EU, volný pohyb služeb a pracovních sil, který by zjednodušil pohyb české kvalifikované pracovní síly za prací a současně uvolnil přetrvávající omezení pro podniky tak, aby se i další české firmy mohly dostat na EU trhy a nabízet své služby. CZ PRES by však mělo zejména hledat kompromis a jednotu mezi členskými státy a neprosazovat primárně své zájmy z pozice předsedající země.
- Českou ekonomickou diplomacii provází konflikt mezi politickými a ekonomickými cíli (např. ČLR, Bělorusko). MPO ČR a MZV ČR by měla postupovat jednotně. V současné době neexistuje jednotný koncepční dokument. Aspekty ekonomické diplomacie jsou součástí obecné strategie zahraničních vztahů, případně existují plány zajišťování obchodně politických cílů v jednotlivých zemích. V roce 2009 by se mělo začít diskutovat nad podobou této strategie, která by měla vzniknout na základě spolupráce MZV ČR a MPO ČR.
- Proexportní podpora je základním nástrojem pro tlumení dopadů finanční krize v ČR. Zastupitelské úřady a CzechTrade by měly více informovat a organizovat akce na podporu vstupu českých podniků na prioritní trhy jako jsou Rusko, Čína, Indie, arabské země, Latinská Amerika a další.
- ČR by dále měla prosazovat své pozice v mezinárodních organizacích a primárně podporovat mnohostranná jednání. Setkání ministrů v červnu 2008 neukončilo rozvojovou agendu z Dohá. Vzhledem k tomu, že se nyní objevuje odklon od multilaterálního obchodního systému k bilaterálnímu, je nutné zintenzívnit

jednání o dohodách a hospodářské spolupráci či dohodách o volném obchodu se zeměmi, které upřednostňují bilaterální jednání (např. Indie).

- Je třeba se zaměřit na kvalitu podnikatelského prostředí v ČR jako na faktor, který bude hrát klíčovou roli v atraktivitě ČR pro umístění přímých zahraničních investic. ČR si v hodnocení OECD pro rok 2009, které analyzuje podnikatelské prostředí ve 181 zemích, pohoršila oproti roku 2008 o 10 příček na 75. místo (např. Slovensko v tomto hodnocení zaujímá 36. místo). K výraznému propadu došlo zejména v kategoriích získávání úvěru a administrativní překážky provázející zahraniční obchod.
- Aktivity českých zastupitelských úřadů by měly více podpořit vytváření pozitivního obrazu o ČR a zvýšení její důvěryhodnosti v zahraničí. ČR dostatečně nevyužívá všech možností k prezentaci svých hlavních komparativních výhod. Přípravy na EXPO 2010 v Šanghaji mají ve srovnání s ostatními zeměmi velké zpoždění a alokované finanční zdroje nejsou využívány efektivně. K lepším výsledkům v této oblasti v roce 2009 může přispět nově vytvořená Rada pro obchod a investice. České předsednictví v Radě EU také umožňuje posílit jméno ČR ve světě a prezentovat české podniky a produkci. Členství a především stávající předsednictví v Radě EU je nutné vnímat jako nástroj ekonomické diplomacie. V tomto směru je nutné jednak ovlivňovat vnitřní chod EU v rámci Jednotného trhu, a také prosazovat svoje zájmy v jednání EU navenek v rámci Společné obchodní politiky.

DOPORUČENÍ PRO ČESKOU ZAHRANIČNÍ POLITIKU
V ROCE 2009

ROZVOJOVÁ SPOLUPRÁCE

- MZV by mělo vytvořit jasnou strategii přístupu k rozvojovým zemím a definovat své zájmy v nich. Takováto formulace zájmů by měla umožnit jednodušší stanovení cílů a priorit Zahraniční rozvojové spolupráce (ZRS), stejně tak jako vyhodnocení proběhnuvších projektů. Takový pokrok by také umožnil stanovení jasného vztahu mezi ZRS a ekonomickou diplomacií a přispěl tak k jejich efektivnímu používání pro účely zahraniční politiky.
- V otázkách koncepce je nutno vyjasnit celou řadu principů, kterými se bude ZRS řídit v období 2010 – 2015. Tento výběr by měl proběhnout otevřeně s důrazem na odbornou diskuzi. Hlavní témata v této diskuzi by měla být:
  - podmíněnost pomoci – jasně stanovit minimální standardy demokracie a dodržování lidských práv pro partnerské země.
  - účel pomoci – ujasnit, k čemu rozvojová pomoc slouží. Je-li hlavním účelem ZRS eliminace chudoby, nebo prosazování zahraničně politických zájmů.
  - komparativní výhody – ČR by měla jasně identifikovat silné stránky své ZRS. Takovéto stanovení by mělo proběhnout hodnocením efektivity dosavadních projektů v dosažení určeného cíle a otevřenou diskuzí s odbornou veřejností a partnery.
  - výběr prioritních zemí – ČR by na základě stanovených priorit ZRS a zájmů v rozvojových zemích měla určit jasná kritéria, na základě kterých bude v budoucnosti vybírat prioritní země.
  - výběr sektorových priorit – mělo by se tak dít s ohledem na zájmy ČR a vyhodnocení komparativních výhod.
- ČR by se měla zaměřit na snížení počtu prioritních zemí ze čtrnácti (různý status) na čtyři až pět. Takovéto omezení by umožnilo dlouhodobé a více viditelné působení ve vybraných zemích s větším celkovým dopadem. Snížení počtu by také napomohlo vytvoření větší expertízy MZV pro fungování v dané zemi a umožnilo tak efektivnější využití finančních prostředků.
- Menší počet prioritních zemí by bylo vhodné doplnit zřízením pozice rozvojového ataše přímo na příslušném ZÚ, popřípadě pobočku Agentury. Pozici rozvojového ataše by pro lepší efektivitu využití prostředků měli obsazovat odborníci vybíraní Agenturou. Tímto způsobem by byla umožněna přímá komunikace Agentury se ZÚ bez narušení hierarchie ZÚ, ke kterému by došlo, pokud by měla Agentura úkolovat jednoho z tajemníků odpovědného za rozvojové otázky.
- ČR by měla přijmout zákon o rozvojové spolupráci a humanitární pomoci, který by vyjasnil, jakým směrem se má ZRS dlouhodobě ubírat. V této otázce by mělo MZV a vláda přistoupit k otevřené odborné diskuzi. Tento zákon by měl mimo jiné regulovat pravomoci České rozvojové agentury (dále jen Agentura)

udělovat dotace, jak je tomu zvykem u zkušených dárcovských zemí. Zákon by měl také umožňovat podporu lokálních NNO přímo v rozvojových zemích.

- MZV a Agentura by měly vypracovat jasný systém evaluací pro ZRS. Evaluace budou přínosné nejen pro větší transparentnost, ale především pro získávání cenných informací nutných pro postupné zefektivňování ZRS. Kvalitní a transparentní proces je také nutný pro zařazení ČR mezi uznávané donory.
- V době českého předsednictví by se mělo důsledně přistupovat ke globálním a evropským rozvojovým agendám. Toto se týká především revize dohody z Cotonou a pokračování diskuze o zefektivnění pomoci a financování rozvoje z konferencí v Akkré a Dohá. ČR by též měla aktivně tlačit na naplňování Pařížské deklarace.
- Dalším velkým tématem českého předsednictví v oblasti ZRS by se mělo stát řešení problému finanční a ekonomické krize. Tento problém by měl být adresován na dvou základních úrovních:
  - dopad krize na rozvojové země v souvislosti s globální krizí. Řešení problému pádu světové ceny primárních komodit a následný předpokládaný posun směnného kurzu v neprospěch exportérů primárních komodit. Lze očekávat, že kromě dopadu na domácí ekonomiku tyto faktory způsobí další problémy se splácením dluhů. Především se tento problém bude týkat nejchudších afrických zemí, které se dlouhodobě potýkají s neúnosným zahraničním zadlužením.
  - budoucnost plnění evropského závazku navyšování prostředků pro ZRS na 0,17 % HNP do roku 2010. Vzhledem ke značnému ekonomickému zpomalení a nutnosti razantní intervence v domácí ekonomice lze očekávat, že finanční prostředky dedikované pro ZRS vyspělými státy budou v budoucích letech v nejlepším případě na současné úrovni. Je ale pravděpodobné, že řada států omezí financování ZRS. Proto je nutné začít se seriózní diskuzí o podobě ZRS ve střednědobém horizontu ve světle ekonomické krize.
- České předsednictví by nemělo opomenout téma důsledku globální expanze Číny a Indie na rozvojové země, především v Africe. Toto již dnes značně ovlivňuje politické a ekonomické směřování některých zemí, stejně tak jako atraktivnost kooperace se západními donory. Je nutno tuto dynamiku adresovat koncepčně a přizpůsobit rozvojové strategie měnícímu se poli, ve kterém ZRS působí.
- Agentura by měla aktivně přistupovat k budování kapacit a podpoře domácích subjektů v oblasti získávání tendrů EU pro země Afriky, Karibiku a Tichomoří. Přestože se od roku 2008 mohou české subjekty podílet na těchto tendrech díky dohodě z Cotonou, činí tak jen velmi zřídka. Neschopnost získávat podobné zakázky výrazně omezuje rozvoj domácích kapacit pro ZRS.

- V rámci Diplomatické akademie by mělo být posíleno vzdělávání budoucích diplomatů v oblasti ZRS. V této oblasti by mělo být posíleno i předvýjezdové vzdělávání diplomatů vyjíždějících do rozvojových zemí. Jako vhodné řešení se nabízí využití vzdělávacích kapacit Agentury.
- V otázce globálního vzdělávání je potřeba koncepčně vyřešit postavení globální výchovy v českém vzdělávacím systému a pevně ji začlenit do školních osnov. V tomto ohledu bude nutné jasně vymezit vztah MZV a Agentury k MŠMT, a to především v otázkách financování. Bude také nutno posílit vzdělávací kapacity Agentury.

DOPORUČENÍ PRO ČESKOU ZAHRANIČNÍ POLITIKU
V ROCE 2009

DALŠÍ OTÁZKY

- Během českého předsednictví v Radě EU (CZ PRES) získají diplomaté i úředníci sektorových ministerstev významné zkušenosti. Tato skutečnost se bude týkat především Stálého zastoupení v Bruselu, kde diplomaté nasbírají řadu nových kontaktů a po CZ PRES budou perfektně znát bruselské prostředí. Ministerstvo zahraničních věcí (MZV) i další ministerstva by měla vyvíjet takovou personální politiku, aby udržela tyto zkušené zaměstnance, do jejichž vzdělávání a přípravy investovaly nemalé prostředky daňových poplatníků, neboť lze očekávat, že budou lákáni do soukromé sféry.
- Ministerstvo zahraničních věcí by mělo zhodnotit přínos stáží, které nabídlo studentům a studentkám během CZ PRES. MZV by mělo následně celkově přehodnotit svůj přístup k stážím pro studenty a studentky, kteří/by měli/y být zbaveni/y povinnosti platit náklady na ubytování, má-li daný zastupitelský úřad (ZÚ) ubytovací kapacity. Každý ZÚ by měl také na svých webových stránkách deklarovat, zda má možnost stážistu/stážistku přijmout a kolik pracovních hodin týdně je mu/ji schopen přidělit. ZÚ by se neměly vymlouvat na bezpečnostní prověrky, neboť téměř vždy je možné stážistovi/stážistce přidělit portfolio, ve kterém se nedostává do kontaktu s utajovanými informacemi. MZV by dále mělo navázat spolupráci s vysokými školami a nabízet stáže na ZÚ či MZV jako uznatelné praxe, za které by studenti/studentky získávali/y známku i kredity.
- ČR by měla zahájit přípravu na klimatický summit v Kodani v prosinci 2009. Zejména je třeba včas téma otevřít, najít shodu v koalici a veřejně prodiskutovat pozici, se kterou ČR na summit pojede.
- Česká republika by měla uspořádat přípravu aktualizované zahraničněpolitické strategie včetně evropské politiky se zřetelem k období po českém předsednictví v Radě EU.
- MZV by mělo aktivně podněcovat diskusi s odbornou komunitou reflektující českou zahraniční politiku. Etablování otevřené odborné komunity se zájmem diskutovat jednotlivé problémy a dilemata české zahraniční politiky je v zájmu samotného ministerstva.
- MZV by mělo mít jasnou koncepci struktury ZÚ, aby bylo možné lépe analyzovat stávající síť zastupitelských úřadů. Existence takovéto koncepce je nezbytná pro efektivnější redukci ZÚ a stanovení, kde je reprezentace ČR žádoucí formou ZÚ, kde to je naopak možné lépe udělat jinou formou a kde se ČR obejde bez reprezentace. Logickou součástí takové koncepce by měla být i strategie postupu v zemích, kde ZÚ chybí či bude chybět.
- Ze stávající struktury ZÚ více odpovídající zájmům ČSSR by měla být přehodnocena smysluplnost existence ZÚ v Nigérii, Konžské demokratické republice a Angole, které nemají zastoupení v ČR na stejné úrovni. Ze stejného důvodu by

měla být zvážena existence velvyslanectví v Kolumbii. Příkladem ZÚ, který by měl být zrušen vzhledem k marginálním bilaterálním vztahům je velvyslanectví v Jemenu. Otázkou je také smysluplnost existence Generálních konzulátů v 500 kilometrech od sebe vzdálených Montrealu a Torontu v Kanadě, jež navíc leží 200, respektive 400 kilometrů od hlavního města Ottawy.

- MZV by mělo včas předložit k veřejné diskusi svojí představu grantové politiky po roce 2010, kdy má dojít k její centralizaci v rámci Grantové agentury (GAČR). Mezi problematické body bude nastavení zahraničně politických otázek, které jsou specifické v kontextu dalších oborů. Důležité je stanovení vnější oponentury projektům a s tím souvisejících kritérií hodnocení.
- Kancelář strategie analýz a projektového řízení by měla být personálně posílena a měla by jí být také svěřena ve světě obvyklá role plánování zahraniční politiky a koordinace jednotlivých částí MZV. Rovněž by měla mít možnost na dobu určitou zaměstnávat externí odborníky z akademické sféry, businessu apod.
- Podobně jako v britském i v jiných ministerstvech by měli čeští diplomaté po deseti letech odcházet na roční pobyt mimo MZV.
- Na MZV by měla být zřízena tzv. Day Care, což by umožnilo využít potenciálu zaměstnankyň, které jsou na mateřské dovolené. Jde např. o práci na částečný úvazek apod..
- Na místa vedoucích zastupitelských úřadů by měly být vyhlašovány vnitřní konkursy a kandidáti na tato místa by měli bezpodmínečně a objektivně splňovat jazykové požadavky a zpracovávat koncepci rozvoje vztahů a svého působení v dané zemi.

POUŽITÉ ZKRATKY

- AMO** Asociace pro mezinárodní otázky
BS ČR Bezpečnostní strategie ČR
CZ PRES České předsednictví v Radě EU
EBOP Evropská bezpečnostní a obranná politika
EP Evropský parlament
EU Evropská unie
EU-12 členské státy, které přistoupily po roce 2004
EU-15 členské státy, které přistoupily před rokem 2004
EUFOR European Union Force
EULEX The European Union Rule of Law Mission in Kosovo
/Mise Evropské unie k prosazování práva v Kosovu
GAČR Grantová agentura
HNP Hrubý národní produkt
ICTY Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii
ISAF The International Security Assistance Force
JE Temelín Jaderná elektrárna Temelín
KFOR Kosovo Force
KSAP Kancelář strategií, analýz a projektového řízení
MO Ministerstvo obrany ČR
MPO Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR
MŠMT Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MZV Ministerstvo zahraničních věcí ČR
NATO Severoatlantická aliance
NNO Nestátní nezisková organizace
OBSE Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě
OECD Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci
OSN Organizace spojených národů
PRT Provinční rekonstrukční tým
SOFA Status of Forces Agreement
SZBP Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU
SZP Společná zemědělská politika EU
UNMIK Mise spojených národů v Kosovu
V4 Visegrádská skupina
V4+ širší regionální spolupráce Visegrádských zemí
ZÚ Zastupitelský úřad
ZRS Zahraniční rozvojová spolupráce

ČESKÉ POLITICKÉ STRANY

ČSSD Česká strana sociálně demokratická

KDU-ČSL Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová

KSČM Komunistická strana Čech a Moravy

ODS Občanská demokratická strana

SZ Strana zelených

PREFACE

For the fourth year, the Association for International Affairs is presenting its Agenda for Czech Foreign Policy to professionals, experts and those interested in international affairs. The Agenda is compiled in collaboration with analysts from the Association's Research Center as well as external ones, successfully establishing a tradition of regular analytic output on topics linked to Czech foreign policy.

The Association is a non-governmental organization and think-tank active in the field of international relations for 12 years. During the entire time of its existence, the Association has concentrated particularly on supporting the interest of the citizens of the Czech Republic in international affairs and providing information essential for citizens to form their own opinions about current international problems. The Research Center, its analysts, and its research programs create an independent environment for research in which an "audit" of Czech foreign policy takes place every year.

The aim of this publication is to analytically evaluate the results of the Czech Republic in the international field during the preceding year and to propose priorities for the year to come. In the first part, the authors critically evaluate the Czech Republic's work on the international scene in 2008. The second part is comprised of concrete recommendations for various points of the Czech foreign policy agenda. The role of these recommendations is not to predict upcoming events with total accuracy, nor is it to advocate for only one view of an issue, but to estimate what future trends are likely to be. Also, it is not possible to comprehensively cover all aspects of Czech foreign policy. Therefore, the Agenda focuses particularly on areas which the authors consider essential. The Association does its best to open up discussion on various matters and contribute its own particular view of them. Public debate on foreign policy aims, backed up by relevant information, is something that is still lacking in Czech society.

Last year the Agenda warned of the unresolved conflicts in the Caucasus and the possible escalation of violence there. The events of 2008 demonstrated that these predictions, created on the basis of following political developments in the regions concerned year-round, were very important in terms of their informational value.

We firmly believe that this year's edition of the Agenda for Czech Foreign Policy will provide readers with many inspiring conclusions and stimuli from the field of international relations.

Alice Savovová
Executive Director

CZECH FOREIGN POLICY AND THE DOMESTIC POLITICAL SCENE ON THE EVE OF THE 2009 EU PRESIDENCY

Ivana Jemelková, Michal Thim

From the point of view of Czech foreign policy, the year 2008 was particularly demanding given the upcoming Presidency of the Council of the European Union. The state administration prepared for more than two years to take over this important post, which is considered both a unique chance and also a challenge. From the point of view of foreign policy, particularly the preparations for the presidency, the following essential events took place during 2008 on the Czech domestic political scene:

On 15 February 2008, Václav Klaus was re-elected president of the republic. In the third round of the second election, he won the necessarily majority, exceeding 50 %, of 141 MPs and Senators. His challenger, Jan Švejnar, received 111 votes. The election, which extended over the course of several days (it began on 8 February) was accompanied by disputes over rules of procedure, reports of the alleged intimidation of several of the electors, attempts at blackmail, and publicly aired tensions within the Green Party. Discussion of the possibility of direct presidential election was re-opened. After the election, President Klaus declared that he was not planning to make any dramatic changes to his politics during the coming five years. At European level, this was confirmed, for example, by his approach to the Lisbon Treaty and to European integration in general, which received a maximum of attention particularly during the last months of the year.

In April, the Czech Parliament's ratification of the Lisbon Treaty was formally initiated. On 24 April 2008, the Czech Senate officially requested the Czech Constitutional Court to review whether the treaty was in accordance with the Czech constitutional order. The court's findings were postponed several times, the last time due to the controversial visit of Czech President Klaus to Ireland during which, among other appointments, he met with Declan Ganley, the backer of the Irish campaign against the Treaty. The court's finding on 26 November 2008 confirmed that the Lisbon Treaty does not contravene the constitutional order. However, the court only evaluated the constitutionality of the EU Charter of Fundamental Rights and the specific articles of the Lisbon Treaty which the Senate had requested it review in its proposal. Therefore, speculations were made that the Lisbon Treaty would be subjected to even further review, as according to paragraph 71a of the Law on the Constitutional Court, any group of MPs or Senators or the President has the right to request such a review. Even though expectations that ratification of the Treaty would be completed were very optimistic right up until the end of the year, and even though many European political representatives encouraged the Czech Republic to complete the ratification as an important symbolic step prior to taking over the EU Presidency, the reading of the document was postponed, and as of 1 January 2009 it had not been ratified. The mere approval by both cham-

bers of Parliament is not sufficient for ratification, which must be completed by the President's signature; therefore, even if the government succeeds in finding a majority to ratify the Treaty, that will probably not be accomplished until after the second referendum in Ireland, planned for autumn 2009. President Klaus has reiterated several times that he will only sign the document on the basis of the Irish citizenry's agreement to it.

On 21 May 2008, the government recognized the independence of Kosovo, which had declared independence on 17 February. On the Czech domestic political scene, the opposition was against recognizing Kosovo, as were various individuals inside the governing coalition's political parties. Serbia labeled the step as illegal and expressed concern that the violence that accompanied the breakdown of Yugoslavia would be repeated. In taking this step, the Czech Republic joined the side of countries such as France, Germany, Great Britain and the Netherlands. The EU has not adopted a unified stance on the issue.

On 8 July 2008, US Secretary of State Condoleezza Rice and Czech Foreign Minister Karel Schwarzenberg signed an agreement in Prague that facilitates the construction of a radar base on Czech territory within the framework of the US missile defense system. The entire affair unleashed intense discussion in the Czech Republic and abroad over whether the radar will be built under NATO auspices or whether it might become a part of EU structures. The US intention prompted not just protests by inhabitants of the Czech Republic, but also debates at diplomatic level. With the advent of newly-elected US President Barack Obama in January 2009, however, a re-evaluation of the entire project is expected

From the point of view of the upcoming Czech EU Presidency, one of the most important foreign policy events was the Georgio-Russian conflict (7 – 12 August 2008). The Czech Republic chose to back the Georgian side in the conflict, first through the statements of Czech Foreign Minister Karel Schwarzenberg, and then through a declaration by the entire government. Czech PM Mirek Topolánek compared the Russian action to the invasion of Warsaw Pact troops into Czechoslovakia in 1968. The Czech Republic supported Georgia's territorial integrity and allocated CZK 150 million for aid to Georgia. Czech President Václav Klaus did not share the government's stance, labeling the role of Georgia and its responsibility for unleashing the war as fatal. He condemned the use of force, but focused his critique primarily on the Georgian Army action against South Ossetia, which became the impulse for the entire conflict. At the start of the year, in the previous edition of the Agenda for Czech Foreign Policy, the Association for International Affairs drew attention to the fact that the risk of the outbreak of conflict in one of the two crisis areas in Georgia would rise during 2008. Given the importance of EU-Russia relations

and the priorities of the Czech Republic in Eastern Europe and the South Caucasus, it is evident that the conflict and its results for EU-Russian relations will represent one of the great challenges which the Czech EU Presidency will face.

Regional and Senate elections were held in the Czech Republic from 17 – 18 October 2008. The regional elections ended with the clear-cut victory of the opposition Social Democrats (ČSSD). The strongest governing party – ODS – lost all 13 regions. Voter turnout was historically the highest ever, at 40.3%. ČSSD also dominated the Senate elections. By picking up 23 seats, ČSSD achieved record results within the framework of the Senate elections, ensuring itself a total of 29 Senators for the next two years. ODS gained only three Senate seats, with the Czech Communists (KSČM) gaining one. Not quite 30% of those eligible to vote went to the Senate polls.

During the last month of 2008, which was meant to be dedicated to finalizing preparations for the EU Presidency, the domestic political scene presented a rather disconsolate picture. The coalition parties were shaken by their overwhelming failure in the autumn elections. The unstable government, which had survived several votes of confidence during the year, now suffered another blow. The elections debacle drew significantly on the ongoing internal party struggles within the ODS party (Czech PM Topolánek faced a challenge from Prague Mayor and ODS vice-chair Pavel Bém for the post of party chair), the Christian Democrats (KDU-ČSL – allegations of corruption against party chair Jiří Čunek, who was also Regional Development Minister and Deputy Prime Minister), and in the Green Party (a fight between the wings of the party led by party chair Martin Bursík and former Education Minister Dana Kuchtová, respectively). Even though PM Topolánek eventually defeated his opponent at the ODS party congress on 6 – 7 December 2008, he did not succeed in preventing his position on the international scene from being weakened.

These permanent wrangles with the opposition and skirmishes within his own party clearly affected Czech PM Topolánek's ability to be a real leader with respect to the upcoming EU Presidency. Thanks to the media, Czech President Klaus's voice was heard much more abroad, which did not help the image of the Czech Republic and its upcoming presidential role. The Deputy PM for European Affairs Alexandr Vondra and Foreign Minister Karel Schwarzenberg were better-received abroad. The world press described Vondra as a "more fortunate", euro-optimistic face for the country and as the presidency's executive manager, while Schwarzenberg was described as an experienced diplomat and "refined backup for the difficult times ahead." PM Topolánek finally made it through these crisis moments and returned to the European scene at the last moment for the December summit in Brussels.

However, mistrust and skepticism of the Czech EU Presidency was predominant there by that time. Speculations, however hypothetical, regarding the Czech Republic's capacity to take over the highest European post during a time of serious global crises, and the possibility that Sarkozy's ambitious France would hang on to part of the agenda were the order of the day. The situation was not formally clarified until 31 October, when Sarkozy set Europe at ease regarding his unqualified support for the Czech EU Presidency. The need for such a step in order to publicly end such speculations testifies to the truly tense atmosphere of autumn 2008.

During the final weeks of the year, negotiations occurred on a possible "cease-fire" between the government and the opposition during the EU Presidency, inspired by a previous inter-party agreement made in Slovenia. However, on 19 December 2008 an intentional halt was brought to these complicated efforts, involving both foreign affairs and domestic topics, when the Czech lower house did not approve the government's plan for sending Czech soldiers on foreign military missions. ČSSD chair Jiří Paroubek openly labeled this fact resulting from the government's unwillingness to back down on the matter of abolishing fees for health care. It can be presumed that the opposition, aware of its significant lead in pre-election opinion polls, preferred to bank on continuing its confrontational politics rather than taking a constructive stance during the time of the EU Presidency.

From the point of view of domestic debates on foreign policy themes, 2008 was full of such topics even though the creation of foreign policy is not a priority area of interest for Czech citizens. Finalization of negotiations between the Czech Republic and the USA and the subsequent signing of the agreements regulating the presumed location of a radar base in the Czech Republic, the rejection of the government's plan for foreign military missions and, to a certain extent, the debate on the ratification of the Lisbon Treaty were all among the most important and most-discussed events. Unfortunately, the lack of rational debate at the highest political level was reflected in the level of public debate on these topics. The above-mentioned linking of the opposition's willingness to back down on the question of foreign missions (publicly declared by ČSSD) in exchange for the government backing down on healthcare reform was one of the least fortunate steps. The foreign policy of any country is based on the credibility and predictability of its steps. If the atmosphere in parliament is such that the opposition, with the support of various MPs from the parties in the governing coalition, can take foreign policy "hostage" over so domestic a question as that of health care fees, then the reputation of the Czech Republic as a reliable partner definitely suffers.

The disagreements between the government and the presidency that have been so typical of Czech foreign policy continued in 2008 as well. The impact of the an-

tagonism between the two components of executive power on external relations is partially reduced by a general awareness of the situation; nevertheless, it is a problematic feature that should not be ignored. The president should certainly have the right to present his opinions, but he must do so in his personal capacity, i.e., it must be clear that he is expressing his views as a private person. The government is responsible for foreign policy, and the president, as a representative of the Czech Republic, should back up the government's policy even if s/he does not always agree with it.

The Czech Republic, therefore, entered its EU Presidency during very complicated situations at both the domestic, the European, and the global levels. The demanding topics that await it during the upcoming six months require maximum concentration and political support. The presidency is a unique opportunity to present the Czech Republic and its priorities to the outside world due to the unusual attention it will receive from the media and its political partners. With regard to domestic communications, it is an opportunity to better communicate the issue of European integration to the Czech citizenry and to promote awareness of the fact that the EU is not a "foreign" element, but that its content is created on a daily basis even in the Czech Republic. From this point of view, the Czech half-year at the head of Europe will be a demanding test. Moreover, this test is taking place during the year in which the country is celebrating the 5th anniversary of its entry into the "European club" and is therefore a symbolic high point of Czech membership to date. How the Czech Republic succeeds will certainly be the subject of extensive evaluation in the Agenda for Czech Foreign Policy in 2010. Until then, the authors hope that the words of Karel Schwarzenberg, who said in an interview for *The Financial Times* that he believed the Czech EU Presidency would be "pragmatic, down-to-earth and effective", will come true.

CZECH FOREIGN POLICY 2008 REVIEW

THE CZECH REPUBLIC IN THE EUROPEAN UNION

The year 2008 was primarily concerned with the organizational, financial, human resources and content preparations for the Czech Presidency of the Council of the EU in the first half of 2009. However, from the European point of view, the most important event was the rejection of the Lisbon Treaty in the Irish referendum. Even though the ratification process was not formally halted, in the Czech Republic it was held up for quite a while during the second reading, as it was sent by the Senate for review by the Constitutional Court. The move was a legitimate one and appropriate given a treaty of such significance, but the timing of the move was obviously tactical. The hearing on the Lisbon Treaty by the Constitutional Court initiated, with some delay, a debate in society, inside the coalition, and in the strongest governing party which for some time has had to deal with the coexistence of two ideologically contrasting wings in relation to EU affairs. Despite the unanimous verdict of the Constitutional Court, which found the Lisbon Treaty to be consonant with the Czech constitutional order in the areas under question, ratification of the treaty has yet to take place due to uncertain support for it from the governing ODS party. The Czech Republic thus became the only state to have failed to ratify the treaty by the end of 2008. A clear position on the future institutional format of the EU is necessary for trustworthy moderation of the debates which will unavoidably take place during the Czech EU Presidency.

During the first half of 2008, the Czech Republic shadowed its Slovenian colleagues at the head of the Council of the EU. Timely preparations and the conclusion of domestic political “cease-fires” (given the pending Parliamentary elections) were important for handling the organizational aspects of the EU Presidency. The Czech preparations began late due to the difficult birth of the government; the first draft of its program priorities under the slogan *Europe without Barriers* did not have much in common with the French program priorities; and its information campaign *Faces of the Czech Presidency*, of which citizens became more aware of due to its central slogan, “*We will sweeten it up for Europe*”. The closer the time drew for the presidential function to be handed over, the more criticism there was in the European press responding in particular to the controversial statements of Czech President Klaus, such as his provocative behavior during his state visit to Ireland, his belittling of the significance of the Czech EU Presidency, his presentation of the Lisbon Treaty as a threat to Czech sovereignty, and his verbal exchange with an MEP.

The confrontational line drawn between the government and the opposition also applied to questions around the Czech EU Presidency. The opposition ČSSD permanently increased its pressure on the government, which was unstable. ČSSD stepped up its demands for concluding various agreements: First it conditioned

reconciliation on the immediate adoption of the Lisbon Treaty and the announcement of a date for euro introduction. Next it added a demand for the coordination of the government's approach with ČSSD during every session of the European Council, and insisted the approval of the US radar base was incompatible with ratification of the Lisbon Treaty, in order to finally condition its tolerance of the government on early elections.

- At the end of January, the European Parliament approved the long-delayed liberalization of the postal market in the EU, which will apply as of 2011. The Czech Republic, together with another 10 Member States, has negotiated an exception in the form of extending the latest possible deadline for the full opening of the market to competition by another two years, i.e., until 2013. As of 2011, the former state monopoly will lose its exclusive right to deliver postal packages weighing up to 50 grams.
- In February the EULEX police mission in Kosovo was approved, but it was not put into motion until December (the role of the mission is to improve democratic infrastructure, help judges, and train police). An observer mission has been active in Georgia since 1 October 2008. The military mission to Bosnia, ALTHEA, was transformed into a civilian one. The first naval mission in EU history, ATALANTA, was launched against the Somali pirates on 9 December. Due to the resistance of the opposition and insufficient cohesion within the coalition government, a proposal on the Czech armed forces abroad in 2009 was not passed in December. The Czech Republic will thus not be able to meet its obligations in either NATO missions (ISAF and KFOR) or within the EU (three persons as part of the command structure of the EUFOR operation in the Republic of Chad and the Central African Republic), a significant loss of credit as a reliable ally.
- From 30 March, the Schengen rules began to apply to air transport, thanks to which it is possible to fly to the EU from all 75 airports and 45 heliports on Czech territory without passport control. The Czech Republic joined Schengen in December 2007. However, the Czech government criticized its Austrian and German neighbors for needlessly tightening the monitoring of Czech tourists by police, calling it harassment. As of December 2008, Switzerland has also joined the Schengen area.
- In April, the Czech Senate Committee for European Affairs asked the Constitutional Court to review the Lisbon Treaty. In its finding (Pl.ÚS 19/08 of 26 November 2008), the court evaluated the treaty as conforming to the Czech constitution, opening the way for the ratification process to continue in the Czech Republic. The Greens and the Social Democrats subsequently attempted

to ratify the treaty by year-end according to plan. At a meeting of the Chamber of Deputies on 9 December, the Foreign Affairs Committee asked that the Lisbon Treaty be returned to the committee for further review. The Czech Senate will address the Lisbon treaty in January, while the Chamber of Deputies will not address it again until 3 February 2009, when it allegedly will vote on ratification. The reason for the delay is the preparation of a so-called “binding mandate” for the government on the fulfillment of the so-called “flexibility clauses”, which require amendments to the law governing procedural matters of the Chamber of Deputies, the Senate, and the law governing negotiations and contact between both of these chambers, as well as their external communications.

- On 29 April, the Council of Ministers formally adopted reforms to the common market in wine aimed at reducing vineyard acreage. The reforms took effect as of August 2008. The Czech Republic (together with Austria and Germany) succeeded in convincing the Commission to back down on a total ban on adding sweeteners to wine and an acceptable compromise was achieved in the area of wine labeling as well. The Czech Republic also succeeded in being awarded a subsidy for this sector in the amount of EUR 3 million instead of the originally proposed EUR 1.6 million for 2009.
- In May 2008, Slovakia met all of the conditions for introducing the euro, which it introduced in January 2009. Slovakia hopes the move will provide it protection against harmful capital and exchange-rate speculations. Cyprus and Malt entered the eurozone in January 2008, and Poland announced it would introduce the euro in 2012. In the Czech Republic there is a significant range of opinion on the adoption of the common currency, both in the political sphere and among economic experts. The government is conditioning the introduction of the euro on the implementation of essential reforms in the area of financial expenditures, particularly pension and health care reforms. A specific date has not been established, but the government is planning to announce it in November 2009, when the Czech Republic is expected to meet the Maastricht criteria.
- On 22–23 May the second meeting of the European Nuclear Forum met in Prague, which was founded in 2007 as a platform for discussing the opportunities and the risks of nuclear energy. The Forum is run by the Commission in collaboration with the Czech and Slovak authorities. Despite the resistance of the Green Party, the Czech government supports developing nuclear energy in Europe, which is to contribute to energy diversification and self-sufficiency. Even though the beginnings of European integration included an agreement on nuclear energy, European leaders are not clear on its future in the EU given the drastically contrasting points of view on the issue.

- On 12 June 2008, 53.4 % of those who went to the polls rejected the Lisbon Treaty in a referendum in Ireland. The Irish government's informational campaign was ineffective compared to the negative campaign of Irish millionaire Declan Ganley. The effort to keep the ratification process alive was led the December session of the Council of the EU to make the political promise of maintaining a Commissioner for every Member State. Moreover, Ireland received a guarantee in the area of family policy and taxes on the condition they would repeat the referendum during the term of this Commission, i.e., by October 2009. The Czech Republic will probably not be able to avoid the debate on the specific legal fulfillment of the political obligation to leave the current number of Commissioners in place (abolition of Protocol 10 of the Treaty of Nice).
- The Council of the EU met on 19 and 20 June; the session was marked by Ireland's failure to ratify the Lisbon Treaty. France and Germany said they oppose continuing the EU enlargement process to include other states (Croatia, Serbia, or Turkey) until the ratification of the Lisbon Treaty is resolved. The Czech Republic has a vested interest in the rapid inclusion of Croatia and other Balkan countries even though the accession talks cannot be held during the Czech EU Presidency (in addition to disputes with Slovenia, negotiations over the unsatisfactory state of the Croatian justice system are dragging out). On 29 April, the EU signed a stabilization and association agreement with Serbia, but the EU has again conditioned ratification of that agreement on full cooperation with the International Criminal Court. Montenegro formally requested inclusion on 15 December.
- In June and September, talks on the so-called third liberalization package on the electrical power and natural gas markets took place, primarily concerning "unbundling". The Commission brought forward a compromise establishment of an "Independent System Operator" (ISO). The Czech Republic has already separated suppliers from distribution networks on the electrical energy market. The changes will dramatically affect the natural gas market, as the RWE Transgas company still owns both the means of production and distribution here.
- On 23 June, the EU decided to re-evaluate its sanctions policy vis-à-vis Cuba after Raul Castro took office there. The Commission believes the sanctions have been ineffective for quite some time. Even though the Czech Republic was opposed to ameliorating the sanctions, in the end it and Sweden acquiesced to the will of the majority of the Member States. Of course, ameliorating the sanctions is conditions on the release of all political prisoners, expanding access to the internet and the possibility to speak with the local opposition during visits by European delegates. On 24 October, Cuba and the EU signed a framework agree-

ment on cooperation. The amelioration of sanctions will also concern Belarus and Uzbekistan, where the move is motivated by a pragmatic interest in strengthening the EU's position at the expense of Russia.

- Even though the Czech Republic announced on 25 June that it was a new member of the European Space Agency, there did not seem to be much hope that the Galileo agency would be located in Prague. The headquarters of the Galileo project, which has been delayed several times, should start operations in five years and will probably be located in Brussels.
- On 1 July, the Slovenian EU Presidency, well-organized but otherwise not ambitious, came to an end. The baton was taken up by the much more ambitious France, which invested its political capital into addressing the energy-climate package, reform of Common Agricultural Policy (CAP), immigration policy, and the founding of the so-called Mediterranean Union. France excelled not so much in meeting its program priorities as in crisis management, whether smoothing over the crisis in Georgia and the global financial markets or in addressing the future of the Lisbon Treaty. Sarkozy's abilities as a leader were evaluated positively in the media. However, Czech diplomacy, with the support of Germany, had to tone down Sarkozy's ambition to continue to lead during the Czech Presidency (and not only the countries of the eurozone), as demonstrated by his response to events in the Middle East at the turn of the year.
- According to the regular evaluation issued in July of the situation on the internal market (*Internal Market Scoreboard*), the Czech Republic continues to lag behind in the implementation of legislation in this area. Despite certain progress the Czech Republic continues to be a country with the highest number of legislative acts yet to be transposed. The Czech Republic once again garnered criticism for not passing the Anti-Discrimination Act; this time the president himself vetoed it, a motion that has yet to be overturned. The Commission has already announced it is filing suit over the failure to implement the directives legislating the operation of reinsurance companies in the EU and has threatened to take the country to court for its failure to transpose the directives on the requirement to publish financial information.
- In September, the government started its official information campaign for the Czech EU Presidency, choosing a sugar cube and the double-entendre slogan "*We'll sweeten it up for Europe!*" as its motto. The campaign received mixed reactions initially. However, the campaign succeeded in attracting the public's attention and raising what originally was very low awareness of the Czech EU Presidency. Of course, after this initial phase there was no realization of the promised information campaign to explain the role of the presidency. In November

the government merely presented its official logo and in December launched the presidency's web page. A total of CZK 700 million was allocated to preparations for the presidency during 2008, and in 2009 that amount is expected to reach CZK 1 billion. The internet server iHNed calculated the total cost at CZK 3.3 billion. The total amount corresponds to the EU average; the cost per capita in the Czech Republic (EUR 13) is close to the cost of the presidency in similarly large countries (Austria EUR 10 and Finland EUR 14 per capita). During the course of the year contracts were signed with vendors and partners to the Czech EU Presidency, which also represent a unique opportunity for the Czech firms selected to promote themselves in Europe.

- After many difficulties, one of the country's key programs, Research and Development for Innovation, was ceremonially signed into existence on 1 October 2008. After an unsatisfactory record in drawing on monies from EU funds during 2007, the situation finally improved and the first projects within the framework of a total of 24 Operational Programs began to be realized. During 2008, CZK 45.5 billion was drawn out of a total of CZK 650 billion (EUR 26.69 billion) for the 2007–2013 budget period. In 2008, thanks to the N+2 principle, projects for the 2004–2006 budget period were allowed to finish up if they could manage to draw 90 % of the allocated funds by the end of 2008.
- The October meeting of the European Council took place during the financial crisis. The Czech Republic criticized the effort of the four large Member States to solve the problem of the financial crisis without the participation of the other Member States, as well as the effort of some states to calm public opinion through populist gestures, particularly concerning the full guarantee of bank deposits. However, the government was also skeptical of the Commission's efforts toward a unified European approach. At the Council meeting, the Czech delegation expressed concern that the rescue plan could disrupt free competition on the market and therefore lobbied to include a reference to upholding the rules of the single market and fair competition in the concluding document. At the December Council, the European plan for economic renewal was approved. The plan involves an immediate budgetary injection in the amount of EUR 200 billion, i.e., 1.5 % of EU GDP (the equivalent of 1.2 % of EU GDP will come from Member States expanding their budgets, while the rest will be financed from EU funds) and priority measures stemming from the Lisbon Strategy, i.e., support for innovation and "green" investment.
- At the October summit, the European Council adopted the Pact on Immigration and Asylum, which declares the principles of immigration policy for the EU Member States. Despite this being a general document (differing from the origi-

nal French proposal in that the regulations banning mass naturalization of immigrants and requiring integration contracts were removed), the Pact does aim for a stricter immigration policy. The Czech Republic takes a positive view of the document's essential points. Its implementation will be up to both the Czech and Swedish EU Presidencies, whose task it will be to negotiate a successor to the Hague program.

- At the EU-Russia summit in Paris on 14 November, France, Germany and Italy called for renewing the negotiations on strategic partnership with Russia which had expired in December 2007. The talks will be revived despite the non-fulfillment of the “six-point plan” for a cease-fire between Georgia and Russia, particularly the Russian obligation to remove all of the military units it put in place throughout Abkhazia and South Ossetia after 7 August 2008. France supported renewing the talks even though it was the French EU Presidency that negotiated the “six-point plan”. The fact that talks were renewed and the way in which they were renewed is very disturbing. Among the original opponents to renewing the talks were the Czech Republic, Estonia, Great Britain, Latvia, Lithuania, Poland and Sweden. After the British position changed under pressure from UK PM Gordon Brown in exchange for France's cooperation on resolving the financial crisis, the only remaining opponent was Lithuania. Javier Solana and Benita Ferrero-Waldner further strengthened the French position when they interpreted the decision of the special EU summit of 1 September on halting talks on a new treaty with Russia as merely a postponement of the start of talks, which meant they would not require a new, unanimous agreement by all Member States to resume. The presiding country's effort to conclude its presidency by achieving an agreement at any price was negative and a signal to the Russians that the obligations did not have to be met. It is justifiable to believe that such an approach cannot easily form the basis for effective EU policy towards Russia. Talks on the strategic partnership will therefore take place during the Czech EU Presidency. In addition to energy and visa issues another contentious point will be the question of Kosovo and, last but not least, that of the US anti-missile radar base on the territory of the Czech Republic and Poland.
- In November, a political consensus was reached on the further direction of the Common Agricultural Policy after 2013. For the Czech Republic, where large farms predominate, the reduction of direct subsidies was problematic. The Czech Republic can be satisfied with the resulting compromise; as opposed to the original proposal of 8 %, direct subsidies will now only be reduced by 5 %. Of course, neither the simplification of the CAP nor the reduction of its administrative burden were achieved, and the ongoing income disparity between the

EU-12 and EU-15 remains. On the other hand, agreement was achieved in the question of liberalizing the dairy market, where quotas between the years 2009 – 2013 will be increased by 1 % annually and then will be completely reduced. Further negotiations will be conducted during the Czech EU Presidency but no fundamental breakthrough is to be expected.

- On 1 December the “Small Business Act” received a green light at a meeting of Member State industry ministers. The legislation should improve the business environment (enforceability of rights, particularly the timely payment of debts), facilitate SMEs’ access to capital, improve accessibility of new technologies, facilitate an increase in the number of SMEs participating in public tenders and reduce their administrative burden (by 25 % as of 2012). Support for SMEs is a very effective instrument for overcoming the economic recession towards which the EU is headed and is one of the priorities of the Czech EU Presidency. In the spring a package including a combination of legislative measures, political obligations and specific practical steps will be approved by the EP.
- At the December European Council, after complicated negotiations, a compromise was achieved on the energy/climate package which was then approved by the EP. Partially under pressure from the financial crisis and also under pressure from states such as Italy and Poland, which threatened a veto prior to the summit, the EU had to be back down on its more ambitious proposals, which would have corresponded to the desire of the Commission to become a leader in the area of ecology and the fight against climate change. Of the originally propose 100 %, only 30 % of emissions permits will have their prices raised in 2013; the goal of 100 % will be met in 2020, which corresponded to the interests of the Czech delegation. The Czech Republic will therefore allegedly avoid a drastic price increase for energy. Profits from the emissions permits will be funneled to the development of clean energy technologies, to the less-developed Member States, and partially to financing clean coal technology (Carbon Capture and Geological Storage).
- On 22 December, the Czech Government Committee for the EU approved the program priorities for the Czech EU Presidency. The original document was very heterogeneous and incoherent, but gradually the *Main Priorities for the Czech EU Presidency 2009* crystallized into three points called the “3Es”: 1) The economy, where in addition to resolving the financial crisis and increasing competitiveness the slogan *Europe without Barriers* should be fulfilled; 2) Europe and the world, where the Czech Republic will particularly emphasize the Eastern Partnership and a revival of transatlantic relations with the new Obama administration; 3) Energy, where in addition to energy security the topic of nuclear energy will be returned to the table. The non-profit sector was included in the

process of formulating these priorities through a formal commentary process, which can be perceived as a positive effort to open up the entire procedure.

- During 2008 the compilation of the candidate lists began for the EP elections, which will take place at the start of June 2009. KDU-ČSL listed Zuzana Roithová and Jan Březina at the head of their list. Jiří Havel will head the candidate list for ČSSD. Czech MP Jana Hybášková has declared her intention to run again and has founded a new political entity, the European Democratic Party. Given the pragmatic nature of the ODS party's European policy it is to be expected that a new party with a harshly euro-skeptic program will also run.

CZECH FOREIGN POLICY 2008 REVIEW

TRANSATLANTIC RELATIONS

Relations between the Czech Republic and the United States in 2008 were dominated primarily by two themes – the issue of missile defense connected to the planned construction of the radar in the Czech Republic, and the question of abolishing the visa regime for Czechs traveling to the United States. These questions were also the subject of PM Mirek Topolánek's visit to the United States at the start of February, accompanied by the ministers of transport, interior and defense. At the meeting with US President George W. Bush, in addition to the radar and visas, a plan to establish so-called strategic dialogue between the two countries was also discussed, a dialogue which would encompass broader cooperation in the areas of security, the fight against terrorism and the spread of weapons of mass destruction, energy security, and support for democratic values around the world. In relation to the countries of Latin America, there were several mutual state visits, of which the most important was the participation of the Czech delegation, led by PM Topolánek, in the EU-Latin America summit in Peru.

- Rather surprisingly, the building of a missile defense system in Europe was supported by the NATO summit in April in Bucharest. This significant shift in the Alliance's approach was welcomed by leading American and Czech politicians.
- Another basic prerequisite for constructing the radar in the Czech Republic was the creation of legal conditions – in the form of international agreements – to facilitate its construction. After demanding negotiations, in July the treaty on locating the radar in the Czech Republic was signed on the occasion of a special visit by US Secretary of State Condoleezza Rice to Prague. The treaty was amended in September by the so-called SOFA agreement, which establishes the terms for the presence of US citizens in relation to the radar on Czech territory and which was signed at an informal meeting of NATO ministers in London by Czech Defense Minister Vlasta Parkanová and her American counterpart, Robert Gates. At the same time, a joint Declaration on Strategic Cooperation was signed which creates the prerequisites for broader cooperation in the political/military area, including research and development in the defense industry.
- Despite declarations of support from the governing coalition, the treaty on the radar must be approved by the Czech Parliament, and the eventual results of such a vote can be said to be unclear. It is also necessary to point out that the plan to build the radar has generated great criticism and resistance in many countries, primarily the Russian Federation, and according to most public opinion polls there is not a great deal of support for it amongst the Czech public. Given the delays in the negotiations, the problematic domestic political situ-

ation in the Czech Republic in the fall, and the US presidential elections in November, the vote on the radar was postponed until 2009.

- The other main topic of Czech-American relations during 2008 was the issue of lifting the visa requirement, which the Czech Republic had long pressed for unsuccessfully. After lengthy negotiations, which included the signing of the key Memorandum of Understanding between the Czech Interior Ministry and the US Department of Homeland Security in February, US President George W. Bush announced on 17 October that the Czech Republic would be included among those countries whose citizens are able to travel to the US without visas. Visa-free travel was also facilitated by the approval of two agreements strengthening cooperation in the area of the fight against crime. Czech PM Mirek Topolánek said the lifting of visas and their replacement by a free electronic system for approving travel meant that one of the last relicts of communism and the Cold War had finally been done away with.
- As far as other areas of mutual relations are concerned, US Trade Secretary Carlos M. Gutierrez visited Prague in June 2008. He met with PM Mirek Topolánek, Foreign Affairs Minister Karel Schwarzenberg and Deputy Trade Minister Milan Hovorka. Gutierrez primarily discussed the situation in Cuba and questions of intellectual property protection in the Czech Republic. The re-opening of the Czech National Building in New York at the end of October should also be mentioned.
- Canada is the Czech Republic's other significant partner in North America. PM Mirek Topolánek visited there in February. Accompanied by other ministers, including Defense Minister Vlasta Parkanová, he met in Ottawa with the Governor-General of Canada Michaëlle Jean, the chairs of both chambers of the Canadian Parliament, and with Canadian PM Steven Harper. Both PMs agreed that the Czech Republic and Canada have many common areas of interest, including shared values, cooperation in international missions, and strong bilateral relations.
- During 2008 the most-publicized question of Czech-Canadian relations was raised several times, namely, the issue of Czech Roma requesting asylum in Canada. Within the framework of this debate there was a special meeting in November between Canadian Minister for Citizenship and Immigration Jason Kenney and Czech Human and Rights and Minorities Minister Džamila Stehlíková. Canadian representatives confirmed that, despite the asylum requests, Canada was not considering reintroducing visas for Czech citizens
- In May a delegation from the Czech Republic including PM Mirek Topolánek participated in EU-Latin America summit in Peruvian capital Lima, which con-

cerned relations between both regions and sought possibilities for future cooperation. Summit topics included the questions of poverty, inequality in society, and sustainable development (environment, climate change, and energy), while environmental topics were discussed at this level for the first time

- In the light of the change in the government of Cuba in favor of Raul Castro, EU Member State foreign ministers decided in June 2008 to lift sanctions against Cuba, despite the original resistance of several countries, including the Czech Republic. The Czech Republic agreed in the end that sanctions could be lifted with the proviso, that every year the situation will be repeatedly evaluated and further EU steps will be considered on the basis of the results. While according to the French EU Presidency, which initiated lifting the sanctions, the move supports greater democratization of the island, the Czech Republic is significantly more reserved in its expectations. The EU stance prompted significant criticism from the United States, which left its sanctions in place unchanged.

CZECH FOREIGN POLICY 2008 REVIEW

CENTRAL EUROPEAN COOPERATION

During the first half of 2008, the Czech Presidency of the Visegrad Group (V4) continued. On the Czech watch, the V4 succeeded primarily in realizing its initiatives vis-à-vis Eastern Europe. The V4 countries submitted proposals on future cooperation between Belarus and the EU to EU bodies and recommended a blanket reduction in the fee for Schengen visas for Belarusian citizens to EUR 35. The V4 continued its active cooperation with Eastern European states, for which it made appropriate use of the V4+ meeting format. The concluding summit of the Czech V4 Presidency can be evaluated positively, as it included a meeting with French President Nicolas Sarkozy, whose country was assuming the EU Presidency. On the other hand, closer cooperation on energy matters within the V4 was not realized. During the Polish V4 Presidency, initiatives concerning the future form of the EU's Eastern Partnership were consulted on and supported both within the V4 and the V4+.

- The increased number of activities supported by the International Visegrad Fund (IVF) should also be evaluated positively. This was made possible by a significant increase in the monies made available to the IVF in 2007 (from € 3.2 million to 5 million). Within the framework of the IVF stipend program, study in the Czech Republic is very popular (including incoming stipends and stipends for Ukrainian students); on the other hand, Czech students are unfortunately making very little use of these funds. The establishment of special incoming programs for Belarusian students and the expansion of stipend possibilities to Armenia, Azerbaijan and Georgia in July and August should be considered an appropriate expansion of the IVF's stipend activities. It was also positive that students from Kosovo were kept in the group of those qualifying for stipends.
- Despite a slight difference of opinion on the possible establishment of an American radar base in the Czech Republic and a completely different opinion on Kosovo's declaration of independence, Czech-Slovak relations remain correct and very friendly. Debates also continued around the countries' eventual candidacy to jointly host the European Football Championship in 2020.
- Czech-German relations remain exceptionally good and are consonant with the Czech-German declaration. In May an agreement was signed in Cheb to establish a burial ground for the remains of German soldiers fallen on Czech territory; until now the remains had been temporarily stored in undignified conditions. The speech by the Prague German-language author Lenka Reinerová to the Bundestag on 27 January 2008 was another positive event in Czech-German relations. In mid-July, the German federal government decided to open its labor market to college-educated labor from the new Member States. College graduates will be able to be employed in Germany as of 1 January 2009. Berlin was fol-

lowing a similar decision by France, which opened its labor market as of 1 July 2008.

- Czech-Austrian relations also saw positive developments. A protocol between the Republic of Austria and the Government of the Czech Republic modifying the Treaty between the Government of the Republic of Austria and the Government of the Czechoslovak Socialist Republic on matters of joint interest related to nuclear security and protection against nuclear radiation was signed in the Austrian National Council without any fundamental protest. In June the Czech-Austrian Inter-Parliamentary Commission on the Temelín Nuclear Power Plant held a meeting at which many disputed topics were resolved. Both events are a good signal that both the Austrian and Czech sides are on the road towards abandoning emotional outbursts regarding the Czech nuclear power plant and methodically building a relationship anchored in law that will also include outreach on environmental matters related to Czech nuclear power plants.
- In contrast, the exaggerated response of Czech Ambassador to Austria Jan Koukal over the broadcast of the fictional disaster film “The Day After” on Austrian public television, which dramatizes a possible radioactive leak from the Dukovany Nuclear Power Plant, was completely inappropriate. The demand for an apology from the Austrian Foreign Minister, broadcast in an interview for Czech Television, caused unnecessary damage to Austrian-Czech relations, as the broadcast of the film was completely sponsored by the television channel concerned, an indisputably independent entity for which the Austrian Foreign Ministry is not responsible. The stance taken by Czech Foreign Minister Karel Schwarzenberg, who refused to concern himself with the matter, was the most appropriate response under the circumstances.
- During the brief reintroduction of border controls related to the European Football Championship, Austrian controls at the border with the Czech Republic were much more thorough than those at the border with the Federal Republic of Germany, for no good reason.
- Significant progress was achieved in improving border cooperation between Austria and the Czech Republic. The Czech and Austrian Health Ministries signed an agreement facilitating rapid intervention by emergency services across their respective borders. This treaty is also significant in that European directives in this area are still being designed, so the Austrian-Czech agreement is an example of top-notch cooperation. The government also took a decision on the frozen dispute over where the highway route between Brno and Vienna should be built. The high-speed motorway should be completed in 2014.

- Czech-Polish relations remain exceptionally good. Resolution of the Czech territorial debt vis-à-vis Poland is gradually coming along. In mid-November the countries' respective foreign ministers signed a memorandum creating the Czech-Polish Forum, which is to facilitate financial support to current and future Czech-Polish non-governmental and non-profit projects. The institutional framework of the forum, which involves parallel financial resources being created at both ministries, can be considered adequate for the trial period. The vexed question of the ownership of the building of the Czech Embassy in Warsaw remains unresolved.
- In August there were many events commemorating the 40th invasion of Czechoslovakia by Warsaw Pact troops. Special mention should be given to the meeting between the Presidents of Austria and the Czech Republic on 20 August in Mikulov and many of the commemorative events held in Austria, which emphasized the solidarity of the Austrian population towards Czechoslovak refugees after the invasion. In Poland the self-immolation of Ryszard Siwiec, who gave his life to protest the occupation of Czechoslovakia, was commemorated in several places. The anniversary of the signing of the Munich Agreements came and went without any greater passions being stirred up or efforts to negatively exploit these historical events for present-day purposes, with the exception of remarks by Czech President Václav Klaus, who in a television interview drew attention to the fact that the EU Member States which met informally to discuss the financial crisis without consulting the rest of the EU were the same states that signed the Munich Agreement.

CZECH FOREIGN POLICY 2008 REVIEW

EASTERN EUROPE AND THE CAUCASUS

Eastern Europe is among the declared priority areas of Czech foreign policy. 2008 was marked in particular by the Georgio-Russian war (7 – 12 August). The Czech Republic took Georgia's side in the conflict and was among those EU states that advocated for a harsher stance towards Russia. The conflict also marked the tempo of the establishment of the so-called Eastern Partnership, based on a joint Polish-Swedish initiative, even though the Czech Republic also originally contributed to its preparation. Among the main deficiencies of Czech "eastern policy" are its insufficient representation in the South Caucasus, which is exacerbated by the fact that Armenians and Azerbaijanis requesting visas for travel to the Czech Republic cannot request them at any of the EU Member State consulates in either Yerevan or Baku due to the lack of an agreement which would facilitate the issuing of Czech visas at other Member State representations. Armenians and Azerbaijanis seeking Czech visas must therefore travel to Georgia to do so.

- Despite the length of preparations for the Czech Republic's entry into the Schengen area, the Czech Foreign Affairs Ministry (MFA), for incomprehensible, absurd reasons, has not negotiated treaties for it to be represented by other Schengen member states for the purpose of issuing visas in those countries where there is no Czech representation. Despite the existence of the unified Schengen area, those requesting access to the Czech Republic from countries where the Czech authorities are not represented must travel several hundreds of kilometers to reach a country with the closest Czech consulate. It is completely standard for other Schengen area countries to make use of similar treaties and the lack of MFA interest in negotiating such treaties is not only completely inexcusable, it also contravenes the declared principles of Czech foreign policy.
- Despite the clear declarations of the Czech PM, the Czech Foreign Minister and the Czech Interior Minister, as well as a declaration by the Visegrad Group, Czech diplomacy has not managed to initiate any serious discussion within the framework of the EU on the possibility of unilaterally reducing visa fees for citizens of Belarus.
- The preparations of the Eastern Partnership concept were unfortunate and the Czech Republic should learn from this particular case. The Czech Republic did not reach any agreement with the partners with whom it had designed the initiative and presented it in Brussels independently, which was completely inappropriate. The authors of the idea of the Eastern Partnership are therefore now considered to be only Poland and Sweden, who prepared the initiative later and made an effective joint presentation of it.

- At the start of July there the Czech Foreign Affairs Minister made an historic first visit ever by a Czech representative to the South Caucasus. It is positive that Schwarzenberg met with representatives of the opposition in Armenia and Georgia as well as with official representatives.
- After the August war in Georgia, the Czech Republic provided humanitarian aid in the amount of CZK 2 million and provided CZK 3 million through the UNHCR for the needs of internally displaced persons. The government then decided to provide another CZK 150 million over the next two years. The Czech Republic has become the sixth-largest donor from the EU. However, the response of Czech President Václav Klaus to the issue was problematic, as he de facto supported Russia in the conflict, contravening the government's standpoint.
- In July, the new Czech ambassador in Azerbaijan, the experienced diplomat Radek Matual, presented his letters credential there. For the time being, however, he is not based in Baku, but in Prague, which is a limiting factor in the relations with this country, which is not only very important from the point of view of energy resources, but has its own representation in Prague.
- The Czech Foreign Relations Minister named Mr Miloš Lexa to the post of Ambassador for the Special Mission for the EU Eastern Partnership. The post will last until the end of August 2009.
- At the start of October, Czech PM Topolánek and Czech Foreign Minister Schwarzenberg met with a leading representative of the Belarusian democratic opposition, Aliaksandr Milinkievich. The meeting was important particularly with a view to the Czech EU Presidency and as a signal of Czech support for the democratization of Belarus.

CZECH FOREIGN POLICY 2008 REVIEW

THE BALKANS

The Western Balkans underwent several stormy events during 2008 which posed a great challenge to western diplomacy. After the negotiating Troika was unable to bring the warring sides of the Kosovo conflict to agree a solution at the end of 2007, the final phase of preparations began for Kosovo's declaration of independence. Czech diplomacy supported the plan elaborated by Martti Ahtisaari, which chose a republican model for Kosovo in which the government shares part of its sovereignty with international organizations such as EULEX, the new civilian EU mission in Kosovo. The Kosovo Albanians have adopted Ahtisaari's plan, which then-Serbian PM Vojislav Koštunica would have nothing to do with.

- Czech diplomacy did not exploit the potential of its position in relation to Kosovan independence. The Czech Republic does not reject any of the Balkan nationalities; on the contrary, it perceives them all positively as successfully transforming countries. However, Czech representatives restricted themselves to explaining how difficult the decision to recognize Kosovo was, all the while stating that recognition would eventually be achieved. The government waited a relatively long time before recognizing Kosovo's independence. It was not among the first and was therefore not able to take a clear position as an EU Member State. Moreover, recognition did not appear on the agenda of the Teplice meeting of the cabinet until the last minute, without forewarning. Moreover, the Czech Republic had a relatively large potential to perform a certain intermediary role between the warring sides which has hardly been exploited at all. The Czech contact office at UNMIK (United Nations Interim Administration Mission in Kosovo) has changed its headquarters and status in Prishtina. An ambassador to Prishtina has yet to be named.
- After a relatively long period of vacillation, the Czech Republic opened an embassy in Skopje, which Macedonia repaid in kind. The dispute between Macedonia and Greece over the name of the Republic of Macedonia is still unresolved, even after several facilitated missions. The negotiators attempted to introduce alternative names that would have been acceptable to the Greek side: Upper Macedonia, Macedonia Skopje, and others. However, the government in Skopje is not willing to adopt any of them. The real problem is the high degree of intractableness of both sides, as demonstrated by the fact that the Greek side will not permit Macedonian government aircraft to land on Greek soil as long as the incriminating country name is inscribed on the fuselage of the planes.
- The Czech Republic was one of 74 UN member states that abstained from voting in the UN on a resolution proposed by Serbia. The measure was voted against by six and supported by 77 UN members. After removing its diplomats in protest

from those countries that recognized Kosovo's independence, Serbian diplomacy tried to get the question of the legality of Kosovo's independence onto the program of the UN General Assembly. Belgrade wants to request a standpoint on the matter from the International Court in the Hague as to whether a one-sided declaration of independence by Kosovo is in accordance with international law. Belgrade will not gain anything by the verdict either way, but countries which have already recognized Kosovo's independence, including the Czech Republic, will have to respond to any eventual verdict. Should the court agree to hear the case, it is difficult to expect that it will find Kosovo's declaration of independence to be completely in accordance with international law.

- The first half of 2009 will involve the Czech EU Presidency, which has established the Western Balkans as a priority region. However, it is hard to expect that the post-Yugoslavia countries will be given a more important place on the agenda, as they are being overshadowed by problems which have subsequently occurred and which are far more important. Prague is taking over from the French EU Presidency the task of addressing the results of the global financial crisis, which is having an immediate impact on many countries in the Western Balkans.

CZECH FOREIGN POLICY 2008 REVIEW

THE MIDDLE EAST

The Middle East traditionally is among those regions that are not at the center of Czech foreign policy interest. 2008 was no exception. The Middle East did not experience any serious conflict until December and the Czech Republic's stance on the problems in the region was not especially heard. Czech foreign policy primarily confirmed that it continues to suffer from equivocation in its relations with the region. Nevertheless, a certain Middle East accentuation can be followed in the government's agenda, particularly in relation to the Israeli-Palestinian conflict. The EU Presidency may provide an opportunity for the Czech position to be clarified. The conclusion of a new treaty relationship with Israel, for example, is among the priorities of the Czech EU Presidency. This new treaty would replace the Action Plan, which is set to expire in 2009. Unofficially, the Czech Government has been trying to link adoption of the treaty to the first-ever EU-Israel summit, which it hopes to hold in the Czech Republic.

The end of the year in the Middle East, of course, meant the Czech Republic's start in its role as the presiding EU Member State was a high-pressure one. The Israeli Government, under the leadership of Ehud Olmert, decided on 27 December 2008 to respond with military action to the repeated targeting of Israeli territory by Hamas from Gaza. The first phase of the campaign was conducted by the Israeli Air Force, intended to weaken Hamas's military capacity and make room for ground troops. Hamas responded with new rocket attacks. In an interview for the Czech daily MF Dnes on 30 December 2008, Czech Foreign Affairs Minister Karel Schwarzenberg called on both sides of the conflict to establish a cease-fire, but blamed the Hamas movement for unleashing the conflict. It is evident that the upcoming elections in both Israel and the Palestinian Territories are playing a role in the motivations of both Hamas and Israel. The attacks near the town of Beer-Sheva, 25 kilometers from Gaza, mean Hamas is equipped with new longer-range weapons, probably acquired from the Hezbollah movement in Lebanon. The opening of a second front on the Lebanese border cannot be ruled out, whether as a preventative step by Israel, or as a Hezbollah effort to divide the Israeli Army's attention.

- At the diplomatic level, Czech PM Mirek Topolánek's visit to the Middle East in March 2008 was one of the most important events of the year. Topolánek visited Israel, Jordan, and the Palestinian Territories. The trip was preceded by Israel's celebration of 60 years of independence and was a symbolic confirmation of relations. The symbolic expression of support for Israel was the Czech PM's visit to the southern Israeli city of Sderot, which is under Palestinian rocket fire from the Gaza Strip. Topolánek's speech on Israeli Independence Day was also an im-

portant indicator of Czech relations towards Israel. Topolánek emphasized the values and traditions shared by Israel and the European region; he also spoke of Czechoslovak aid to the newly-formed state of Israel at the end of the 1940s. Compared to the preceding Social Democratic cabinet, the current government is expressing support for the Jewish state much more clearly. This is probably the most striking feature of the government's policy on Middle East relations.

- Subsequent to Topolánek's Middle East visit, Palestinian PM Salam Fayad came to the Czech Republic. The meeting took place at the same time that the Czech Government approved financial aid for the Palestinian Administration in the amount of USD 60 million. The decision is clearly related to the Middle East and Israeli-Palestinian conflict, or rather the peace process, becoming a foreign policy priority of the Czech EU Presidency. The finances are intended to be used for irrigation projects and training for Palestinian Administration police officers and judges. The contribution should also cover the continuation of the project to electrifying Toubas on the West Bank of the Jordan. The meeting with Fayad was also interesting because it meant the Czech Republic's official stance on the Middle East peace process was enunciated by the Czech PM. The Czech public therefore had an exceptional opportunity to become familiar with the government's stance on this topic. Even though the basis of the Czech stance is its support for the outcomes of the peace conference in the US city of Annapolis, statements favoring the State of Israel could damage any eventual efforts by the Czech Republic to contribute to resolving the conflict. Topolánek's critique of the situation did not include, for example, the ongoing construction of Israeli settlements on the West Bank of the Jordan, traditionally a component of diplomatic talks held by the USA.
- One of the reasons for Czech PM Topolánek's strong support for Israel might have been the February visit of Czech Social Democratic chair Jiří Paroubek to Syria. The United States says the Syrian regime supports insurgent groups in Iraq, the Hamas terrorist movement, and Hezbollah (both are on the American list of terrorist organizations, while Hamas is also recognized as a terrorist movement by the European Union). Nevertheless, meetings with Syria are not unusual within the EU framework (the country has been visited in the past by Czech politicians Cyril Svoboda and Tomáš Pojar). However, the fact that half of Paroubek's trip was paid for by the governing Ba'ath Party in Syria prompted argument and discussion. The Ba'ath Party leadership is responsible for the totalitarian practices of the Syrian Security Services violating fundamental human rights, according to respected organizations. Paroubek's trip, even though it was not an official state visit, was a sign to the Czech Republic's allies of the direction in which

Czech foreign policy might develop should the Czech Social Democrats win the next parliamentary elections.

- The Czech position has not changed on the question of the Iranian nuclear program. In 2007, the Czech Republic identified with the December 2006 stance of the UN Security Council and therefore with the directive of the Council of the EU on this issue. This directive restricts the import and export of goods and technologies which could contribute to the development of nuclear weapons carriers or to the development of technologies related to enriched uranium.
- The visit to Prague by representatives of the National Council of the Resistance of Iran (NCRI) confirmed not only the lack of unity on this issue in the Czech political scene as a whole, but also the variety of ideological trends inside the governing Civic Democratic Party (ODS). The organization the People's Mujahedin (aka Mujahedin e-Khalq), featured on the EU's and USA's terrorist watch lists, is part of this opposition movement. The delegation, including Hussein Abedinin, who spoke during a public discussion in the Czech Parliament, came to the Czech Republic at the invitation of Czech MEP Jan Zahradil and the Vice-Chair of the Foreign Relations Committee of the Chamber of Deputies, Tomáš Dub (both ODS). At the time of the visit, Zahradil told the media he would like NCRI to be removed from the terrorist watch lists, as it is an opposition party which could contribute in the future to the overthrow of the radical theocratic regime in Iran.
- The area in which the Czech Republic has maintained a constant position is development cooperation. Even though the Middle East as a whole is not a priority region for the Czechs, the Czech Foreign Ministry did succeed during 2008 in continuing to support transformational projects for strengthening democracy and civil society in Iraq in particular. Czech diplomacy also continued its efforts to advocate for Czech companies on the Iraqi market, particularly in the field of hydrology.

CZECH FOREIGN POLICY 2008 REVIEW

SECURITY AND DEFENSE POLICY

With a bit of exaggeration, from the point of view of Czech security and defense policy the year 2008 can be summed up by two words: “Radar” and “Afghanistan”. Negotiations on locating the radar for the American system of anti-missile defense on Czech territory was evidently the most important security question discussed on the Czech political scene during the year (which divided along party lines in its approach to the issue). It was also a topic thanks to which the Czech Republic made the top of the world news several times. However, for the Czech Army, the start of the mission of the Czech provincial reconstruction team in the Afghan province of Logar was more important from a practical point of view. This was a revolutionary even in at least two ways: For the first time in a NATO mission the Czechs were entrusted with managing part of the territory of a foreign state, and the unique operation puts military forces in close cooperation with civilian experts. At the end of 2008 there were disputes between the government and opposition over the proposed foreign military missions for 2009, which in the end was rejected on 19 December. The opposition achieved an unprecedented connection of foreign policy and security questions with disputes on the domestic scene, particularly the question of government reforms. In addition to the Social Democrats and Communists, several MPs from the governing coalition parties voted against continuing the military operation. The legal position of Czech soldiers abroad therefore became a potentially significantly problematic situation, which the government resolved temporarily by extending the activity of Czech foreign operation by 60 days by decree. However, the definitive solution to the problem is in parliament’s hands.

- In 2008 the Czech Republic adopted a new Military Strategy which sets out the principles of defense policy in a form analogous to the Security Strategy of the Czech Republic (SSCR) of December 2003. Even though the SSCR states that a Report on the Provision of Security of the Czech Republic will be elaborated on a two-year cycle, for the time being only the Report of July 2006 has been published. The purpose of the Report is to determine the need to update the SSCR.
- During the course of 2008, the Czech Defense Ministry halted Centire’s ongoing audit. Only the first two phases had been completed and the third was half-finished. According to the commission, the audit was meant to show how the ministry could work more efficiently, simplify decision-making processes, and last but not least make the planning and commission of its arms deals more transparent. The renewal of the National Office for Armaments is being considered; this existed at the ministry from 2000 – 2003 (it was replaced as of 1. 1. 2004 by the Armaments Section of the ministry). The uncompleted audit cost

CZK 6.6 million, while the price of the comprehensive audit was originally agreed at CZK 14 million.

- At the start of the year the Czech Air Force received a supply of medium-range air-to-air AMRAAM artillery for the Jas-39 Gripen aircraft. The rockets significantly increase the military effectiveness of the Army's jet fighters.
- Up to 229 soldiers will be prepared during the first half of the year to be deployed within the framework of the NATO Response Force. During the second half of the year the Czech-Slovak EU battle group, which could include as many as 1 800 soldiers, will be active.
- After the purchase of eight lightly armored Dingo and Iveco vehicles for the Afghan mission (for Dingo two vehicles were acquired for the Provincial Reconstruction Team in Logar, Afghanistan, while the Iveco vehicles are used by military police in special operations in Hilmand province) the Czech Army announced at the end of July that it intends to acquire another 30 vehicles of this type without a tender procedure. Information on a tender for the delivery of up to 110 vehicles then followed. The total value of the tender should be approximately CZK 4 billion. In addition to Dingo and Iveco vehicles, Czech soldiers in Afghanistan are also using Humvees on loan from the American army.
- At the end of January the EU decided to send a military mission to Chad and the Central African Republic. This mission is of a peacekeeping nature, and its goal is, among other things, to facilitate the supply of humanitarian aid and to protect civilians (including refugees) and UN personnel working in the area. The Czech Republic did not join the mission at the start but later provided two officers to the French staff conducting the operation.
- On 19 March the Czech Provincial Reconstruction Team (PRT) of 200 soldiers and dozens of civilian experts started work at Shank, an American military base in Logar, Afghanistan (the first part of the team left for Afghanistan in February). Its aim is the stabilization and support for development in the area in cooperation with the Afghan authorities. It is presumed that the Czech PRT will be active there for several years.
- During the operation in Afghanistan several Czech soldiers were killed and wounded during March and April. A member of the special units of the Special Operations Group (SOG) military police was killed during a suicide attack. At the end of April a Czech soldier was killed and four others were wounded in Logar province after an IED explosion. Czech PM Topolánek responded to these events by unexpectedly visiting the Czech contingent on 8 May. On 22 September three Czech soldiers in the Logar PRT were wounded (two of them seriously) during rocket fire on the Shank base.

- On Sunday 17 February the Serbian province of Kosovo declared independence. The response of the international society was inconsistent: Some states recognized the newly independent state relatively quickly (the USA and most EU Member States with the exception of Spain and Slovakia), while others, such as Russia, completely rejected such a step. The Czech Republic recognized Kosovo's independence on 22 May. By announcing independence, the international missions in the country found themselves formally in a new legal situation, including the NATO KFOR military operation with which the Czech Republic is intensively involved. In February and again in May the Czech Army strengthened its contingent in the central region of the country at the request of the KFOR commander in response to local unrest.
- At the start of March the NATO summit took place in Bucharest, Romania, and many questions directly related to the Czech Republic's activities in NATO were on the agenda. In Article 37 of the declaration adopted by the Alliance, its highest representatives repeated that the spreading of ballistic missile technologies is a growing threat for member states against which the American system represents an effective defense. The permanent representatives to the NATO Council were entrusted with elaborating alternative plans for how to connect this system to the other anti-missile defense elements being developed within NATO. Another big topic of the summit was ongoing operations, particularly the ISAF mission in Afghanistan, where NATO is facing increased activity by Taliban guerillas and the lack of willingness of several member states to send their units into fighting operations. The Alliance also formally invited Albania and Croatia to become members at the summit. On the other hand, the Alliance did not express agreement with including Georgia and Ukraine into the so-called membership action plans, but it did declare that both countries will become members in future. The result is a compromise between the position of the USA on the one hand and Germany on the other. The Czech Republic has long supported the membership aspirations of both Georgia and Ukraine.
- From April to August, a training team of Czech helicopter pilots and mechanics was active in Afghanistan, training their Afghan counterparts, including the leaders of the helicopter squadrons.
- In April the Czech Army started to take delivery of its new Tatra T-810 delivery vans. The delivery was delayed by several months; originally the first new vehicles were to have begun serving in November 2007. Moreover, their delivery in 2008 was interrupted after Army technicians discovered functional flaws including leaks in the cabs. The process of delivering new vehicles was renewed at the start of June.

- On 21 April, at the Defense Minister's suggestion, the government approved a Memorandum of Understanding with the EADS consortium which was to facilitate the exchange of five unnecessary subsonic L-159 planes in Army storage for the CASA C-295M cargo planes. Later the entire transaction was specified to six L-159s in exchange for one C-295M and the option to purchase another three. The unnecessary L-159s should be sold to Bolivia. The transaction prompted doubts due to the not very transparent way in which it was conducted and the question of the appropriateness of the sale of fighter planes to politically unstable Bolivia. The USA will have a clear say on the entire transaction, as the L-159 is equipped with a great deal of American-produced technology.
- In May a contingent of the 601 Special Forces group from Prostějov was once again sent to Afghanistan as part of Operation Freedom, where it was active until the end of the year. Czech special units had already been sent to Afghanistan in 2004 and 2006 and their participation is being counted on during 2009.
- On 5 May NATO Secretary-General Jaap de Hoop Scheffer visited Prague to explain the Alliance's position on the American missile defense system. He also met with politicians who reject the radar base proposal.
- At the start of June the fourth rapid reaction brigade held extensive exercises to prepare soldiers for possible deployment during 2009. Members of the brigades will create the basis for the Czech-Slovak battle group during the second half of 2009, an EU fighting group that should be prepared to intervene anywhere in the world during the course of a few days following the EU's political decision to deploy them. It is assumed that the most likely place the troops will be deployed is the Central African region.
- On 8 July, Czech Foreign Minister Karel Schwarzenberg and US Secretary of State Condoleezza Rice signed a treaty in Prague on the location on Czech territory of the radar base for the American missile defense system. The related Status of Forces Agreement (SOFA) was signed by Czech Defense Minister Vlasta Parkanová and US Secretary of Defense Robert Gates on 19 September in London. In order for both treaties to become binding they must be ratified by both chambers of the Czech Parliament. In mid-July Czech Defense Minister Vlasta Parkanová traveled to visit the American missile defense facilities. During the visit she was present at a test of the radar and sensor components of the system at the Schriever military base near Colorado Springs.
- In mid-September the second round of a test of the Pandur II armed transport carrier from the Austrian firm Steyr was successful. After the failure of the first round of testing, the government withdrew from its contract to purchase these vehicles in December 2007, but after a series of negotiations made it possible for

the Austrian company to fix the flaws which had caused it to fail the tests. The number of transport carriers ordered according to the renewed contract was nevertheless reduced to 107 from an original order of 199.

- On Saturday 20 September the newly appointed Czech Ambassador to Pakistan, Ivo Žďárek, became the victim of a terrorist attack on the Hotel Marriott in Islamabad. The attempt cost more than 60 victims their lives.
- At the end of September the movement of the “tiger squadron” helicopters from the base in Přerov to Náměšti nad Oslavou was completed. This completed another phase in the reorganization of the Czech helicopter fleet.
- The government proposed significantly strengthening Czech military contingents in foreign operations for 2009 on 1 October. The proposal, which was later rejected. Called for up to 550 soldiers for the KFOR operation in Kosovo, 645 for the ISAF operation and 100 special forces for operation Enduring Freedom in Afghanistan from 1 January to 31 December 2009. The Czech Gripen air squadron would also be sent to protect Baltic air space. The proposal also counts on sending observers to the Sinai Peninsula and Czech officers to work with the leadership of the EUFOR operation TCHAD/RCA in Chad and the Central African Republic. Five instructors should also be sent to NATO training missions in Iraq. The rejection of this proposal has endangered the Czech Republic’s position as a reliable partner.
- On 13 November, the Czech Defense Minister signed a Memorandum of Understanding with her Ukrainian counterpart which presumes the future use of cargo planes of the Ukrainian Air Force for the transport of materials to Czech foreign military missions. The Czech Republic has thus de facto given up on the idea of sharing in the purchase and operation of the American C-17 Globemaster aircraft with its NATO partners, even though it was initially behind the initiative.
- On 17 November the Czech Senate ratified both treaties which will make it possible to locate the radar for the American missile defense system on Czech territory and for American soldiers to operate here. There were 49 votes in favor (all members of the ODS, KDU-ČSL and Open Democracy Club parties) and 32 opposed (all Social Democrats and Communist Party).
- A meeting of NATO foreign ministers on 5 December confirmed that in any event the European components of the American system will be part of any NATO missile defense system, including the planned radar in the Czech Republic and the missile base in Poland.
- At the start of December, Czech military instructors completed their mission in Iraq training members of the Iraqi Army in how to use T-72 tanks and BVP-1 armed transport carriers. In practical terms this concluded the engagement of the

Czech Army in this country, begun after the overthrow of the regime of Saddam Hussein in 2003. That engagement was another step towards concentrating the Czech military in missions abroad.

- At the start of December, the handover of the rest of the helicopters from the Czech Army's surplus to the Afghan armed forces was begun. These particular machines were Mi-24 battle helicopters; six transport Mi-17 helicopters had already been handed over in December 2007 and June 2008.
- In December it was decided at a meeting of the NATO Council that the Czech Embassy in Belgrade would become the contact embassy for NATO in Serbia. The task of the contact embassy is to represent NATO in those countries which are not members but are partners of the Alliance.

CZECH FOREIGN POLICY 2008 REVIEW

ASYLUM AND MIGRATION POLICY

The most important event in the area of asylum and migration policy was the passage of amendments to the laws on employment, the residence of foreigners on Czech territory, and related laws. As of 1 January 2009, a new kind of long-term residency permit will be introduced for foreigners residing for the purposes of employment under special circumstances, so-called “green cards”. The green cards serve two purposes: On the one hand, it is a permit for long-term residence on Czech territory, and on the other hand it confirms the holder’s right to be employed. These two permit processes will thus be replaced by one shorter process to be completed within a maximum of one month from the date that the foreigner applies to either the appropriate Czech Embassy or Consulate or directly to the Czech Interior Ministry.

- Green cards will be valid for the duration of employment, up to three years for a type A green card and up to two years for types B and C. The amendment to the law on employment distinguishes between three types of green cards:
  - Type A is for qualified workers with college educations and for key personnel (jobs deemed appropriate for key personnel are jobs requiring college educations for which it is desirable that the employer employ a foreigner)
  - Type B is for workers in positions for which high school education is required
  - Type C is for all other workers.
- More than 20 leading Czech nonprofit organizations concerned with migration supported the so-called “Punishment-free Exit” initiative in relation to the green card introduction. The aim of this initiative is the effort to help foreigners without residence permits gain the opportunity to leave the Czech Republic with minimum sanctions and acquire a green card legally from abroad. Currently every foreigner who does not have a residence permit and wants to legally leave the Czech Republic is administratively deported should s/he be caught by the Foreign Police or voluntary report to them, which means s/he is barred from residing in the Czech Republic for several years. The law on green cards ignores this problem and thus does not exploit its entire potential.
- At the end of 2008 the failure to include several countries in the green card project came as a great surprise. This particularly concerns Mongolia and Vietnam, countries with large communities in the Czech Republic which are also priority countries for the Czech Republic in terms of development aid. The argument of the Czech Labor and Social Affairs Ministry that the number of jobs available in the Czech Republic is cogent, but the overall conclusions drawn should be in accordance with the overall foreign policy and should not focus only in short-term trends. In relation to the Czech Republic’s efforts to provide development aid to

these states, the result is somewhat inconsistent (as with their communities in the country). As with other arguments in the security area, this state of affairs promotes the growth of negative phenomena and organized crime in relation to the smuggling of illegal migrant labor from these countries, between which there are already many contacts.

- Tests in the Czech language will become an obligatory part of the process of granting permanent residency in the Czech Republic as of 1. 9. 2009. The Czech Ministry of Education, Youth and Sports and the Pedagogical Research Institute have launched new information portals for this purpose, www.cestina-pro-cizince.cz and www.check-your-czech.com.

CZECH FOREIGN POLICY 2008 REVIEW

HUMAN RIGHTS AND TRANSFORMATIONAL COOPERATION

- In July 2008 the Czech Senate, and at the end of October the Czech Chamber of Deputies, ratified the Treaty on the International Criminal Court, an important step towards strengthening the position and legitimacy of the Czech Republic in its effort to advocate for respect for human rights. However, Czech President Klaus did not ratify the treaty. By the end of 2008, the Czech Republic was still not yet a contractual party to this essential international agreement.
- After the establishment of an independent Kosovo, the number of countries where Czech transformational cooperation could be realized was increased to 10. The budget for this program was increased by CZK 5 million to CZK 45 million.
- The Czech Foreign Ministry has been granted the power to autonomously decide on its voluntary contributions to international organizations. This means the use of these funds became significantly more efficient. It is now possible to allocate them flexibly, according to breaking developments, as well as to allocate them to outstanding organizations to which the ministry had previously not contributed.
- The Czech Republic continued to support the work of the European Partnership for Democracy (previously the European Foundation for Democracy through Partnership), which dedicated CZK 5 million to support for meritorious activities. The April gala opening of the foundation's activity in Brussels was attended by former Czech President Václav Havel, the main patron of the foundation.
- In contrast to previous years, the Department of Human Rights and Transformational Policy succeeded in announcing its tender for support for transformational cooperation projects in time for the results to be announced prior to the end of the year, which significantly simplifies and improves the planning and realization of projects.
- The newly introduced logo for the program of transformational cooperation does not correspond to the approved concept for a unified presentation of the Czech Republic abroad and it is not clear from the logo that the financing is being provided by the Czech Republic.

CZECH FOREIGN POLICY 2008 REVIEW

ECONOMIC DIPLOMACY

- In 2008 the Czech Council for Trade and Investment was founded, which is intended to optimize the provision of services in the areas of export and investment. It will primarily be tasked with the following aims:
  - Coordination of trade and political interests abroad;
  - Efficient use of finances intended for the trade/economy sections of Czech embassies and consulates and CzechTrade offices abroad;
  - Unified presentation of the Czech Republic abroad,
  - The establishment of the Council was a very important step towards facilitating better communications between the institutions that represent the Czech Republic abroad and those that represent business.
- The network of CzechTrade branches had expanded by the end of 2008 to include 33 countries, primarily in regions with high potential for Czech exporters. CzechInvest is still adjusting to the change in personnel it experienced in 2007. Its management has been entrusted to Alexandra Rudyšárová. This transitional instability with regard to personnel has negatively influenced the agency's ability to take orders from clients and fulfill its potential. The agency has lost some of clients who have instead sought CzechInvest services from other companies.
- The global financial crisis and the economic downturn, according to statistics, have reduced faith in private capital by 50 %, from 85 to 44 points in comparison to April 2008. However, from the CzechInvest statistics it can be seen that first-time investment into R&D or strategic services accounted for 63 % of the projects realized in the Czech Republic in 2008. Among the largest foreign investors were firms such as IBM, which transferred its regional headquarters from Vienna to Prague; eBay, which opened a marketing and analysis center in the country; and the pharmaceutical company Teva, which began producing medicines in Opava. Foreign investment overall did not weaken until the second half of the year along with the global economic slowdown.
- In 2008 the project of combining the CzechTrade and CzechInvest branches abroad was completed. This made it possible to save money, particularly on administrative and marketing costs.
- The Czech Republic has not yet established its deadline for euro adoption, which continues to complicate the situation for Czech exporters. Given the current economic situation, the entry of the Czech Republic into monetary union will be an important milestone.
- In 2008 trade agreements were signed with Brazil, Chile, Columbia and Kyrgyzstan.

CZECH FOREIGN POLICY 2008 REVIEW

DEVELOPMENT COOPERATION

Transformation of the system of International Development Cooperation (IDC) took place, with significant delays, during the creation of the Czech Development Agency (hereinafter the Agency) under the patronage of the Czech Foreign Ministry. After a long but transparent selection procedure, PhDr. Petr Jelínek became director of the Agency. The newly created development projects were coordinated for the first time in history by a single entity, not by separate ministries. Projects begun before the creation of the Agency will continue to be administered by their initiating ministries. This transitional phase should be completed by 2010. Immediately upon being created, the Agency took up the presidency of the “Practitioners’ Network” through which it officially adopted the principles of the Paris Declaration and the European Consensus. This is an important step towards establishing the Agency as an internationally recognized entity and generally raising the prestige of Czech IDC.

Another sign of the successful transformation of the IDC is the issuing of the first public tenders by the Agency. This is a precedent among the new donors from Central and Eastern Europe, a demonstration of the Czech Republic’s head start in the area of the transformation of IDC in comparison to donors of a similar size and experience. In this model, the donor country prepares projects in collaboration with partner institutions in the developing country and purchases specific services and goods for their implementation. This form of aid is more appropriate in many cases for building domestic institutional capacity than is the direct delivery of projects with the aid of NGOs or sending experts to the country.

- In relation to IDC reform, the Council for Foreign Development Cooperation (hereinafter the Council) has begun work. Czech Deputy Foreign Minister Jan Kohout is the chair, and its members are representatives of the ministries responsible for managing the ongoing projects. Most concern the department of external relations. The Council makes possible the further use of the expertise of the various ministries at a conceptual level and prevents the continuing of a lack of unity and coordination at the level of implementation. Council members are also representatives of the Czech Forum for Development Cooperation and the Business Platform for Foreign Development Cooperation. However, these members only serve in an advisory capacity. The Council has become a non-confrontational forum for consultation on the IDC concept and individual projects. However, the Council has unfortunately not brought about any essential progress in establishing a clear IDC concept.
- Despite the reform efforts, IDC lacks a clear concept and vision. The Czech Republic does not have a targeted strategy for accessing developing countries.

Clear IDC goals have not been set. Transformational efforts in this area have been further delayed. The preparation of a law on development cooperation and humanitarian aid is being dragged out. It is highly unlikely that it will be adopted before the Czech EU Presidency comes to an end. IDC continues to be regulated only by government decrees and their conceptual appendices. This is primarily regrettable in relation to the Czech EU Presidency, which could have served to introduce the Czech Republic as a modern, conscientious donor and contributed to the European debate on IDC concessions and strategies.

- Given the large number of priority countries and sectors in which the Czech Republic is active, IDC was significantly fragmented in 2008. The Czech Republic was repeatedly criticized for this by the OECD and World Bank. The concept of the selection of new priority countries has not changed and continuing fragmentation of aid can be expected.
- In at least two cases, Georgia and Palestine, political pressure was put on the Agency to influence the distribution of IDC. Influences aimed at releasing more finances over a short time period, to the detriment of long-term cooperation commitments to program countries, reduces the credibility and predictability of the Czech Republic as a donor and partner. The Czech Foreign Ministry and government should have the option to flexibly make use of financing for exceptional circumstances; however, this should be performed by raising the overall volume of funds allocated to projects, not by enacting cuts to the budget for long-term cooperation.
- IDC has again run into the stumbling block of the unclear relationship between economic diplomacy and IDC. Unclear interests do not make it possible to coordinate these foreign policy elements and prevent the design of their interrelationship. The Czech Republic thus loses the option of fully exploiting either in the advocacy of the national interest and in foreign policy in general.
- During 2008, Czech entities were able to participate in EU tenders for countries from Africa, the Caribbean and the Pacific within the framework of the Cotonou agreement, even though the Czech Republic will not start contributing to this development fund until 2011. Unfortunately, Czech entities did not take advantage of these tenders due to a lack of experience and capacity.
- The Czech Foreign Ministry decided to arrange for a one-time subsidy program for the year 2008 within the Foreign Ministry structures for NGOs in developing countries. Further adjustments to the subsidy system have been postponed until after the Czech EU Presidency is over. The Agency cannot distribute subsidies without a change to legislation. As a result, NGOs lacking trilateral cooperation

with other donors have no opportunity to acquire co-financing from the Czech government for their activities in partner countries.

- In the area of global education, the Peer Review study on global education in the Czech Republic was published last year. The study identifies many strong and weak aspects of the current system. The main problem seems to be the lack of a proper concept of global education in the Czech Republic and the lack of a state strategy for instruction of global education. It is also necessary to clearly outline the relationship between the Czech Education and Czech Foreign Affairs Ministries, primarily on the question of financing.

CZECH FOREIGN POLICY 2008 REVIEW

OTHER ISSUES

- The response of the Czech Ambassador to Austria, Jan Koukal, to “The Day After”, a fictional film on Austrian public television, was a fatal mistake, as he de facto gave orders to the MFA during an interview for Czech Television on the issue. The MFA should not take an accommodating view of someone who displays such a lack of understanding of the role of ambassador. Moreover, the response to this issue should be so clear as to prevent similar excesses in future.
- In accordance with the intentions of the opposition ČSSD to conduct an alternative foreign policy, party chair Paroubek undertook two controversial trips abroad during 2008. Both his visit to Syria (in February) and to Russia (in March) were viewed negatively by the government. The trip to Syria, for example, was financed by the governing Baas party, while in Russia the ČSSD delegation discussed the radar base facility in the Czech Republic. These attempts by ČSSD to lead an alternative policy of “many azimuths” are very unfortunate, as foreign policy should be a matter of broader consensus. At the same time, the realization of such a policy (understood as a greater orientation towards China and Russia) posed a fundamental turnaround from the previous orientation towards transatlantic and European partners.
- Since January 2009, the Office for Strategies, Analyses and Project Management has been operating at the MFA as a new analytical unit. Since the start of its existence, the Office has faced several challenges, of which the most important is its stability in terms of staff and its struggle with its reputation as the successor to the unsuccessful Department of Analysis and Planning, which was perceived by other departments as a “morgue” for redundant work. Should these challenges be successfully met, the ministry will finally have a functioning analytical unit.

POLICY RECOMMENDATIONS 2009

THE CZECH REPUBLIC IN THE EUROPEAN UNION

Not quite five years after the Czech Republic's accession to the EU, the country took over the function of presiding country from France for the period from 1 January – 30 June 2009. Given the complicated circumstances (uncertainty around the future of the Lisbon Treaty, the end of the European Commission and European Parliament's periods in office, the EP) the Czech EU Presidency will actually operate for a shorter period of time (since the EU legislative process will only function until the end of April). Given the global events in the areas of security and finances, however, the presidency will be the greatest post-1989 challenge posed thus far to the Czech executive branch, administration, diplomacy and high-level politicians. The presidency will test the Czech capability to handle its logistical and organizational dimensions. It will significantly test the vertical and horizontal communications channels between the broadest possible number of domestic and foreign institutions. It will also test the ability and willingness of the 27 Member States to seek and create compromise.

The Czech EU Presidency will not only be limited in its output due to lack of time or institutional restrictions, but also as a result of the agenda it inherits from France and the need to concentrate on current events, such as the financial crisis and instability in several regions of the world in which the EU is engaged. The financial crisis is obviously not the best environment in which to realize some of the Czech priorities aimed at deregulation and liberalization. However, whether the government will succeed in convincing the other European partners that, e.g., liberalization of trade with third countries or the effort to fulfill the four freedoms within the framework of the internal market are potentially very appropriate instruments for the fight against economic recession will primarily depend on the government's ability to present its arguments and communicate.

For the Czech Republic as the presiding country, the following will be crucial:

- Establish contact and dialogue with key foreign actors in the individual policy areas (such that relations will be sustainable and beneficial even after the presidency is over) and intensify “networking” on both formal and informal bases, as it will significantly facilitate access to information and the conduct of negotiations between the European partners.
- Become clearer in terms of presentation; speak with one voice and present unified, comprehensible positions. Here the relationship between the president and the government is crucial. Through mutual consultation and information-sharing it will be necessary to prevent the occurrence of tensions such as those that arose in the case of the conflict in Georgia or in relation to the Lisbon Treaty. The Czech

Republic must maintain a high level of credibility and avoid controversies which could damage or role as an “honest broker”. It is necessary to clarify (and not just from a communications point of view) who the Czech “Master of the Presidency” is. The Czech EU Presidency at this moment has several faces – its formal head is Czech PM Topolánek, its “manager” is Deputy PM Vondra, its Foreign Affairs Minister is Schwarzenberg, and then – especially in the media – there is Czech President Klaus (even though his actual role in the presidency is a marginal one, for the most part incorrectly interpreted by the media). It is necessary to clearly define their roles and powers in relation to the Czech EU Presidency.

- Guarantee the most favorable possible conditions for the presidency by maintaining calm on the domestic scene in government-opposition relations. After their victory in the regional and Senate elections, the opposition is very strong in the Czech Republic. However, expressions of lack of confidence in the government or early elections would lead to destabilization, and a country with an unstable political environment cannot successfully run the presidency. The role of the opposition during the presidency should benefit the state and should not be overly critical; it should not intentionally criticize the government on EU matters during the presidency and damage its credit abroad. To do so would not be in the interests of the state, but merely in those of the party. This will be difficult not only due to the upcoming EP election campaign, but also because of the option to declare early elections at home. It is important that the government cooperate more with the opposition and make it jointly responsible for the successful course of the presidency.
- Master the practical aspects of the presidency. As many as three thousand meetings at various levels will take place during the presidency in Brussels, in the presiding country and elsewhere in the world. This requires organizing an average of 25 meetings per day. It is therefore necessary to provide flawless coordination between the individual organizational components of the presidency in terms of both technical matters and the preparations of the content of topics and positions through the government and its section for European Affairs, the Czech Foreign Affairs Ministry (both the European department and those handling relations with third countries) and the Permanent Representation of the Czech Republic to the EU in Brussels. The Czech EU Presidency cannot be a matter of the state administration alone for organizational and expert capacity reasons. It should therefore be connected to the maximum extent possible with other entities from the public, private and civil society sectors.
- Present the priorities more clearly. Choose key topics from the individual presentations for general and sectoral priorities and concentrate resources in tho-

se directions. The approach to the presidency should be realistic and pragmatic given its reduced capacity. It is necessary to lead a content-based, down-to-earth (and therefore efficient) presidency. It is not necessary to be embarrassed about the fact that for the time being the Czechs have less experience than the EU-15, as the capacity of every smaller state is restricted and its position on the international scene cannot be compared, for example, with that of France or Germany. From the spectrum of priorities established, the flagship of the Czech EU Presidency could become the Eastern Initiative. This is a logical choice given the long-term specific interests of Czech foreign policy and the historical and practical experiences and contacts the Czech Republic enjoys in this area, and is therefore an appropriate investment of capacity.

- The Czech Republic should clearly and unambiguously define its position on ratifying the Lisbon Treaty. This particularly applies to the ODS party, whose stance is unreadable. The government should uphold its obligation and energetically support the ratification process in parliament. Expressing doubts about a document it negotiated will lead to an unnecessarily negative image for the Czech Republic as a problematic Member State and could reflect on the credibility of our presidency. The Czech Republic should strive to complete the ratification process during its presidency and therefore take advantage of a unique opportunity to influence implementation of the treaty. The position of the Czech President could present an unpleasant complication should he refuse to sign the Lisbon Treaty. According to his recent statements, the president is conditioning his signature on the successful completion of ratification in Ireland. Even though the president is not required by law to sign the treaty by a certain deadline, he should not delay this act, especially for reasons that are completely irrelevant from the perspective of the Czech ratification process. The government should condemn this move. In the context of the presidency, it should draw Václav Klaus's attention to the room provided to him by the Constitution and conduct a dialogue with him about European affairs, particularly on the role of the president during the Czech EU Presidency.
- The Czech Republic will represent the EU at high-level summits on resolving the financial crisis and the reconstruction of the global financial order. The Czech Republic should consistently monitor and pay attention to the rationality of the various rescue packages and warn against simple, dramatic solutions which might lead in the long term to large budget deficits and deformations of the markets not only in the countries concerned, but in other countries given the interconnectedness of all economies. Debate should be held on the flexibility of the

Growth and Stability Pact, and the Czech Republic should emphasize the need for all countries (irrespective of their size) to abide by the agreed rules. During the Czech EU Presidency, specific proposals on regulating private capital funds and hedge funds should be harmonized, as should proposals for strengthening oversight over banks and insurance companies, improving rules for rating agencies, and instituting reform of accounting standards. The Czech Republic should warn against supporting branches of industries and firms that have no long-term potential and instead should emphasize the economic crisis as an opportunity to implement structural reforms within the framework of the Lisbon Strategy, focused on infrastructure, SMEs, competitiveness, employment, research, development, innovation and education.

- EU energy security (i.e., the provision of energy supplies and their diversification in the EU, facing up to energy giants outside of Europe, prevention of blackouts, solidarity during supply interruptions, etc.) is not only a priority for the Czech EU Presidency, but an obligation of the entire EU. It is therefore essential to expand intra-EU cooperation and coordination within the framework of the strategic energy review, to deepen energy competitiveness, transparency, sustainability and efficiency, and further to support a predictable, stable environment for investment, network security, and the corresponding cross-border cooperation. At the same time it is necessary to develop a more distinct concept of nuclear and alternative energy resources in the European energy mix. The topic of energy security must include developing the profile of a joint external EU energy policy, mid-term analysis of energy supply and demand, analysis of the state of infrastructure and transport components in producing and transit countries, a revision of the rules for creating reserves of oil and natural gas, and the establishment of stable relationships with suppliers and consumers of energy, including deepening the strategic dialogue with transit countries and key energy producers. Last but not least, during negotiations on the Treaty on Partnership and Cooperation with Russia it will be crucial that Moscow adopt the European Energy Charter.
- Within the framework of the EU Common Foreign and Security Policy (CFSP) the Czech Republic should clearly declare during its presidency that its own effort to firm up bilateral relations with the USA will not be to the detriment of the EU, and should attempt to actively support effective cooperation between the EU and NATO, especially in the area of building, developing and financing military capacities. In addition to completing projects started by the French EU Presidency, the Czech Republic must focus primarily on missions that are

already underway and place special emphasis on engagement in the Western Balkans, the Middle East and the post-Soviet era (the EUFOR and EULEX missions and the observer mission in Georgia). In this respect it is essential to find a common position with parliament so obligations to our allies can be met even after the 60-day extension given by the government to all current military missions. Otherwise the Czech position risks being significantly weakened within the CFSP.

- The Czech Republic will conduct demanding EU-Russia negotiations and will represent the entire EU at another summit in Moscow. The Czech Republic must think through all the consequences of whether it will be able to successfully maintain its hard line vis-à-vis Russia under pressure from France, Germany or Italy. When negotiating the Treaty on Partnership and Cooperation, the government should yield in defining EU-Russia relations and the future energy vision and should seek a diversification of points for development in the area of transport infrastructure. The EU must advocate for its interests vis-à-vis Russia as a unified bloc and be prepared to address any eventual politically motivated interruptions to the supply of natural gas through Belarus and Ukraine. The successful organization of a summit with countries of the so-called southern corridor could improve the EU's negotiating position vis-à-vis Russia.
- During the EU-USA summit in which the new Obama administration will participate, the Czech Republic should take advantage of its above-standard bilateral relations with the USA to start a new era in transatlantic relations, which experienced a tangible deterioration during the Bush administration. Given the exceptional nature of this summit, it is a good idea to invite all 27 Member States. New inspiration will be needed particularly in questions of the climate protection region after 2012 or the matter of security cooperation within NATO structures. The Czech Republic should attempt to convene a Transatlantic Economic Council and try to clarify a common position on the global financial crisis among other matters.
- The possibility that EU institutional reforms may not be resolved should not lead to a slowdown in the pace of EU enlargement. The Czech Republic should clearly support the process of EU enlargement to the east and should present it to the EU-15 as the most effective foreign policy instrument available. While a final chapter to the accession talks with Croatia is scheduled to be concluded, the EU faces complicated situations with regard to Bosnia and Herzegovina, Kosovo, Macedonia, Montenegro, Serbia and Turkey. With regard to Serbia, an offer should be made of a clear European prospect in the form of candidate status under the condition of meeting strictly established criteria. During the March

session of the Council for Implementation of the Peace, the Czech Republic as EU head must seek resolution to the complicated situation in Bosnia and Herzegovina. European integration is one of the few chances to overcome the internal disunity that prevails between Bosnians, Croatians and Serbs. A traditional priority for the Czech Republic should be support for building civil society in eastern countries, particularly in Belarus.

- The Czech Republic should also emphasize the significance of the European Neighborhood Policy (ENP), a very effective instrument vis-à-vis countries with accession ambitions. The Czech Republic must try to achieve the successful completion of negotiations with Ukraine on a new and stronger treaty. Intense attention must be paid not only to Georgia, but to Armenia, Azerbaijan and Moldova. The summit on the Eastern Partnership could be a unique opportunity for Czech diplomacy. However, for it to be a success, questions concerning the simplification of visa obligations, economic cooperation and the deepening of free trade agreements must be pre-negotiated. Another opportunity for Czech diplomacy which will never come again will be the convening of a special EU-Israel summit. The Czech Republic must be prepared for an escalation of the Israeli-Palestinian conflict and should lead the EU to greater diplomatic engagement in this area.
- The Czech EU Presidency should revive the moribund accession talks with Turkey. Progress in the question of a divided Cyprus might provide the opportunity. During last year's presidential elections in Cyprus, won by a candidate supporting the renewal of talks, new room opened up for compromise leading to reunification of the Cypriot communities. The division of Cyprus is one of the main obstacles to EU-Turkish relations. For this reason it is necessary to develop efforts as soon as possible which support the prospective building of a united Cyprus. Otherwise there is the danger that the opponents of Turkish EU membership will attempt to advocate for a total abolition of the accession process at the EU summit in December 2009 on the basis of Turkey's failure to achieve customs union with the EU (Turkey refuses Cyprus access to its airports and ports). The Czech Republic should be prepared during the spring to actively support talks between both sides. Should visible progress succeed in being achieved during the Czech EU Presidency, it could weaken the resistance of France and other countries to opening up further chapters of the accession process with Turkey. A positive signal from the EU could renew faith in the accession process in Turkey and weaken the dangerous trend there of activating the extreme nationalist forces in the country. Unfortunately, this trend is a response to the negative statements made with regard to the prospects of Turkish EU membership

by French President Sarkozy. Support for the accession talks is completely in accordance with the long-term position of the Czech Republic on this question.

- During its presidency the Czech Republic must call for the implementation of the greatest possible liberalization of the free movement of labor within the EU and strive to abolish or at least significantly liberalize the transition periods currently underway in various Member States. If Austria, Belgium and Germany extend those transition periods, the Czech Republic must take a hard-line position and pressure the Commission to require a thorough justification of such a position from the states concerned. The studies and analyses published so far on this topic show that extension is unjustified. The Czech Republic should also give a new inspiration to the creation of a truly unified European labor market in the area of human resources in research and development and accelerate the removal of barriers to their mobility. This is one of the pillars of building the European research area and the Lisbon Strategy in general; the Czech Republic must be prepared to lead a discussion on the future of this pillar within the context of the global financial and economic crisis at the spring European Council.
- Putting together a new European Commission is a thankless task. The Czech Republic should consider whether to invest its capital into the complicated behind-the-scenes games around the appointment of the next president of the European Commission after the June EP elections. In addition to efforts to acquire a more important portfolio at the Commission (such as Energy and Transport, External Relations or Enlargement), the country should be ready to spend energy on having the position of the High Representative for Common Foreign and Security Policy appointed from an EU-12 country. Within the framework of moderating these debates, the Czech Republic must make sure the Commission does not shift in the direction of greater protectionism.
- In relation to the timing of the submission of the White Paper revising the EU budget to the Commission during 2009, the Czech Republic must be ready to lead a complicated debate on the structure of the European budget. During the Swedish EU Presidency, when the detailed debate will take place, the Czech Republic should push for a more extensive revision which would reduce mandatory expenditures particularly for agricultural policy in favor of financing education, research, development and innovation. When evaluating the expenditure side of the budget, the Czech Republic should strive to preserve the role of the economic and social solidarity policy and expand it to include more countries.
- In terms of the internal market, the Czech Republic must make progress on the rate at which it transposes EU directives into its legal order, as during the presi-

dency a key phase of the implementation of directives concerning the free movement of services will take place. The Czech Republic will not have room to call for discussion on the further direction of liberalization of the services market, but should at least strive to revise the existing rules which have caused the fragmentation of the internal market in the retail area. The Czech Republic should contribute to the smooth passage of the Small Business Act by the EP.

- In the area of science and research, the Czech Republic should be able to actively proceed with the Ljubljana Process, begun during the Slovenian EU Presidency, as well as with the Bologna Process to support reform of tertiary education systems, which in many states are undergoing key developmental phases and encountering resistance and lack of understanding. A problem for most EU Member States is the weak interconnection between various institutional sectors of the innovation process, in particular between the academic and business spheres. Innovation as a priority, moreover, relates to Commission having announced that 2009 is the “European Year of Creativity and Innovation”. A specific priority in this area should be perfection of intellectual property protection, including an integrated and accessible patent system.
- The convening of high-level summits with countries such as Canada, China, Japan, South Korea, Mexico, Pakistan, Russia and the USA must be taken advantage of to strengthen mutual bilateral ties.
- Within the framework of negotiating the establishment of obligations for completing the first monitoring period of the Kyoto Protocol, the Czech Republic will become a key agent in the political negotiations both within the EU and in the name of the EU at the highest possible level, and should therefore concentrate maximum effort on these negotiations and their expert support. The Czech Republic will play a key role in energy-climate matters, as it will contribute to preparations for the global climate summit in Copenhagen (December 2009), which should lead to the approval of the new post-Kyoto protocol (as of 2012). It is therefore appropriate to strengthen activities in the area of “green” European diplomacy and seek a unified position across the Member States.
- Many anniversaries will occur during the presidency which constitute interesting topics for communication: The 10th anniversary of the euro, the 5th anniversary of the Czech Republic’s EU membership (and the EU’s largest-ever expansion eastward), and the 30th anniversary of the first direct elections to the EP. The Czech Republic should try to facilitate wide-ranging reflection on these topics and remind the public that the unprecedented expansion that took place in has been an unequivocal success. Planning a conference on this topic during the presidency would be a good start.

- During the Czech EU Presidency, the regions should take advantage of the Council meetings in selected towns throughout the Czech Republic as a great opportunity to motivate and mobilize both local politicians and the population. Intensive preparations must not be presented as an obligation but as an opportunity to present the region as attractive.
- In the area of migration, the Czech EU Presidency should concentrate on implementing the Pact on Immigration and Asylum and completing the Hague Program. During the presidency the “blue card” proposal for qualified labor from third countries will be decided on, and the Czech Republic should try to link the start of this program to relaxing of the transitional restrictions on labor that have been introduced vis-à-vis the new Member States (except for Cyprus and Malta).
- Evaluation of the renewal of the financing instrument for human rights and democracy (EIDHR), which will take place during the first half of 2009, can become a springboard for discussion of the effectiveness of EU support for human rights and democracy in third countries. Even though the Czech Republic will evidently not propose any new initiatives, it should at least lead the debate in greater interconnectivity and coherence of development policies and closer cooperation of EU institutions with the non-profit human rights sector. Non-governmental associations should join the preparation of EU policies at all phases.
- EP elections will take place between 4 and 7 June 2009, i.e., during the Czech EU Presidency. Whether the EP elections are combined with possible early elections in the country or whether the current governing coalition holds on to power, it can be assumed the EP elections will display all the classic features of “second-class” elections. We can expect domestic topics to dominate which will have little to do with the options available to or the powers of the MEPs. During the Czech EU Presidency the political parties should make their visions for the future of the EU clearer, as there will be a relative increase in the interest of the media and society in general. The euro-skeptic wing of the ODS party should publicize its vision for Europe.

POLICY RECOMMENDATIONS 2009

TRANSATLANTIC RELATIONS

- On the question of missile defense, the Czech Republic will wait to see how the position of the new US administration develops. It can be assumed that the location of components of missile defense in Central Europe will not be high on the agenda of the administration of Barrack Obama. The new American president also will not start his time in office with a confrontational policy towards Moscow. These are the factors that tend to implicate a postponement (and in the extreme case, the abolition) of the plans to locate interceptors in Poland and radar in the Czech Republic. The Czech government, therefore, will be faced with a decision which it cannot directly influence. It will be necessary to send a new signal to the USA based on whatever agreement is reached inside the governing coalition. The system is justified in any event, not only vis-à-vis predicted threats, but also vis-à-vis hypothetical threats that might come to fruition in 10–15 years.
- During the first half of 2009, the Czech Republic, as the country presiding over the European Union, should support cooperation with the United States in the fight against the economic crisis, primarily through efforts to restrict protectionism in international trade. In addition, it is necessary to seek tools multilaterally for preventing similar crises in the future, among others through negotiations on creating new global trade rules.
- As far as relations with Canada are concerned, the Czech Republic should actively intervene into resolving the issue of the increasing concern about the asylum by Czech Roma, as the current situation damages the image of the Czech Republic in the country. At European level the Czech Republic should, within its EU Presidency, support further relations with Canada, primarily within the framework of the economic agreement being considered between Canada and the European Union.
- The Czech EU Presidency may present an interesting opportunity for strengthening relations with the countries of Latin America, as in May 2009 the Czech Republic will hold a summit of EU Member States and the so-called Rio Group, in which Latin American countries are associated.
- The Czech Republic should also be able to respond to ongoing developments in Latin America, primarily in “problematic regions” such as Cuba or Venezuela. In relation to Cuba, the Czech Republic should primarily concentrate on continuing political dialogue and particularly on upholding the conditions for the relaxation of sanctions against Cuba which were agreed to in 2008.

POLICY RECOMMENDATIONS 2009

CENTRAL EUROPEAN COOPERATION

- During the Czech EU Presidency, the Czech Republic should strive to promote the shared aims of the Visegrad Group (V4) (integration of Eastern Europe into the Euro-Atlantic structures, democratization of the post-Soviet region, relaxation of barriers within the EU, strengthening EU-US relations, and reducing visa fees for Belarusian citizens to a maximum of € 35), thereby serving as a good example to the other V4 states which will preside over the EU. An appropriate example of a platform for this cooperation could be the Eastern Partnership, the content of which is to be presented at the spring summit of the Council of the EU. Emphasis should be placed on cooperation with the Polish V4 Presidency, for which it would be good to find an appropriate administrative instrument.
- The Czech Republic should strive to promote specific cooperation between V4 countries in the area of energy. Even if Hungary and Slovakia insist on a different energy concept from the other V4 states and the Baltic countries, it is appropriate to keep energy on the V4 and V4+ agenda in a consultative framework.
- The Slovak proposal to establish a Visegrad Development Bank to finance strategic projects should be generally supported by the Czech Republic. The appropriate ministries should actively contribute to the discussion on the creation of this institution.
- The Czech Republic should pay careful attention to the Polish V4 Presidency's proposal to pragmatically open up the EU economy to Belarus. The proposal does not include thorough demands for the human rights situation in the country to be improved.
- There should be a more intensive popularization of International Visegrad Fund stipends among Czech students so they can take full advantage of them. The International Visegrad Fund should evaluate the success of the special stipends for Belarusian and Ukrainian students and follow the career development of the grantees. The establishment of incoming stipends for other countries, such as Moldova, should be considered.
- The Czech EU Presidency should be used to present new topics for Czech-Austrian and Czech-German relations which would provide an alternative for the Austrian and German publics to the belabored issues of the past (such as nuclear energy). Czech diplomacy should continue to follow the efforts to build a Center Against Expulsions in Berlin, and Czech representatives should maintain their course of expressing themselves sensitively and of thoroughly separating official government policy from the intentions of non-state organizations and clubs. The Czech Ambassador in Vienna should be much more careful in his remarks about anti-nuclear actions and differentiate between the initiatives of state institutions and projects of the private and non-governmental sector.

- The Czech Republic should try to maintain good relations with the Slovak Republic. The government should also take a stand on the eventual joint organization of the European Football Championship by the Czech Republic and Slovakia in 2020.
- When resolving the Czech-Polish territorial debt, the government should study the comments submitted by the mayors of the municipalities concerned with great sensitivity. The activity of the Czech-Polish Forum should be thoroughly followed. Before the end of 2009, based on Czech interests, a decision should be made on whether to increase the financing dedicated to this initiative and possibly on whether to institutionalize it.
- The Czech Republic should take advantage of its positive experiences with commemorative events around the historical “8s” (1928, 1938, etc) and take the same approach to commemorating the no less significant events of 1939 and 1989.

POLICY RECOMMENDATIONS 2009

EASTERN EUROPE AND THE CAUCASUS

- Both during and after its EU Presidency, the Czech Republic should strive to establish the EU Eastern Partnership with Armenia, Azerbaijan, Belarus, Georgia, Moldova and Ukraine. Emphasis must be placed on fleshing out this initiative with concrete content, as well as on the question of upholding human and civil rights in these countries.
- In the programs of support for countries of the Eastern Partnership, projects aiming towards the establishment of infrastructure (railways, highways, electricity distribution and production) should have priority, as should the interconnection of that infrastructure with EU Member State networks. Given the ongoing problems in the area of democratic standards and the upholding of human and civil rights there, efficient support for non-governmental organizations and independent initiatives in these countries should occupy an exceptionally important place in the Eastern Partnership program.
- Concrete steps should be taken in the simplification of the visa process for travel to countries in the Schengen area by citizens from East European states. This primarily concerns not requiring useless documents and confirmations, as well as the issuing of long-term and multiple entry visas. A reduction in the cost of Schengen visas for countries in the Eastern Partnership should also be tested. Concrete conditions and a timeframe for the possible introduction of a visa-free regime should also be negotiated with those countries that display interest. In relation to Belarus, Czech diplomacy should concentrate on unilaterally reducing the costs of visas, not based on any condition of negotiations with the Belarusian regime, which is not interested in making it as easy as possible for its citizens to travel to Europe.
- The ministry should consider the question of the further existence of the function of Ambassador for the Special Mission for the Eastern Partnership, which is now slated to end at the end of August 2009. Should this office be staffed by a strong, top-level candidate, it will make sense to prolong the existence of the office if it would facilitate effective connections between the ministry leadership, the EU organs, and the countries of the Eastern Partnership, as well as advocacy for and presentation of Czech priorities within this initiative.
- In terms of relations between the EU and Eastern Europe, the instrument of so-called Direct Budget Support should be reviewed, as its use by target countries is highly untransparent and uneconomical.
- The Czech Republic should be prepared for the possibility of repeated escalation of the conflict in Georgia, particularly over the question of South Ossetia. In connection with the removal of the OSCE mission, the Czech Republic should see to it that EU engagement in the area is more accentuated and more effective.

The EU should insist that Russian units pull out of Achalgori and Perevi, which prior to the August war were not parts of South Ossetia. For Georgia, their occupation is unsustainable from both the strategic and the domestic political points of view.

- In Georgia, the Czech Republic should pay thorough attention to monitoring the finances provided by the Czech government and from EU monies for renewal of the country after its August 2008 war with Russia. Czech representational authorities should have an additional diplomat on staff there for this purpose.
- Both bilaterally and within the EU framework, the Czech Republic should devote increased attention to developments in the Crimea. An EU representation should be established there, staffed by Commission and Member State bureaucrats. Projects aimed at civil society development, the development of local infrastructure, and contact with local governing bodies should be supported to a greater extent.
- It is necessary to follow developments in Ukraine attentively, as it is in danger of an acute political and economic crisis, which could result in violence. The country is also facing presidential elections, which should run at the end of 2009 and start of 2010.
- The question of upholding human rights in Ukraine is becoming alarming, primarily in the area of freedom of speech and treatment of foreigners. Racism in particular is a growing problem, as are the growing numbers of cases of returns of asylum seekers back to the Russian Federation and countries of Central Asia and the Far East.
- On the question of Belarus, the Czech Republic should continue to support dissent and independent initiatives there. Any thaw in Belarus-EU relations should be conditioned by concrete steps by the regime there, primarily the release of all political prisoners and others persecuted for political reasons.
- The Czech Republic should propose a restriction on the drawing of EU funds in Russia such that only those subjects not controlled by the government have access to them.
- Attention must be paid to the upholding of democratic standards in Moldova, where parliamentary elections will take place in April 2009, after which the new parliament will elect a new president, which according to the existing constitution cannot be the current head of state, Vladimir Voronin. Information testifying to a possible plan to preserve the current president's power by installing him in the Prime Minister's seat is alarming.
- The Czech Republic should arrange for permanent diplomatic representation in Azerbaijan as soon as possible.

POLICY RECOMMENDATIONS 2009

THE BALKANS

- The main task of Czech diplomacy will be the effort to legitimize the EU's civilian mission, EULEX, which should gradually take over the mandate from UNMIK. EULEX enjoys low respect, primarily with the Serbian minority in the north of Kosovo, which has not hesitated to commit violence and to burn down two checkpoints between Serbia and the Serbian territory in the north of Kosovo. After the declaration of independence, there were repeated demonstrations in Kosovské Mitrovice, and Serbs also attacked the court building of UNMIK. In the end, officials of the newly established EULEX mission had to leave the northern area.
- The main obstacle to progress for Macedonia vis-à-vis membership in the EU and NATO seems to be its dispute with Greece over the name of the country. Since the greater share of unconstructive behavior in this dispute is being attributed to Macedonia these days, rather than to Greece, it would be appropriate for EU Member State diplomats, primarily the presiding Czech Republic, to perform a "reality check". The natural name for the country is the Republic of Macedonia. The USA has recognized it under this name. In recent years, Greece was afraid primarily that the Slavic Macedonian minority on Greek territory would exploit this development, but today there is no threat from that area. The dispute over several historic symbols has already been resolved, and Athens seems to primarily be after a targeted blockade of its northern neighbor. Therefore, the Czech EU Presidency should not hesitate to develop, with the support of its allies inside the EU, concentrated pressure on Greece to back down and recognize the name of its northern neighbor. Names such as "Macedonia North" or "Macedonia Skopje" will not get the dispute much further from the current name of FYROM. As an extreme measure, the Czech EU Presidency could initiate an interruption of EU solidarity with Greece and announce an initiative to recognize Macedonia under the name of the Republic of Macedonia. Adding Macedonia to the Euro-Atlantic structures is in the interest of the western countries, primarily due to the strategic position of this country. Therefore, resolving this dispute cannot just be left up to the states themselves. The stability of Macedonia, moreover, is key to the prosperous development of neighboring independent Kosovo and the southwestern Balkans as a whole.
- At the end of 2008, numerous commentaries appeared concerning the danger that Bosnia and Herzegovina (BiH) might fall apart. First of all, the reality is that this small mountain state has never been truly self-contained (at least not since the Dayton Peace Accords in 1995). The Serbs, the vast majority of whom live in Republika Srpska, have never hidden the fact that life on BiH territory is simply an ugly necessity for them and that they do not identify with the sta-

te. The Croats, whose center is Mostar, are primarily doing their best to hang on to the citizenship granted them by their northwestern neighbor and identify rather with Zagreb. BiH is only really the homeland of the Bosnian Muslims. In such a situation, BiH must be viewed as a special case and should not be forced at any cost to meet all of the standards ascribed to West European states. The Czech and the Swedish EU Presidencies will face important decisions in this context. It is possible that neighboring Serbia will be able to meet the conditions for registration onto the so-called white Schengen list during 2009. Should this happen, then BiH, located between Croatia and Serbia, would remain a country for whose citizens visas are required, and interest in citizenship in the neighboring countries therefore would continue to grow. The task of the Czech EU Presidency should be for both Serbia and BiH to be parts of the same package for registration onto the white Schengen list, all the while preventing the impression in the region that Serbia would have to wait for Sarajevo to meet the requirements. Visa formalities are key to the relationship of ordinary citizens of these countries with the EU and the euro-integration process.

- The European Union, led by the Czech Presidency, should not consider Bosnia and Herzegovina to be a standard state as far as its national composition and the division of the various nationalities after the wartime pandemonium at the start of the 1990s are concerned. It would be a waste of time and energy for the EU to insist on the strict unification of police forces or state symbols. Mere advocacy for elements of a regional administration on the territory of the Republika Srpska, which today is so strictly centralized, would be a success. The cooperation of the various BiH regions with their natural counterparts in the neighboring states contributes to support for natural ties between the people. Massive support for an elite judiciary and prosecutors to try war crimes is needed in BiH, primarily with a view to the mandate of the ICTY, which is coming to an end.
- Czech diplomacy should not hesitate to make reciprocal gestures to Serbia for its election of a pro-EU government. The Serbian Radical Party is momentarily facing collapse, which is to the advantage of the pro-EU forces; nevertheless, parliament remains blocked and further intervention is needed. After the turning in of Radovan Karadžić, there are two measures on offer for supporting European forces in Belgrade: The first is the greatest approximation possible to the complete lifting of visa requirements with the Schengen countries of the EU, which would be a step that would primarily hearten average citizens. Secondly, the Czech EU Presidency should not hesitate to do its utmost to see through to the end the granting of candidate country status to the Republika Srpska for EU accession.

POLICY RECOMMENDATIONS 2009

THE MIDDLE EAST

- The Israeli-Palestinian conflict should be the main subject of the Czech Republic's interest in the Middle East area during its EU Presidency. The Czech Republic should take advantage of its above-standard position in relation to both the Arab countries and Israel and should strive to clearly represent the EU as a member of the Middle East Quartet. An integral component of this effort must be an impartial approach to both the Israeli and Palestinian sides. Since the peace process cannot be separated from the coexistence of Israel with its neighbors, the Czech Republic should support peace negotiations between Israel and Syria.
- Czech foreign policy in relation to the Middle East should be consonant with the position of its main international partners, particularly the EU and NATO. However, at the same time the Czech Republic must be especially careful to preserve its own reputation as a critic of undemocratic regimes and human rights violations. Therefore, the Czech Republic should more clearly accentuate the failures of Egypt, Iran, Saudi Arabia and Syria to uphold the principles of freedom. In relation to Syria, the Czech Republic should take advantage of the tradition of the two countries' mutual relations and take every opportunity to point out the necessity for democratization and economic reforms, pressuring Syria to abandon its international isolation.
- In relation to Iraq, the Czech Republic should continue its reconstruction and stabilization efforts. In 2009 it should make use of the increasingly stable security situation to support a more marked involvement by Czech non-governmental organizations in the realization of transformational projects in the country of Iraq, as well as in other countries with which the Czech has traditionally strong cultural and trade relations.
- The Iranian nuclear program should be subjected to monitoring by the international community, in particular the International Agency for Atomic Energy. In this area, the Czech Republic should continue to behave responsibly as a member of the EU and UN and support their joint decision. In relation to the visit of representatives of the Iranian opposition to Prague (connected to an organization that is on the terrorist watch lists of both the EU and USA), the Czech Republic should support a free political environment in Iran. However, Czech diplomacy should consult all of its steps with its international partners.

POLICY RECOMMENDATIONS 2009

SECURITY AND DEFENSE POLICY

For the Czech government, there are four security and defense priorities for 2009: Securing ratification of the treaties with the USA on the location of the missile defense radar base; successful management of the EU Presidency; securing the fluid continuation of operations in missions abroad, especially in Afghanistan; and securing the preparedness and eventual deployment of the Czech-Slovak battle group. It would also be appropriate to try to comprehensively evaluate and improve the operations of the system for acquiring military arms and equipment.

- Two aspects will be crucial to the future fate of the radar base: The ability (and the choice) of the government and opposition to reach agreement, and the position of the new American administration of President Obama. Given the importance of the question, the government should try at all costs to gain the support of the opposition or at least part of it. This not only concerns passing the relevant treaties, but also guaranteeing the continuity of the Czech foreign and security policy in the future. It is obvious that the ČSSD has built up its resistance to the radar base to such a degree that it will be very difficult for it to back down. However, if the slightest opportunity should present itself which would make it possible for ČSSD to at least tolerate ratification of the treaties and not lose face before its voters, the government should take advantage of it. Otherwise there is the danger that one of the constants of Czech foreign policy after 1989, a strong transatlantic tie to the USA, could be cast into doubt.
- As far as the incoming American administration goes, it is necessary to take advantage of all options for expressing the importance of missile defense not only to the Czech Republic, but for Eastern Europe and the transatlantic partnership as such. The Czech Republic has performed in recent years as a reliable American ally and it is important to demonstrate that the American government cannot afford to leave its Czech colleagues out to dry in this matter. The Czech representation can point to the increased Czech engagement in Afghanistan which the incoming administration understands as one of its security priorities.
- It is also evident that the Czech Republic cannot play a dominant role in EU Security and Defense Policy. Among the tasks the Czech EU Presidency should fulfill in this area is that of handling the coordination of the existing activities of the European Security and Defense Policy (especially the ongoing military mission in Chad and the Central African Republic and the new naval mission on the Somalia coast); accenting Czech priorities including a joint approach to providing energy security and the effort to unify Member State positions towards Russia; securing an appropriate starting position for the Czech-Slovak battle group in the second half of the year.

- It cannot be ruled out that during the Czech EU Presidency the EU will be forced to respond to a newly arising or renewed crisis situation. In that event it will be important to hold on to coordination of the EU approach and not allow EU policy to be hijacked by the dominant actors (such as France).
- Realization of the proposal to strengthen the Czech military presence in Afghanistan is a significant task for the Czech government. Taking over the PRT in Logar can be evaluated as a forward-looking step (even though the circumstances of its deciding display features typical of improvisation) which can guarantee the fulfillment of several aims: Effective aid to the Afghan government in stabilizing the country; making the Czech Republic visible and increasing its prestige in NATO should the PRT be successful; more efficient use of funds for military missions abroad; and last but not least, practical testing of a model of military-civilian cooperation which will most probably be used in future EU and NATO operations as a standard, not an exception.
- The task of the government first and foremost is to guarantee the approval of its intentions by the Chamber of Deputies. Unlike the radar base, resistance here is significantly “softer”, moreover given the structure of the overall plan for missions abroad there are more options for compromise. In any event the aim should be preserving the plan to increase the number of soldiers in the reconstruction team. This step supports the key meaning the PRT has for Czech foreign and security policy, not only in the context of NATO operations in Afghanistan, but also from the point of view of US policy, for which that country will become a priority after Barack Obama takes office. Demonstrating that the Czech Republic is increasing its efforts to stabilize the country is possibly more advantageous this year and more necessary than at any other time. Given the unreliability of its own deputies, the government has no other choice but to see a possible compromise with the opposition. It is to be hoped that the ČSSD will not sacrifice its basic interest in the state and its own former policy to its fight against the government; formerly the party generally supported Czech inclusion in NATO and its specific operations.
- After its EU Presidency, the Czech Republic will take up another new role in the form of the Czech-Slovak battle group. Czech participation in the operations of the European Security and Defense Policy has been minimal so far, and the eventual deployment of the battle group could therefore help to overturn the impression that the Czech Republic is indifferent to the fate of this policy.
- Czech diplomacy should guarantee that the necessary conditions for success of the mission (probably in Africa) will be arranged, especially so that Czech soldiers are not confronted with tasks for which they have not been trained or

equipped. So far, participation in military operations has been one of the unambiguous successes of Czech foreign policy and must be protected so that this reputation continues with the Czech-Slovak battle group.

- Should a situation arise in which the deployment of the Czech-Slovak battle group would be considered, given the fragile majority in the lower house, the government should actively communicate about any eventual support for the sending of soldiers with the opposition and with unaffiliated MPs. Czech diplomacy should actively negotiate with the Slovak side should there be indications that it would be necessary to deploy the battle group, as the support of the Slovak government and parliament are essential for joint missions to be sent out.
- With the Czech engagement in Afghanistan and other missions, as well as with the battle groups, there is a problem which no government has ever been able to solve, and that is the establishment of transparent, functional criteria for acquiring military arms and equipment. Too often Czech soldiers achieved success abroad not thanks to the material conditions created by the Defense Ministry, but rather in spite of them.
- One test of the Defense Ministry's competence in 2009 should be the deployment of Mi-24/35 fighter helicopters and Mi-17 transport planes in Afghanistan. This applies to the battle group deployment in as-yet untested conditions, such as sub-Saharan Africa.
- It will be possible to gauge whether the situation is improving by following the planned purchase of the lightly armored Dingo and Iveco vehicles (which have already been subjected to criticism for allegedly reduced functionality in the difficult conditions of Afghanistan). The fact that Czech soldiers use three different types of this kind of vehicle in Afghanistan alone (including the American Humvee), illustrates the lack of conceptualization of the approach to this issue so far.
- The aim towards which the Czech Defense Ministry should work in 2009 should be the close interconnection of strategic planning with the program of acquisitions of military technology and equipment. Otherwise there is the danger not just that financial resources will be wasted, but that the lives of soldiers will be endangered in missions abroad.
- Security Strategy of the Czech Republic (SSCR) adopted in December 2003 is the starting security document for the Czech Republic. Even though the Report on the Provision of Security in the Czech Republic from July 2006 says no changes occurred during the evaluation period that would necessitate an updating of either the BS ČR or the Military Strategy of the Czech Republic, it is necessary

to initiate debate on this topic with the participation of the security community, academia, and the public. A cultivated debate on the updating of the Security Strategy is essential in the light of the significantly unsatisfactory and highly politicized debates that took place during 2008 on the questions of the radar base and foreign missions of the Czech military.

POLICY RECOMMENDATIONS 2009

ASYLUM AND MIGRATION POLICY

- The green card system will not make the conditions for hiring specialists and top managers from abroad any easier due to the condition that the jobs in question be published in the database of the Labor Office. Top jobs are never publicized as such information could lead to damaging the name of a firm or causing its stock prices to fall, etc. Type A green cards should be subjected to a special procedure.
- One of the most common reasons for foreigners to lose legal status and become illegal in the Czech Republic is unemployment. According to current legislation, when a foreigner loses his or her job, s/he de facto does not have the possibility, even in the short term, to arrange for a new one without losing the right to legal residence. Even short-term gaps between one job and another, unless covered by a labor contract, are sufficient reason to terminate legal status. New instruments should be sought in this area; for example, a brief time period should be defined in law which would make it possible for a foreigner to get a new job without losing legal residency. Similarly, a promise from a new employer that a given person will be legally employed once again should be sufficiently binding. The discussion should include the above-mentioned option for Punishment-Free Exit for illegal immigrants.
- The problem of unemployment may become even more topical in the coming year in relation to the global financial crisis. A significant slowdown in the Czech Republic's economic growth can be expected, along with job losses particularly in construction and the automobile industry. Unskilled jobs are the most at risk, i.e., areas in which many foreigners are employed (from Moldova, Mongolia, Ukraine and Vietnam). The state should pay more attention to how the situation develops and help to resolve individual cases of migrants such that their personal potential is taken into account.
- Government measures concerning the irregular migration for work of Third Country Nationals (TCNs) are not readily comprehensible. There are few effective instruments addressing the integration of this practically unlimited work force, which continues to be in demand due to its suitability to employers' needs. In practice the discrepancy is resolved by these workers joining the "grey economy". The Czech Republic should focus more on instruments for including TCN migrants into the employment process.
- The Czech Republic should focus within the framework of IDC on promoting support for TCN migrants into the employment process in their home countries. The new system of the Czech Development Agency is well-designed, but the state should listen more to the specific proposals of nonprofit organizations realizing development aid in third countries.

POLICY RECOMMENDATIONS 2009

HUMAN RIGHTS AND TRANSFORMATIONAL COOPERATION

- The budget for Czech transformational projects was raised by only CZK 5 million for 2009 to CZK 50 million, with an identical raise planned for 2010. Despite the economic slowdown, the Czech Foreign Affairs Ministry and the government should re-evaluate their planned expenditures in this area for 2010 and increase them fundamentally. When the transformational cooperation program was created, it originally counted on a CZK 100 million budget, which corresponds to the current capacity of the Czech organizations working in this area. A sufficient funding increase would mean Czech entities would be able to implement more demanding, long-term projects and join international ones.
- Czech transformational aid projects should be realized as priorities directly in the countries concerned with a maximum amount of contribution by local partners.
- Rather than expanding Czech transformational aid directly to other countries, the Czech Foreign Affairs Ministry should consider increasing funding for activities in Georgia and Ukraine (especially the Crimea). Should the number of countries be expanded, aid should be targeted to Armenia, Azerbaijan, and the Palestinian Autonomous Territories.
- At the EU, the Czech Republic should thoroughly advocate for the EU and its representatives to draw attention to human and civil rights violations in its contacts with countries where such violations occur and advocate for the release of specific political prisoners. The EU should support human rights advocates and independent activities in these countries to a much greater extent.
- The Czech Republic should actively join the discussion on the so-called “European Consensus on Democracy”, which should define the basic framework and principles according to which the EU should support democratic values in other countries at the level of Member States and societies.
- The Czech Republic should advocate for greater and more effective support from the EU for upholding human and civil rights and the development of civil society in countries of the so-called EU Eastern Partnership (Armenia, Azerbaijan, Belarus, Georgia, Moldova, and Ukraine). Improving the situation in the area of upholding human rights should also be one of the conditions for concluding an agreement on visa-free contact with these countries (and with Russia) in the future.
- The Czech Republic should continue to support the activities of the European Partnership for Democracy, both financially and politically.
- Public oversight of arms exports should be strengthened, for example, by the Czech Parliament discussing and adopting an annual report on such exports.

- In order to take advantage of the potential of Czech NGOs active abroad in the area of support for human rights and transformation, the Czech Foreign Affairs Ministry should:
  - Establish a council of Czech NGOs active abroad under the Czech Foreign Affairs Minister where either the main NGOs or all NGOs active abroad would be represented. The council would meet with the minister twice a year;
  - Hold quarterly consultations at the Czech Foreign Affairs Ministry with representatives of NGOs active abroad at the Deputy or Political Director level, with participation by directors of the appropriate departments (and a similar joint presentation to the Czech Parliament);
  - Include NGOs in the development of selected conceptual materials, actively contribute to seminars and conferences organized by NGOs;
  - Include meetings with NGO representatives active abroad in the curriculum of the Diplomatic Academy, including short-term internships in one or two such NGOs.
  - During the annual ambassadorial consultations, hold discussions with representatives of NGOs active abroad according to region or topic;
  - Strengthen the interest among and cooperation between Czech Embassies and Consulates, Czech NGOs and their local partners in the countries where they work (participation in events, information exchange, relations with the authorities and representatives of international organizations, meetings at embassies and consulates, etc.) – even though this seems like a natural activity, it is not occurring in practice;
  - Include meetings with recipients of transformational cooperation aid and project implementers in the program of official visits by Czech representatives (from both the executive and legislative branches) to the relevant countries;
  - Improve information exchange between the Czech Foreign Affairs Ministry and NGOs, e.g., sent NGOs active abroad selected reports – TICs – of the embassies and consulates in countries where they work;
  - Publish annual materials summarizing the activity of Czech NGOs and the Czech Foreign Affairs Ministry active abroad in the area of support for human rights and democracy, either in print or electronically. A starting point could be the overview on the web pages of the Czech Foreign Affairs Ministry's Department of Human Rights and Transformational Policy;
  - Strengthen the promotion of and available information about Czech transformational aid and Czech activities at international level to both Czech ex-

perts and the public at large, representatives of foreign governments in the Czech Republic, and other target groups (including the use of parliamentary diplomacy).

POLICY RECOMMENDATIONS 2009

ECONOMIC DIPLOMACY

- More effective collaboration between the Czech Trade and Industry Ministry (MPO ČR) and the Czech Foreign Ministry (MZV ČR) is a key factor to a functional economic diplomacy. In 2008 the Czech Council for Trade and Investment was founded to optimize the provision of services in the area of exports and investment. In 2009 the Council should start functioning on a regular basis, meeting its basic aims and flexibly responding to specific situations. Embassies or consulates in some countries could represent the CzechTrade function provided they are given the knowhow and appropriate funding for such personnel.
- In 2009 it will be necessary to resolve the discussion on halting/abolishing/ changing the system of investment incentives. The current system has outlived its potential and a different structure must be proposed. The Czech export bank EGAP is showing consistently good results but is struggling with a lack of finances. In the other EU Member States (e.g., Germany) this form of support is much more developed.
- Among the main aims of the Czech EU Presidency (CZ PRES) should be the EU policy towards SMEs (Small and middle enterprises), which is an important sector for the Czech Republic. Adoption of the EU Act for Small and Medium Enterprises would lead to reduced regulation and administrative burdens and would improve the access of SMEs to EU programs. Among the other priorities should be the removal of barriers to the EU internal market for the free movement of services and labor, which would simplify the movement of Czech qualified labor for work and simultaneously relax the existing restrictions on enterprises such that other Czech firms could access EU markets and offer their services. However, the CZ PRES should seek compromise on this issue and unity among the Member States, not primarily advocate for its own interests from its position as the presiding country.
- Czech economic diplomacy has been accompanied by conflicts between its political and economic aims (e.g., relations with Belarus or the People's Republic of China). The MPO ČR and MZV ČR should proceed uniformly. Currently there is not a unified conceptual document on these issues. Aspects of economic diplomacy are part of the general foreign relations strategy, and plans exist to achieve trade and political aims in various countries. In 2009 discussion should begin on the form of this strategy, which should be developed on the basis of collaboration between the MZV ČR and MPO ČR.
- Pro-export support is a basic instrument for softening the impacts of the financial crisis in the Czech Republic. Czech embassies and consulates and CzechTrade should organize more informational events in support of the entry

of Czech enterprises into priority markets such as the Arab countries, China, India, Latin America, Russia, and others.

- The Czech Republic should continue to advocate for a position in international organizations and primarily to support multilateral negotiations. The Doha development round agenda was not completed when ministers met in June 2008. Given that there is a tendency to move away from the multilateral trade system to the bilateral one, it is necessary to intensify negotiations on agreements and economic cooperation, or agreements on free trade with countries that privilege bilateral negotiations, (e.g., India).
- It is necessary to focus on the quality of the entrepreneurial environment in the Czech Republic as a factor that will play a key role in the country's attractiveness as a location for Foreign Direct Investment. In the OECD evaluation for 2009, which analyses the entrepreneurial environment in 181 countries, the Czech Republic slipped 10 places to 75th place compared to 2008 (e.g., Slovakia is at 36th place in this evaluation). Significant backsliding occurred particularly in the categories of acquiring loans and administrative obstacles accompanying foreign trade.
- Czech embassies and consulates should do more to promote a positive image for the Czech Republic and to increase its credibility abroad. The Czech Republic does not sufficiently exploit all the opportunities available for presenting its primary comparative advantages. Czech preparations for EXPO 2010 in Shanghai are very delayed in comparison to other countries, and the financial resources allocated are not being used effectively. The newly created Council for Trade and Investment can contribute to achieving better results in this area in 2009. CZ PRES also will make it possible to strengthen the Czech Republic's name in the world and to present Czech enterprises and products. EU membership and primarily the CZ PRES must be perceived as instruments of economic diplomacy. In this direction it is necessary both to influence the internal operations of the EU within the framework of the Single Market and also to advocate for Czech interests during EU negotiations with the outside world within the framework of the Common Trade Policy.

POLICY RECOMMENDATIONS 2009

DEVELOPMENT COOPERATION

- The Czech Foreign Affairs Ministry should create a clear strategy for its approach to developing countries and define its interests in them. Such a formulation of interests should facilitate simpler establishment of IDC aims and priorities and easier evaluation of ongoing projects. This progress would also facilitate the establishment of a clear relationship between IDC and economic diplomacy and contribute to its efficient use for foreign policy purposes.
- In questions of conceptualization, it is necessary to clarify the principles according to which IDC will be managed in the 2010 – 2015 period. This selection should be conducted openly with an emphasis on discussion among experts. The main topic of this discussion should be:
  - Conditionality of aid – clearly establish minimum standards of democracy and upholding human rights for the partner countries.
  - Purpose of aid – clarify what purpose development aid serves, whether the main aim of IDC is to eliminate poverty or to advocate for foreign policy interests.
  - Comparative advantages – the Czech Republic should clearly identify the strong aspects of its IDC. This should be done by evaluating the effectiveness of projects so far in achieving their intended aims and opening up a discussion on them with experts and partners.
  - Selection of priority countries – the Czech Republic should set clear criteria on the basis of which it will select priority countries; the criteria should be based on the established IDC priorities and interests in the developing countries.
  - Selection of sectoral priorities – this should occur with a view to the interests of the Czech Republic and an evaluation of the comparative advantages of each sector.
- The Czech Republic should focus on reducing the number of priority countries from 14 of various statuses to four or five. Such restriction would facilitate long-term, more visible work in the selected countries with a greater overall impact. Reducing the number would also aid in creating greater expertise within the Czech Foreign Affairs Ministry for operations in the countries concerned and would facilitate the more efficient use of funds.
- It would be appropriate to supplement a smaller number of priority countries with the establishment of the position of Development Attaché directly at the relevant Czech embassies or consulates, as well as a branch of the Agency where appropriate. The position of Development Attaché should be staffed by an expert selected by the Agency for greater economic efficiency. This would facilitate direct communication of the Agency with the Czech embassy/consulate

without disturbing the operational hierarchy of that embassy/consulate, which might occur should the Agency have to task a Foreign Service Officer responsible for development matters.

- The Czech Republic should adopt a law on development cooperation and humanitarian aid which would clarify the long-term direction of IDC. The Czech Foreign Affairs Ministry and the government should join in an open discussion with experts on this matter. This law should regulate the powers of the Agency to award subsidies, as is customary for experienced donor countries. The law should also facilitate direct support for local NGOs in the developing countries.
- The Czech Foreign Affairs Ministry and the Agency should elaborate a clear evaluation system for IDC. Evaluations will be beneficial not only for greater transparency but primarily for gaining valuable information necessary for gradually improving IDC effectiveness. A top-notch, transparent process is also necessary for the Czech Republic to become a recognized donor.
- During the Czech EU Presidency, the global and European development agendas should be thoroughly addressed. This primarily concerns revising the Cotonou agreement and continuing the discussion from the Accra and Doha conferences on making aid and financial development more effective. The Czech Republic should also actively push for fulfillment of the Paris Declaration.
- Another big topic for the Czech EU Presidency in the area of IDC should be addressing the problem of the financial and economic crisis. This problem should be addressed on two fundamental levels:
  - The impact of the global crisis on developing countries. Solving the problem of global fall in primary commodity prices and the resulting predicted exchange rate shifts detrimental to commodity exporters. It is to be expected that in addition to the impact on the domestic economy, these factors will cause other problems with regard to repayment of debt. This problem will primarily concern the poorest African countries which have been dealing with unbearable foreign debt for a very long time.
  - The future of meeting the European obligation for increasing IDC funding to 0.17% of GDP by 2010. Given the significant economic slowdown and the need for forceful intervention into the domestic economy it can be expected that finances allocated to IDC by developed states will remain at current levels at best in the years to come, and it is probable that many states will restrict their IDC financing. Therefore it is necessary to begin with a serious discussion on the form of IDC in the mid-term period in light of the economic crisis.

- The Czech EU Presidency should not forget the topic of the results of the global expansion of China and India into developing countries, primarily in Africa. Today this is significantly influencing the political and economic direction of several countries and the attractiveness of cooperation with Western donors. It is necessary to address this dynamic conceptually and adjust development strategy to the changing field in which IDC is taking place.
- The Agency should actively build capacity and support for domestic entities in the area of winning EU tenders for countries in Africa, the Caribbean and the Pacific. Even though Czech entities have been able to participate in these tenders as of 2008 thanks to the Cotonou agreement, their efforts are extremely rare. The inability to win similar tenders significantly restricts the development of domestic capacity for IDC.
- Within the framework of the Diplomatic Academy, the education of future diplomats in the IDC area should be strengthened. Education for diplomats traveling to developing countries should also be strengthened prior to their departure. Taking advantage of the educational capacity of the Agency would be an appropriate solution.
- On the question of global education it is necessary to conceptually address the position of global education in the Czech educational system and firmly include it into school curricula. The relationship of the Czech Foreign Affairs Ministry and the Agency with the Czech Education Ministry must be clearly outlined, primarily in financial matters. It is also necessary to strengthen the Agency's educational capacity.

POLICY RECOMMENDATIONS 2009

OTHER ISSUES

- During the CZ PRES, diplomats and officials of various ministries will acquire important experience. This will primarily concern the Permanent Representation in Brussels, where the diplomats will gain many new contacts and will know the Brussels environment perfectly once the CZ PRES has ended. MFA and other ministries should develop a personnel policy that will hold on to these experienced employees, as the taxpayers invested no small amount of money into their education and preparation. It can be expected that they will be tempted to work for the private sector when the presidency is over.
- MFA should evaluate the benefit of the internships which it has offered to students during the CZ PRES and should thoroughly re-evaluate its approach to internships. Students should not have to pay accommodation costs should an embassy or consulate have accommodation capacity available. Every embassy or consulate should declare on its website whether it can accept interns and for how many hours weekly. Embassies and consulates should not make excuses regarding security checks, as it is almost always possible to assign a portfolio to an intern that will not bring him or her into contact with classified information. The MFA should also cooperate with colleges and offer internships at embassies, consulates, or the MFA as accredited practicum for which students could earn grades and credit.
- The Czech Republic should start preparing for the climate summit in Copenhagen in December 2009. It is particularly necessary to open up this topic in enough time to find agreement on it in the coalition and to publicly discuss the position the Czech Republic will adopt at the summit.
- The Czech Republic should accelerate preparations for its updated foreign policy strategy, including its EU policy, with a view to the period after the Czech EU Presidency.
- MFA should actively instigate a discussion reflecting on Czech foreign policy with the expert community. Establishment of an open community of experts interested in discussing various problems and dilemmas of Czech foreign policy is in the interests of the ministry.
- MFA should develop a clear concept for the structure of its embassies and consulates which would make it possible to better analyze the existing network of embassies and consulates. The existence of such a concept is essential for a more effective reduction of the number of embassies and consulates and for establishing where official representation of the Czech Republic is desirable, where representation is better done through other means, and where the Czech Republic does not need to be represented. A logical component of such a concept should be a strategy for a stance towards those countries in which there is or will be no representation.

- From the existing structure of Czech embassies and consulates, which still corresponds more to the interests of the former Czechoslovak Slovak Republic, the meaningfulness of the existence of embassies and consulates in Angola, the Democratic Republic of Congo, and Nigeria should be re-evaluated. These countries do not have an equivalent level of representation in the Czech Republic. For the same reason, the presence of the Czech embassy in Columbia should be reconsidered. An example of an embassy that should be closed, given the marginal nature of bilateral relations, is the Czech embassy in Yemen. It is also questionable whether it is meaningful to have Czech General Consulates 500 kilometers apart from one another in Montreal and Toronto in Canada, which are 200 and 400 kilometers, respectively, from the capital, Ottawa.
- The MFA should also submit, in time for public discussion, its concept for its grant policy after 2010, which is supposed to be centralized within the framework of the Grant Agency of the Czech Republic. Among the problematic points will be establishment of foreign policy questions specific to the context of other fields. It will be important to establish external evaluations of the projects and related evaluation criteria.
- The Office of Strategy, Analysis and Project Management should be strengthened in terms of personnel and should also be assigned the role, customary elsewhere in the world, of planning foreign policy and coordination the individual sections of the MFA. It should also have opportunity to employ, on a limited basis, external experts from academic and business worlds, etc.
- As in the British and other ministries, Czech diplomats should take a year's sabbatical outside of the MFA after 10 years.
- Day care services should be established at MFA in order to facilitate better use of female employees' potential, especially those on maternity leave. This concerns, e.g., half-time work contracts, etc.
- Internal competitions should be held for positions at leading embassies and consulates and candidates should objectively and unconditionally meet the language requirements for the jobs and elaborate a concept for the development of relations during their time in the country concerned.

LIST OF ABBREVIATIONS

- CAP** Common Agricultural Policy
CFSP Common Foreign and Security Policy
CZ PRES Czech EU Presidency
EADS European Aeronautic Defence and Space Company
EP European parliament
EU European Union
EU-12 Member states joined after 2004
EU-15 Member states joined before 2004
EULEX The European Union Rule of Law Mission in Kosovo
GDP The gross domestic product
IDC Czech International Development Cooperation
ISAF The International Security Assistance Force
IVF International Visegrad Fund
KFOR Kosovo Force
MFA Ministry of Foreign Affairs of the Czech Republic
MIT Ministry of Trade and Industry of the Czech Republic
MP Member of parliament
NATO North Atlantic Treaty Organization
NGO Non-Governmental Organization
OECD Organization for Economic Co-operation and Development
PM Prime minister
PRT Provincial Reconstruction Team
V4 Visegrad Group (Czech Republic, Hungary, Poland and Slovakia)
SME Small and middle enterprises
SOFA Status of Forces Agreement a ICTY International Criminal Tribunal for former Yugoslavia
SSCR Security Strategy of the Czech Republic
TCN Third Country Nationals
UNHCR The Office of the UN High Commissioner for Refugees
UN The United Nations
UNMIK the United Nations Interim Administration Mission in Kosovo
V4+ Broader regional cooperation of Visegrad group

CZECH POLITICAL PARTIES

ČSSD Czech Social Democratic Party

GP Green Party

KDU-ČSL Christian and Democratic Union – Czechoslovak People’s Party

KSČM Communist Party of Bohemia and Moravia

ODS Civic Democratic Party

ASOCIACE PRO MEZINÁRODNÍ OTÁZKY

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO) je přední český nezávislý think-tank v oblasti mezinárodních vztahů a zahraniční politiky. Základním posláním AMO je přispívat k hlubšímu porozumění mezinárodního dění. Naším cílem je zprostředkovávat dialog mezi akademiky, politiky, diplomaty, novináři, zástupci bysnyu a široké veřejnosti a za tímto účelem se věnujeme celé řadě vzdělávacích a výzkumných aktivit.

K DOSAŽENÍ SVÝCH CÍLŮ ASOCIACE:

- formuluje a vydává studie a analýzy
- pořádá mezinárodní konference, expertní semináře, kulaté stoly, veřejné diskuse
- organizuje vzdělávací projekty
- prezentuje kritické názory a komentáře k aktuálnímu dění pro domácí a zahraniční média
- vytváří příznivější podmínky pro růst nové generace expertů
- podporuje zájem o disciplínu mezinárodních vztahů mezi širokou veřejností
- spolupracuje s řadou dalších domácích i zahraničních institucí

VÝZKUMNÉ CENTRUM

Výzkumné centrum Asociace pro mezinárodní otázky bylo založeno v říjnu 2003 jako jeden z hlavních pilířů činnosti Asociace zaměřený na výzkum, analýzu a popularizaci výzkumu v oblasti mezinárodních vztahů a zahraniční, bezpečnostní a obranné politiky.

Náplní činnosti Centra je přispívat k identifikaci a analýze problémů důležitých pro zahraniční politiku České republiky a její postavení v současném světě. Centrum poskytuje nezávislé analýzy, vytváří prostor pro odbornou i veřejnou diskusi o problémech mezinárodní politiky a navrhuje jejich možná řešení. Činnost Centra lze rozdělit do dvou základních, vzájemně provázaných oblastí: výzkumu a expertní analýzy na straně jedné a zprostředkování politického a odborného dialogu na straně druhé.

ASSOCIATION FOR INTERNATIONAL AFFAIRS

Association for International Affairs (AMO) is a preeminent independent think-tank in the Czech Republic in the field of international affairs and foreign policy. The mission of AMO is to contribute to a deeper understanding of international affairs through a broad range of educational and research activities. Today, AMO represents a unique and transparent platform in which academics, business people, policy makers, diplomats, the media and NGO's can interact in an open and impartial environment.

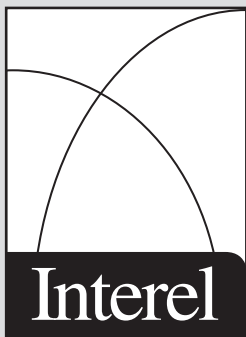
IN ORDER TO ACHIEVE ITS GOALS AMO:

- formulate and publish briefing, research and policy papers
- arrange international conferences, expert seminars, round tables, public debates
- organize educational projects
- present critical assessment and comments on current events for local and international press
- create vital conditions for growth of a new expert generation
- support the interest in international relations among broad public
- cooperate with like-minded local and international institutions

RESEARCH CENTER

Founded in October 2003, the AMO's Research Center has been dedicated to carrying our research into and raising public awareness of international affairs, security and foreign policy.

The Research Center strives to identify and analyze issues important to Czech foreign policy and the country's position in the world. To this end, the Research Center produces independent analyses; encourages expert and public debate on international affairs; and suggests solutions to tackle problems in today's world. The Center's activities can be divided into main areas: First, the Center undertakes research and analysis of foreign policy issues. Second, the Center fosters dialogue with the policy-makers, expert community and broad public.

Vážení čtenáři,

je nám ctí, že můžeme přispět ke vzniku této důležité publikace. Její význam je evidentní, protože navíc vzniká v době, kdy vrcholí předsednictví České republiky v Radě Evropské unie, které je prokoukou připravenosti a schopností nejen české diplomacie, ale celé státní správy České republiky.

Interel jako společnost s mnohaletou zkušeností čerpající z přítomnosti přímo v bruselském centru EU i ze spolupráce s českými vládními institucemi, asociacemi, nevládními organizacemi a významnými podniky nabízí v této souvislosti více než tradiční poradenství v oblastech evropských záležitostí.

Karel Firla, ředitel, Interel, s.r.o.

Evropské záležitosti

usilujeme o profesionální přípravu a podporu klientů, aby uspěli na vnitřním trhu EU a využili všech potenciálních příležitostí

Vztahy se státní správou

působíme jako strategický poradce a prostředník v jednání našich klientů s vlivnými osobnostmi a klíčovými institucemi

Financování projektů

pomáháme klientům maximálně využít všech možností financování jejich projektů, a to nejen ze strukturálních fondů EU

Legislativní monitoring a analýzy

pro klienty pravidelně sledujeme připravované národní a komunitární právní předpisy a vyhodnocujeme rizika a dopady na jejich aktivity

Strategická komunikace a PR

promyšlenou a cílenou komunikací pomáháme klientům dosáhnout žádoucího výsledku

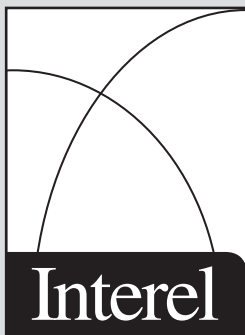
Interel, s.r.o.

Opletalova 7
111 44 Praha 1
Česká republika

T +420 222 244 516
F +420 222 246 509
info@interel.cz
www.interel.cz

Avenue de Tervuren 402 Tervurenlaan
B – 1150 Brussels
Belgium

T +32 2 761 66 29, +32 2 761 66 11
F +32 2 777 05 15
Karel.Firla@interel.eu
www.interel.eu

Dear readers,

We have the honour of helping to bringing to life this valuable publication, which is all the more importance because it appears during the culmination of the Czech Presidency of the Council of the European Union. This publication is a testament to the both the preparation and the abilities not only of the Czech Diplomacy, but also of the whole administration of the Czech Republic.

Interel is a company with long-standing experience, which stems from its presence at the heart of the European Union as well as its cooperation with Czech Government authorities, associations, NGOs and major industries. Interel offers more than a traditional consultancy in the field of European Affairs.

Karel Firla, Director, Interel, s.r.o.

European Public Affairs

We help our clients to enhance their interests in the Internal Market and we highlight all opportunities stemming from EU membership.

Government Relations

We advise our clients when contacting the key Czech decision makers and opinion leaders and act as an intermediary in the proceedings.

Project Finance

We assist our clients in obtaining maximum financing for their projects from European and national funds.

Legislative Monitoring and Analyses

We monitor the legislative process at the national and Community level and assess the risks and impact to our clients' activities.

Strategic communication and PR

We offer the most effective communication of our clients' messages to their stakeholders and other key audiences.

Interel, s.r.o.

Opletalova 7
111 44 Praha 1
Česká republika

T +420 222 244 516
F +420 222 246 509
info@interel.cz
www.interel.cz

Avenue de Tervuren 402 Tervurenlaan
B – 1150 Brussels
Belgium

T +32 2 761 66 29, +32 2 761 66 11
F +32 2 777 05 15
Karel.Firla@interel.eu
www.interel.eu

